

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PASTORÁLNÍ A SPIRITUÁLNÍ TEOLOGIE

Marie Kubová

**SMYSL MNIŠSKÉHO ŽIVOTA
A POSLÁNÍ TRAPISTŮ
V KLÁŠTEŘE *NOVÝ DVŮR***

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Marta Cincialová, Th.D.

Obor: Křesťanská výchova/kombinované studium

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci dne

podpis

Upřímné poděkování patří Trojjedinému Bohu a Matce Boží. Za trpělivost, vedení, radu a pomoc vyslovuji dík a uznání mé vedoucí práce Mgr. Martě Cincialové, Th.D. Děkuji prvním bratrům, kteří zaklepalí na bránu kláštera v Sept-Fons, tj. synům Jiřímu a Petrovi, manželovi, rodičům, manželům PhDr. Aleně a PhDr. Ivo Odehnalovým a všem přátelům, kteří pro bratry trapisty obětovali svůj čas. Nemalý dík patří Otcí Opatovi Patricku Olive, Otcí novicmistroví Mikulášovi a bratru Denisovi ze Sept-Fons, Otcí Opatovi Samuelovi z Nového Dvora a všem bratřím z obou klášterů. Za přímé svědectví o objevení ND děkuji jáhnovi Bc. Ladislavu Legovi.

Obsah

Úvod.....	6
1. Vývoj mnišství a počátky řádu cisterciáků přísné observance	8
1.1 Mnišství jako fenomén	8
1.1.1 Základní pojmy: mnich, krátce o vzniku mnišství, formy mnišství.....	8
1.1.2 Atanášův Život sv. Antonína a jeho vliv na šíření mnišství na Západě.....	11
1.1.3 Předbenediktinské mnišství.....	13
1.2 Benediktova řehole.....	13
1.2.1 Druhy mnichů podle sv. Benedikta	13
1.2.2 Charakteristické rysy mnišské spirituality sv. Benedikta.....	14
1.3 Bernard z Clairvaux a reforma benediktinského mnišství	19
1.3.1 Počátky řádu cisterciáků.....	20
1.3.2 Charakteristické rysy cisterciáckého způsobu života.....	21
1.4 Počátky řádu trapistů	23
1.4.1 De Rancé a opatství La Trappe, Dom Augusti z Lestrange	23
1.4.2 Počátky řádu trapistů v Soligny-la-Trappe a Sept-Fons ve Francii.....	24
1.4.3 Rozšíření trapistů po světě	24
1.4.4 Sjednocení tří kongregací vzešlé z Valsainte v roce 1892.....	25
1.4.5 Vytvoření samostatného řádu reformovaných cisterciáků Panny Marie z Trappy....	25
1.4.6 Prohlášení o cisterciáckém životě a Statut jednoty a plurality z roku 1969.....	26
1.4.7 Sbírka Stanov a Statutů mnichů O.C.S.O. a jejich význam	26
2. Klášter trapistů v Novém Dvoře	28
2.1 Zrod myšlenky o novém založení kláštera	28
2.2 Ze Sept-Fons ve Francii do Nového Dvora v Čechách	29
2.3 Historie kláštera Nový Dvůr	30
2.3.1 Výběr místa, rekonstrukce objektu, budování kláštera a chrámu, architekt.....	31
2.3.2 Dobudování objektů a jejich zasvěcení	35
2.4 Náplň klášterního života a klášterní každodennost / statut kláštera/.....	36
2.4.1 Předpoklady a konstanty vlastností trapistického mnicha.....	37
2.4.2 Pracovní náplň a hospodářská činnost v klášteře	38
2.4.3 Stanovy Řádu mnichů přísné observance uplatňované v Novém Dvoře	39
2.5 Organizace kláštera a vztah ke Generální kapitule	40
2.5.1 Cesta kláštera od převorství k opatství.....	42
2.5.2 Současná situace.....	43
3. Mnišské povolání a poslání trapistů v současnosti.....	45
3.1 Základní poslání trapistů /odnože řádu cisterciáků/ a jejich specifika.....	46
3.2 Mnišství trapistů jako radikální spirituální forma křesťanského života.....	48
3.3 Trapistická spiritualita – zaměření na absolutní službu Bohu.....	52
3.3.1 Význam kontempace	53
3.3.2 Služba Bohu přesahující člověka	53
3.3.3 Mystický rozměr modlitby	55
3.3.4 Metafyzické a transcendentní zaměření	60
3.3.5 Vztah ke světu a druhy činnosti /Ora et labora/	62
3.3.6 Různé podoby trapistického mnišství	64
3.3.7 Přínos řádu a jeho místo v církvi v duchu předpisů II. vatikánského koncilu	65

Závěr.....	67
Bibliografie.....	73
Anotace diplomové práce.....	79
Abstrakt.....	80
Abstract	81
Seznam příloh	82
Přílohy	83

Úvod

Hlavním tématem mé práce je hledání odpovědí na otázku, co je i v dnešní době základním posláním mnišství ve světě vůbec a v křesťanském světě zvláště, a to se zřetelem ke konkrétnímu životu a poslání mnichů trapistů v klášteře Nový Dvůr.

Mým prvním průvodcem problematikou byl známý trapistický mnich a autor mnoha pojednání o mnišském životě Thomas Merton a jeho VODY SILOE, následovala řada dalších autorů, jejichž výčet je obsažen na konci práce v soupisu bibliografie.

Svoji práci jsem rozdělila do tří částí. V první se zabývám pojmem mnišství a jeho místem v dějinách křesťanství. Výchozím textem je pro mne Benediktova řehole¹, která je kánonem mnišství. Setkání s textem řehole na mne učinilo velký dojem. Stala se pro mne výchozí informací, primárním pramenem a základním materiálem k pochopení jejich výkladů a aplikací. Zdá se mi, že mnohé následné texty se opírají o tento výchozí text a jsou v mnohém výkladovými komentáři.

Pro mé zkoumání obecného problému mnišství jsou tedy rozhodující dvě dějinné autority, a to sv. Benedikt a sv. Bernard z Clairvaux, kteří dali zkoumanému mnišství příslušný řád.

Druhá část mé práce je zaměřena na trapisty a jejich ukotvení ve francouzském Sept-Fons. Neocenitelné informace z historie trapistů jsem načerpala rovněž z práce Thomase Mertona. Počátek jejich činnosti spadá do 12. stol. v klášteře Citeaux, lat. Cistercium; a to za působení Bernarda z Clairvaux. Od počátku řádu v Soligny-la Trappe vede pak cesta ze Sept-Fons ve Francii až do Nového Dvora v Čechách.

Zaujala mne myšlenka zrodu kláštera v Čechách. Je spojená s výběrem a s nalezením vhodného místa /lokace/, s výstavbou klášterních objektů, chrámu Páně, postupnou přeměnu převorství v opatství. Centrem kapitoly je charakteristika života mnichů v klášteře trapistů v Novém Dvoře, který se řídí Stanovami mnichů OCSO – Ordo Cisterciensis Strictioris Observantiae. Jde tedy o tradici Řádu cisterciáků přísné observace. Pokouším se v této souvislosti o charakteristiku řádu cisterciáků přísné – reformované větve benediktinů. Z toho pak vyplývá i sledování základního poslání trapistů /odnože řádu cisterciáků/.

Ve třetí části své práce se zabývám mnišským posláním a tedy také smyslem mnišství vůbec. Mým cílem je charakterizovat spiritualitu trapistů, jejich přínos v mnišské sféře, místo v současném světě a místo v současné církvi. To vše na základě poznání poslání trapistů v Novém Dvoře; sledováním naplně klášterního života a klášterní každodennosti /podle daného statutu/; na základě plnění denního režimu, uplatňování vztahu ke světu a druhů činností /Ora et labora/, naplňování služby Bohu přesahující člověka, zdůrazněním významu kontemplace.

---

1 Srv. SV. BENEDIKT, *Řehole Benediktova*. 1.vyd. Praha: Benediktinské arciepiškopství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998.

Pro nás je často pokušením žít naše náboženství na výlučně dogmatické, věroučné rovině, přičemž zapomínáme, že pravdy víry nabízí odpověď na vážnou otázku základního smyslu existence, na otázku, jež je vepsaná Bohem samým do srdce každé osoby stvořené k Jeho obrazu. Riskujeme zapomnění, že naše víra, naše náboženství není to, co nás dělí od pohanství, ale spíše něco, co naplňuje hlubokou touhu oživující každý náboženský impuls, a to dokonce takový impuls, jenž je daleko vzdálen našim přesvědčením a náboženským zvyklostem. Mnišský život dokumentuje a prohlubuje, jaká je vlastně náboženská touha ukrytá v nejzazších hlubinách každé lidské bytosti, tedy ta, která chrání lidskou přirozenost v obrazu Božím, a to dokonce když tato touha a toto pnutí je často nasměrovaná na stezky, jež nevedou k Bohu, který nás učinil pro sebe.

Práce si klade za cíl zasadit spiritualitu trapistů do kontextu vývoje duchovních řádů v historickém kontextu a následně na základě studia vývoje mnišství a proměn mnišského života představit historii a současné fungování kláštera v Novém Dvoře.

Na základě studia historie a aktuálního stavu vybraného řádu a kláštera bude charakterizován význam a poslání trapistů v současnosti, smysl jejich poslání a význam řádu jako takového.

K vytyčenému cíli práce směřuje skrze metodu popisu vývoje duchovních řádů na základě studia literatury autorů základních textů a spiritualit.

Budou rovněž využity poznatky získané studiem soudobých pramenů o životě mnichů a také komparace teorie a historie s aktuálním stavem, což bude doloženo i vlastními či zprostředkovanými zkušenostmi. Zamyšlení nad významem a přínosem řádu pro současnost, život člověka a společnost je následně reflektováno s ohledem na vybraný klášter v Novém Dvoře.

1. Vývoj mnišství a počátky řádu cisterciáků přísné observance

V první kapitole se pokusíme nastínit hlavní charakteristiky mnišství, základní pojmy s mnišstvím související a jeho dějinné počátky. Alespoň krátce se zastavíme u díla, jež ovlivnilo rozvoj mnišství na Západě, a sice u Života svatého Antonína. Atanášova *Vita Antonii* a posléze Benediktova *Regula*, jež jsou zde chápány jako stavební kameny mnišské spirituality. Další pozornost zaměříme na postavu Bernarda z Clairvoux a reformu benediktinského mnišství, jež se dále vyvíjela až k dnešní podobě přísné observance.

1.1 Mnišství jako fenomén

Kdo může dát v dnešní době výstižnější charakteristiku mnicha než známý autor, trapistický mnich Thomas Merton? Jeho emocionálně silná slova nacházíme v jeho knize *Vody Siloe*:

„Mnich je člověk, který se vzdal všeho, aby všechno získal. Opustil své touhy, aby dosáhl nejvyššího uspokojení svých tužeb. Zřekl se veškeré svobody, aby se zcela osvobodil. Vydal se do boje, protože našel takový způsob boje, který znamená pokoj.² Zbavit se sobectví a vnitřního neklidu, otevřít se svrchovanému Božímu Duchu – to je úloha mnicha, jeho poslání, v tom spočívá celý jeho život: nechat se proměnit Bohem, aniž by sám plně chápal, co se s ním děje...“³

Platí to o mnichovi dneška, platí to o mnišství vůbec? Samotné počátky mnišství sahají hluboko do historie a mají neoddělitelnou spojitost s vývojem církve. V této spojitosti je potřeba nalézt řadu potřebných odpovědí. Vyjdu z obecných a laických názorů.

1.1.1 Základní pojmy: mnich, krátce o vzniku mnišství, formy mnišství

Ve Slovníku spisovného jazyka českého z roku (z roku 1989)⁴ se uvádí, že mnich, mniška, jako slovo pocházející z němčiny a řečtiny, označuje člena církevního klášterního řádu neboli řeholníka. V témže slovníku je mnišstvo (mniši jako celek) spojováno se středověkem.

Malá československá encyklopedie (z roku 1986)⁵ není tak skoupá. U pojmu mnich uvádí sice jen, že jde o osobu, která v různých náboženstvích žije v klášterní skupině, kde je podrobena řádovým předpisům a disciplíně, ale u pojmu mnišství uvádí tato sekulárně

---

² MERTON, T., *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 25.

³ Tamtéž, s. 25.

⁴ Cit. 2012-10-29. Dostupné: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php>.

⁵ Cit. 2012-10-29. Dostupné:

<http://www.cotoje.cz/hledani.aspx?vyraz=mnich&KdeHledat=otto&KdeHledat=malacs&KdeHledat=universum&x=34&y=7&Vyroci=&VCem=&ObrazkyOtto=&OttoSlovník=&OborMalaA=&OborMalaB=&OborMalaC=&ObrazkyMala=&OborUnivA=&OborUnivB=&OborUnivC=&UnivLinky=&ObrazkyUniv=&Tvar=&Str=&Kniha=&Id=&Kup=>,

orientovaná publikace vcelku objektivní informace. Uvádí se zde, že mnišství /řecky *monachos*, osamocení člověk/, je způsob života ovlivňovaný náboženskými normami, spojený s různými formami askeze a závazků, směřující ke zdokonalování člověka v náboženském smyslu; tento stav dobrovolně odříkavého způsobu života a druh služby Bohu zaručuje podle náboženských názorů jeho nositelům, mnichům, určité výsadní náboženské postavení proti laikům – přiblížením se k Bohu.

Je všeobecně známo, že mnišství je zastoupeno v různých formách téměř ve všech světových náboženstvích.⁶ Křesťanské mnišství je ve svých počátcích spojeno s poustevnictvím, představovaným zejména Antonínem Poustevníkem († 373) v Egyptě. Sdružování poustevníků do společenství vytvářelo předpoklady pro vznik kláštera sdružujícího mnichy v rámci instituce; zde v počátcích této formy života hrál významnou roli mnich Pachomius.⁷ Ekumenickou synodou v roce 451 bylo mnišství začleněno do oficiálních církevní struktury. Mnišství bylo organizováno podle souborů norem – řeholí (lat. *regula*, pravidlo). Ve východním křesťanství se mnišství vyvíjelo na základě řehole Basila Velikého (4. stol.), v západním křesťanství vycházelo z řehole Benedikta z Nursie (6. stol.).

Postavě sv. Benedikta, stejně jako postavě sv. Bernarda z Clairvaux se budeme věnovat obsáhleji na jiném místě. Z benediktinské řehole a řehole Augustina, Františka z Assisi a Ignáce z Loyoly vycházejí katolické duchovní řády, které se dále řídí svými statuty a konstitucemi. Od 16.–17. století pak vznikaly řeholní kongregace, společnosti a ústavy.

Druhý vatikánský koncil (1962–1965) rozhodl o změně statutů všech řeholních institucí (Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života, vyšel v roce 1965; je v něm kladen důraz na praktickou činnost v současném světě pro potřeby katolické církve).

Další pojmy, které souvisejí s mnišstvím a s nimiž se setkává informativně laická veřejnost, jsou pojmy: řeholní dům, klášter, řeholní řád aj. Některé tyto pojmy budou upřesněny v souvislosti s konkrétním rozбором konkrétního statutu. Nyní jde o obecné charakteristiky.

Řeholní /řádový/ dům jako sídlo konventu (společenství duchovních), je základní organizační jednotkou řeholních institucí. Ve středověku platila pro stavbu řeholního domu pravidla odvozená z jednotného benediktinského kánonu.

V západním křesťanství je tedy původní podoba řádového domu spjata s ustanovením benediktinské řehole. Do 10. století se totiž ustálil všeobecně uznávaný kánon pro stavbu benediktinských klášterů, které měly představovat „Boží dílny“; v praxi však byla konkrétní podoba řádového domu (např. kláštera) determinována terénem a zájmy či finančními

---

⁶ U nás jsou např. známí buddhističtí mniši zejména v souvislosti s někdejší válkou ve Vietnamu, neboť někteří z nich se na protest proti této válce upálili.

⁷ Sv. Pachomius byl řecký mnich, organizátor cenobitského (pospolitě praktikovaného) mnišství v Egyptě. Rok jeho narození není znám, zemřel roku 346 nebo 348. Dle podání sv. Antonína lze jej považovat za zakladatele klášternictví. Roku 330 zbudoval na nilském ostrově Tabennu chýši, kterou později rozšířil v klášter. První klášterní komunity vznikly v Tabennisu a Pabau. Pachomius pak založil ženský klášter pro sestru a její družky. Komunity se postupně rozrůstaly. Srov. ATTWATER, D., *Slovník svatých*. 2. vyd. Rudná u Prahy: Papyrus Jeva, 1993, s. 303.

možnostmi zakladatele. Ideální schéma kláštera zachycuje tzv. sankt-gallenský plánec (je to ideální klášter z doby kolem roku 820 vzniklý ve švýcarském Sankt Gallenu).

Klášterní stavby byly sestaveny do tří uzavřených provozních okruhů. První okruh (takzvaná vnitřní klauzura) tvořily konventní kostel, budova konventu (zde se nacházely kapitulní síň, mnišský sál, společná ložnice mnichů, refektář s kuchyní a zásobárna), případně nemocnice a noviciát; na přechodu 1. a 2. okruhu byl situován opatský dům a škola. Druhý okruh zahrnoval obydlí laiků a hospodářské a výrobní objekty, třetí okruh zahrnoval budovy pro hosty – poutníky. Od 12. století bylo benediktýnské schéma obměňováno pro potřeby nových duchovních řádů; u řádu cisterciáků byla vždy polovina klauzury určena mnichům a polovina laikům, objekty městských řádů se přizpůsobovaly městským dispozicím, rytířské řády vytvářely kombinaci kláštera a hradu. U jednotlivých řádů byly řádové domy obvykle specificky označeny: klášter (mnišské řády), kanonie (řeholní kanovníci), komenda (rytířské řády), kartuzie (kartuziáni), paraklet (celestýni) atd. Od 16.–17. stol. se tento kánon uvolňuje (jesuitské koleje, barokní přestavby), zároveň však vznikají nové typy řeholních domů (kongregací, společností a ústavů). K uvolnění tradičních dispozic dochází zejména po tridentském koncilu. Všechno v klášteře se soustřeďovalo kolem dvou míst: křížové chodby a chrámu. V chrámě se mniši modlili a v budovách kolem křížové chodby žili. Křížová chodba byla v jistém ohledu nejdůležitější. Představovala jakousi spojnicí všech mnišských aktivit, předěl mezi věcmi materiálními a duchovními, přechodný prostor mezi prací a modlitbou, mezi modlitbou a prací.⁸

K základním benediktinským zásadám patřil předpis „ora et labora“ (modli se a pracuj). Kláštery byly organizovány podle mnišských řádů (benediktini, cisterciáci, celestýni a kartuziáni; první dva řády měly ženské větve). Jiné řeholní instituce nelze již označit za mnišské. Vstup do mnišského řádu podmiňovalo (po období *noviciátu*) složení slibů chudoby, čistoty, poslušnosti a věrnosti.

Kromě náboženských úkolů byly kláštery orientovány i na různé oblasti hospodářské a kulturní činnosti. Rozvoj mnišství spadá do středověku, kdy kláštery přispívaly jak k rozvoji vzdělanosti, tak ke zdokonalování forem hospodaření.

Od 14. století nastává krize mnišství; mnozí mniši se stávají kritiky bohaté církevní hierarchie (u nás např. Jan Želivský na počátku husitské revoluce).

Mnišství bylo pak oživeno v období protireformace. Jako dobový přežitek bylo mnišství podrobena kritice již v době osvícenství. Od 18. století dochází k rušení četných klášterů (v českých zemích to bylo zejména za Josefa II.).

S mnišstvím také souvisejí řády duchovní. Jsou to církevní instituce sdružující na principu společného života podle církví uznaných předpisů řeholní duchovenstvo. Počátky řádů duchovních sahají do pozdně antického období (mnišství), největší rozvoj zaznamenaly ve středověku a v období protireformace. Normy řádového života byly zakotveny v řeholích, řádových konstitucích a ve statutech.; příslušníci řádů duchovních skládali tzv. slavné sliby (dobrovolná chudoba, celibát, poslušnost). Duchovní řády jsou děleny na řády rytířské

---

⁸ MERTON, T., *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, str. 211.

(johanité, templáři, řád německých rytířů), křížovnické (křížovníci s červenou hvězdou, s červeným křížem, s červeným srdcem), řeholní kanovníky (kanovníci sv. Augustina, premonstráti), mnišské řády (benediktini, cisterciáci, celestýni, kartuziáni), žebravé řády (dominikáni, minorité, františkáni, kapucíni, bosí a obutí augustiniáni, bosí a obutí karmelitáni) a řeholní kleriky (barnabité, jezuité, piaristé). V raném feudalismu byly řády duchovní nositeli kontinuity vzdělání a písemnictví. Řády se snažily vymanit z místní církevní pravomoci a často dosahovaly bezprostředního napojení na papežskou kurii, která je využívala ve své politice (cisterciáci, dominikáni, jezuité). Velké řády měly pevnou a rozsáhlou nadnárodní organizaci (generální kapituly cisterciáků, premonstrátů) a vlastní vyšší školství.⁹

Po kritice duchovních řádů od 14. století (pro velké pozemkové vlastnictví) za husitství a za reformace dochází k masové sekularizaci klášterů.¹⁰ Od 16. století příklad jezuitů a závěry tridentského koncilu 1545–1563¹¹ vedly k proměnám v činnosti řádů. Řády měly mít své konkrétní úkoly a cíle a měly se aktivněji podílet na světských záležitostech. V období osvícenského absolutismu a později za buržoazní revoluce byly řády zbaveny svého mocenského vlivu. Jejich postavení bylo přizpůsobeno současným potřebám římskokatolické církve na II. vatikánském koncilu.¹²

1.1.2 Atanášův Život sv. Antonína a jeho vliv na šíření mnišství na Západě

Sv. *Atanáš Alexandrijský* (295–374) patří k nejvýznamnějším postavám 4. století. Byl alexandrijským biskupem a rozhodným odpůrcem teologicko-politického proudu – arianismu (šlo o starokřesťanskou sektu popírající Kristovo božství podle učení alexandrijského biskupa Aria ve 4. stol.). Arianismus byl odsouzen na všeobecném sněmu v Niceji roku 325, ale nebyl zcela potlačen. Atanáš byl za své protiariánské postoje¹³ stíhán, nikdy se svých názorů nevzdal a i z exilu řídil tajně svou církevní obec. V roce 366 se mohl triumfálně vrátit.

Sv. Atanáš sepsal Životopis Antonínův (*Vita Antonii*).¹⁴ Antonín, rodem Egyptan, pocházel z rodiny křesťanů a také byl křesťansky vychován. Žil asketicky skromně, bojoval

⁹ Cit. 2012-10-31. Dostupné: <http://www.whatiswhat.net/detail.php?id=83390>.

¹⁰ Cit. 2012-10-31. Dostupné: <http://www.whatiswhat.net/detail.php?id=83390>.

¹¹ Tridentský koncil byl 19. ekumenický koncil konaný v letech 1545–63 v Tridentu. Byl svolán z podnětu Karla V. (1500–1558), habsburského panovníka, zvoleného roku 1519 římsko-německým císařem. Karel V. chtěl docílit dohody mezi protestanty a katolíky, požadoval reformu církve, zrušení celibátu, užívání kalicha pro laiky. S radikálními reformami ale neuspěl, naopak byla přijata řada opatření proti reformaci (např. apokryfy, což jsou biblické spisy starozákonní a novozákonní, které nebyly pojaty církví do uznaného kánonu).

¹² Cit. 2012-10-31. Dostupné: <http://encyklopedie.vseved.cz/%C5%99%C3%A1dy+duchovn%C3%AD>.

¹³ Ve svém spise *Orationes contra Arianos* prokazuje na základě exegeze Písma, že Kristus je jedné podstaty (HOMOUSIOS, tj. soupodstatný) s Otcem, a tudíž pravým Bohem a pravým člověkem. Atanášova teologie se rodila v praxi. V zápase s arianismem rozvinul trojiční teologii (Otec, Syn, Duch) a samozřejmě nauku o Kristu. Kristus jako Syn Boží je stejné podstaty s Otcem, je pravý Bůh a pravý člověk (Bůh se stal člověkem, aby se člověk mohl stát Bohem). Božský Logos se stal tělem, a proto jeho matce náleží titul Bohorodička.

¹⁴ Život sv. Antonína Poustevníka je vylíčen sv. Atanášem v knize stejného názvu, kterou vydalo v roce 1996 vydavatelství Refugium Velehrad-Roma. Jak se uvádí v ediční poznámce, tento překlad začal vznikat jako seminární práce posluchačů

s démony i ďáblem. Atanášem je vylíčen jako vzor křesťana askety. Tak se Antonín stal známým, ne pro vnější moudrost či dovednost, ale pro jedinou (pravou) bohopoctu. Je zřejmé, že Atanáš i tímto životopisem svádí průběžný boj s arianismem. Reformace zpochybnila evangelijní základ mnišství. „Nehodilo se proto, aby tak významný teolog, za jakého považovali Atanáše, byl autorem tak promnišského starobylého textu.“¹⁵ Protestantismus sledoval a propagoval zjednodušující protimnišské schéma. Ovšem Martin Luther, jak uvádí Ventura, věnoval mnišství samostatnou práci *De votis monasticis*, v níž poukazuje na své mnišské současníky, ale Antonín a jeho pojetí mnišství uznává. Luther napsal doslova:

„Svatý Antonín, vlastní otec mnichů a iniciátor mnišského života, myslel a učil, že v žádném případě se nemá nic podnikat, co neospravedlňuje Písmo. Nic nebylo moudřejší a víc křesťanské! Sám Antonín vůbec neznal tuhle rasu mnichů, kterou známe my... žil svobodně na poušti a neméně svobodně v celibátu a podle evangelia. Ti, co přišli po něm... přichytili se jen vnějšku a mylného napodobování Antonínovy řehole, která je skutečně řeholí Kristovou...“¹⁶

Atanáše fascinovala Antonínova mnišská cesta k Bohu. Mnichy osobně poznal při svém exilu a hluboce na něj zapůsobilo vyprávění o životě a skutcích Antonína (250–356), kterého egyptští mniši považují za svého otce zakladatele. Atanáš napsal Antonínův životopis krátce po jeho smrti roku 357.

Životopis sv. Antonína se skládá z 94 kapitol. Podle kapitol 44–71 opouští Antonín samotu při pronásledování křesťanů za Maxima Daia (270–313) a angažuje se v Alexandrii pro nespravedlivě pronásledované. Po návratu na poušť zintenzívnil svůj asketický život, sloužil příchozím radou i konkrétními uzdraveními a angažoval se v zápase s ariány. V kapitolách 72–80 jsou zaznamenány rozhovory s řeckými filozofy. Např. k otázce víry a rozumu. Víra podle Antonína pochází ze stavu duše, ale dialektika je dovednost těch, kteří ji sestavili. Protože v kom je síla víry, u toho jsou brzy zbytečné i slovní důkazy. Neboť co my pochopíme vírou, na to se vy ptáte ozbrojením rozumem a často nejste schopni vyjádřit slovem to, co my jasně chápeme. A proto účinnost víry je lepší a pevnější než vaše sofistické

---

patrologie na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci. Vycházelo se z řeckého textu, z latinské verze a z dalších překladů /francouzského, anglického i českého/, a to pod vedením Václava Ventury. V. Ventura v Úvodu k Atanášovu životopisu sv. Antonína napsal, „že Atanáš vykreslil v Životě Antonínově specifický typ křesťanské existence, která odpovídá co nejdříve evangelijním nárokům. Srov. ATANÁŠ, SV. *Život sv. Antonína Poustevníka*. vyd. Refugium Velehrad-Roma, s. r. o., 1996.

¹⁵ Tamtéž, s. 7. Atanášovo autorství životopisu bylo ovšem zpochybňováno ještě i v moderní době H. Weingartenem, který ve své studii o vzniku mnišství oživuje starou protestantskou tezi, že křesťanské mnichy lze považovat za pokračovatele egyptských KATOCHOI, zasvěcenců boha Serapise. Podle toho je mnišství nebiblickou záležitostí a křesťanský teolog, jakým Atanáš byl, se jeho propagací jistě nevěnoval. Ještě ve 20. století se objevily hlasy, že jde o kopský text a např. ještě T. D. Barnes v roce 1986 odmítl Atanášovo autorství. Teprve profesor G. J. M. Barteling v roce 1994 na základě myšlenkové a lingvistické shody dokazuje autorství Atanášovo.

¹⁶ ATANÁŠ, SV. *Život sv. Antonína Poustevníka*. vyd. Refugium Velehrad-Roma, s. r. o., 1996, s. 7.

sylogismy, říká Antonín. Vy svými sylogismy a sofismaty nepřivedete nikoho z křesťanů k pohanství.¹⁷

1.1.3 Předbenediktinské mnišství

Z vývojového hlediska došlo v dějinách mnišství k přechodu od poustevnictví k mnišství. Poustevnictví a mnišství jsou dvě formy nebo také dvě historická stadia postojů a činností, která mají shodný smysl. Vývoj, jak lze doložit, směřoval od poustevnictví k mnišství. Shody jsou v poslání, rozdíly ve formě. Poustevník působil v naprostém osamocení a odloučenosti od okolního světa, mniši působí v klášterní komunitě.

V encyklopedických slovnících můžeme najít charakteristiky poustevnictví jako formy náboženské askeze, při čemž jde o výraz vnitřního přesvědčení či reakce na oficiální církevně politické a společenské poměry (jak se průběžně pokusíme ukázat). Poustevníci se způsobem života odlišují od společensky osvojených norem a zvyklostí zejména zdůrazněním sociální izolace a asketizmu. Podle křesťanských tradic toto zasvěcení života jedince v modlitbách a pokání Bohu na odlehlých a osamělých místech může být praktikováno ve dvou podobách – jako eremité (poustevníci) nebo cenobité (mniši v mnišské – klášterní komunitě, tedy jako monachové).

1.2 Benediktova řehole

Řehole svatého Otce Benedikta REGULA BENEDICTI obsahuje praktické pokyny pro uspořádání života v komunitě, duchovní nauku o mnišství a projevuje se v ní Benediktova veliká znalost povah, moudré rozlišení situací a věcí i schopnost duchovního vedení.

Začátek Prologu začíná známými slovy: „Naslouchej synu, mistrovu učení.“ Má 50 částí, poté následuje 73 kapitol. Celá Řehole je vystavěna harmonicky a snaží se vyhýbat extrémům. Citlivě rozvrhuje intelektuální a tělesnou práci a duchovní činnost. Den mnicha je rytmizován modlitbami, zbytek dne četbou a prací.

1.2.1 Druhy mnichů podle sv. Benedikta

Velmi zajímavá je informace první kapitoly Řehole, v níž Benedikt uvádí, že existují čtyři druhy mnichů: a/ cenobité (žijící v klášteře), b/ anachorité (poustevníci), c/ sarabité (nízký druh mnichů tonzurou obelhávající Boha), d/ gyrovagové (potulní, žebrající mniši).

Poslední, 73. kapitola končí označením Řehole jako začátku cesty k plné spravedlivosti. Formy mnišského života se nám představují jako rozvinutí jednoho nebo více

---

¹⁷ Václav Ventura upozorňuje, že pro moderního čtenáře je na první pohled udivující barvitě líčená role démonů v Antonínově životopisu. Démoni byli pro Antonína a křesťany té doby v přímém vztahu k pohanskému kultu a pohanské ideologii. Antonín a mniši vstoupili do rozhodujícího střetu s tímto starým světem, jehož moc zlomil Kristus. Svým způsobem jde, podle Václava Ventury, o ideologický a politický zápas křesťanství s pohanstvím.

výroků Písma. Stále se zdůrazňuje, že každou určitou podobu mnišského života může legitimizovat jen Písmo. A tak jsou počátek, vývoj, kontinuita i nové probuzení mnišství vždy nesené slovy Písma svatého, které vnáší světlo do problematiky mnišského života, i problematiky cenobitství. Tak je nazýván život mnichů ve společné komunitě, ve společenství.¹⁸

1.2.2 Charakteristické rysy mnišské spirituality sv. Benedikta

Benedikt namísto reptání dosadil naslouchání: „Naslouchej, můj synu, učení Pána a otevři ucho svého srdce.“¹⁹ Nejde jen o vnější naslouchání, ono „ucho srdce“ svědčí o vnitřním člověku. Reptající kritikové jsou podle Benedikta krtci podryvající *pax Christi*...

Řehole sv. Benedikta z Nursie, který žil v letech 483–543, je základní materiál pro pochopení mnišského poslání a povolání. Na vytváření pravidel řehole se během doby ovšem podílelo více autorů. Samotná *Řehole Benedikta z Nursie* byla vydána tiskem 1489, do té doby byla rozšiřována pouze opisováním.²⁰ Pod názvem *Řehole svatého otce Benedikta* knihu do češtiny přeložili Benediktini Emauzští a knihu vydalo v roce 1938 v Praze Emauzské opatství.

Pro přiblížení se textu Řehole jsme použili knihu BENEDIKT Z NURSIE, otec západního mnišství, vydané českým katolickým vydavatelstvím Zvon v Praze v roce 1991. Jde o překlad z německého originálu *Benedikt von Nursia. Der Vater des abendländischen Mönchtums*, jenž vyšel v roce 1979 ve Freiburgu. Kniha je uvedena esejí Waltera Nigga rovněž nazvanou Benedikt z Nursie – otec západního mnišství.²¹

Kniha má tyto dvě části: první část obsahuje zmiňovanou esej, po předmluvě následují kapitoly Život, Řehole a Doslov, druhá část je nazvaná Muž Boží a jeho Řehole, má dvě části: Řehoř Veliký/ Život svatého Benedikta a Benedikt z Nursie /Řehole. Zde se nacházejí úryvky z II. knihy dialogů Řehoře velikého o životě sv. Benedikta.

Řehoř I. Veliký (asi 540–12. 3. 604), od roku 590 papež, byl významným diplomatem a znalcem práva. Nejdříve se osvědčil jako konzul v Římě, později však dospěl k /překvapivému/ rozhodnutí stát se mnichem. Papež Pelagius ho však povolal z ústraní zpět do diplomatické služby a jmenoval ho vyslancem v Konstantinopoli. Tak měl možnost proniknout do východního křesťanství. Po Pelagiově smrti byl Řehoř prohlášen za papeže. Nikdy o tuto hodnost však neusiloval, cítil se pastýřský úřad jako břímě, které mu bylo

---

¹⁸ Pojmem *cenobium* je označována mnišská komunita v západním křesťanství, ale i *malý klášter* tvořený skupinou cel. Za *cenobitu* se považuje mnich žijící v mnišské komunitě, tak *cenobitu* charakterizuje např. Thomas Merton v knize *Vody Siloe*.

¹⁹ NIGGA, W., *Benedikt z Nursie*. 29. publikace. vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 8.

²⁰ Knihtisk vynalezl Johannes Gutenberg (1397–1468), německý zlatník, který působil v Mohuči a ve Štrasburku. Za jeho nejstarší tisk se pokládá *Zlomek knih Sibiylíných* (mohučský zlomek o posledním soudu) z roku 1445. Nejslavnějším Gutenbergovým tiskem je dvoudílná dvačtyřicetřádková *bible* (1452–1455). Řehole sv. Benedikta z roku 1489 tedy vyšla tiskem až 21 let pod Gutenbergově smrti.

²¹ Práci do češtiny přeložila A. Sirovátková, texty Řehoře Velikého a části z Benediktovy Řehole vybrala M. Kyralová.

uloženo. Každý den proto trpěl protikladem činného a kontemplativního života. Řehoř vykonával papežskou funkci od roku 590 až do své smrti 12. 3. 604. Jako právní znalec položil základy k vytvoření pozdějšího církevního státu. Přispěl také k rozšíření křesťanství do Anglie a Irska.

Jméno sv. Benedikta je spojováno s označením Poslední Říman, Zakladatel středověku, Otec Západu. Jeho Řehole je výjimečná kniha. Podkladem Benediktových ustanovení jsou náboženské zkušenosti, kterým náleží respekt.

Se jménem Benedikta je spojen klášter Montecassino, založený jím samotným r. 529. Byl postavený jako mateřský klášter benediktinského řádu. Už v roce 577 byl ale klášter zničen Langobardy, v roce 883 byl znova zničen Saracény. V roce 1349 padl za obět zemětřesení. Po úplném zničení za 2. světové války v roce 1944 byl klášter znovu obnoven v letech 1945–1959.

Protože Řehole sv. Benedikta je nesmírně starý text, proto je nasnadě hned první otázka, zda odpovídá Řehole ještě naší době, zda není zastaralá? Může být sv. Benedikt, otec západního mnišství narozený téměř před 1500 lety, ještě vnímán a pochopen lidmi, kteří věří, že se vlastní silou dokážou povznést nad všechno, co objevila předešlá století? Jak můžeme tvrdit, že nám sv. Benedikt ještě dnes může něco říci? Řehole, jíž je autorem, je sice slavná, svým stylem, způsobem vyjadřování, stavbou vět a prostředím však patří do 6. století, její myšlenkový obsah odráží okolnosti jiné časové epochy. Nedokázali by nám lidé dnešních dnů přinést daleko lepší poselství? Proč se tedy zdržovat u tohoto dokumentu z jiné doby, jehož jazyk – přinejmenším na první pohled – je modernímu člověku jen těžko přístupný?

Správnou odpověď na tyto otázky s příslušnými argumenty nacházíme v eseji Waltera Nigga věnované Benediktu z Nursie. Autor, který se věnuje otázce, odkud získáváme věrný obraz o sv. Benediktovi a jeho působení, upozorňuje na dílo papeže Řehoře, které má název *Čtyři knihy rozmluv, čili o životě a zázracích Otců italských*. Dílo má dialogickou formu, převzatou od řeckých autorů. Jako partnera v dialogu zvolil Řehoř svého přítele z mládí, Petra. Přidělil tomuto jáhnovi úlohu tazatele, zatímco sám převzal úlohu odpovědí. Celá druhá kniha Řehořových „Dialogů“ je věnována výlučně Benediktovi. Pro pochopení toho, co je sdělováno, je nutné umět myslet v obrazech a ne v pojmech, říká Nigg. Novověk se obraznému myšlení odcizil, a proto stojí bezradně před Řehořovými dialogy. Kdo se snaží pochopit obrazné myšlení, dialogy ocení. Nigg upozorňuje, že Řehoř nevešel do dějin jen jako velký papež, ale také jako světec.²²

Papež Řehoř Veliký tedy napsal o Benediktovi životopis, který je vzácným pramenem. Řehoř neznal Benedikta osobně, mohl se ale odvolat na čtyři muže, kteří s ním ještě žili.

---

²² V hagiografii (spisy o životě svatých) je to podle Nigga řídká shoda okolností, aby jeden světec psal o druhém. Nutno si ovšem uvědomit, že světec má intuitivní cit pro skrytost druhého světce, mají přece příbuznou tradici. Výpověď o duchovní velikosti pisatele je následující, nepředstíraná věta: „Žádný pozdější životopisec neměl takové zvláštní porozumění pro Benedikta jako Řehoř, který sám byl benediktinským mnichem.“ NIGGA, W. *Benedikt z Nursie*. 29. publikace. vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 14.

O Benediktově Řeholi Řehoř napsal: „Benedikt sepsal mnišskou řeholi, výtečnou ve své moudrosti, jasnou v pojetí. Svätý muž nemohl učit nic jiného, než čím žil.“²³

Řehořova *Vita* a Benediktova Řehole jsou tak ve vzájemném vztahu. Řehole pomáhá čtenáři lépe pochopit Řehořův životopis a ten zase zůstává nejlepším komentářem k Řeholi. Je proto rozumné zaobírat se oběma texty, protože podobně a přece různě vypovídají o Benediktově vnitřním životě, neboť jde o jednoho z velkých lidí duchovních dějin křesťanství. Proto také při výkladu Řehole jsou Benedikt s Řehořem vykladači vzájemně doplňováni.

Sledujeme-li zmíněnou esej, pak v Předmluvě upozorňuje Nigg paradoxně na „nemoderní výzvu“ k naslouchání, když se v dnešní době spíš příliš haní a odsuzuje. I když nutnost kritiky stojí mimo diskuzi, je kritika nesmírně přeceňována. Kritika podle Nigga není tvůrčí práce. Benedikt nemluvil o kritikách, nýbrž zcela prostě o reptalech. Reptající kritikové jsou podle Benedikta „*krtci podryvající pax Christi*“²⁴. Kritizující reptání nás připravilo o dar nezaujatě naslouchat. Musíme se znova naučit naslouchat, otevřít ucho svého srdce. A čemu naslouchat? Učení Pána. Benedikt chce vést člověka ke Kristu, středu všeho života. Tím je hned na začátku vyvrácena námitka, že „*u světců pěstujeme kult člověka, který umenšuje uctívání Boha*“²⁵.

Benediktova „zastřená tvář“ spočívá v tom, že o něm a jeho životě mnoho nevíme. A to, co víme, to je nedílnou zásluhou Řehořovou. Řehořova *Vita* je neocenitelná. Není ale jediným svědectvím. Podle Nigga je to vedle ní a dokonce nad ní Benediktova Řehole. Kdo se do ní zahloubá, Benediktova zastřená postava zazáří v magickém světle.

V části nazvané ŽIVOT /*Daleké a blízké časy*/ Nigg upozorňuje na nutnost posuzovat osobnost Benedikta v historických souvislostech. Historismus a indiferentnost k dějinám znemožňují živé chápání dějin. Teprve když překonáme zbožštění minulosti i lhostejnost k dějinám, budeme s to porozumět problémům současnosti. Živé chápání dějin nás poučí, že ve všech dobách bylo obtížné dospět k pravdě. Benedikt žil v době, kdy se římská říše hroutila pod náporom hord barbarských národů. Stěhování národů zasadilo Itálii strašlivé rány, hladomory, nákazy, mluvilo se o stařeckém věku světa. Hodnoty se hroutily v dokonávajícím starověku. V daleké Africe, v severoafrickém Hippo Regiu (Annaba) byl křesťanský teolog Augustin (Augustinus, Aurelius Augustinus, sv. Augustin; žil v letech 354–430) zcela zděšen pádem Říma²⁶. Období dekadence hrozivě uspíšila mravní rozklad. Řehoř měl „pohřební řeč“ nad hrobem kdysi nejslavnějšího města světa. Chceme-li pochopit význam Benediktovy osoby, nesmíme tyto úpadkové jevy přecházet, správně zdůrazňuje Nigg. Na druhé straně se skutečně velká postava nedá beze zbytku vysvětlit jen na pozadí doby, protože vnitřně převyšuje století, v němž žije.

---

²³ NIGG, W. *Benedikt z Nursie*. 29. publikace. vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 14.

²⁴ NIGG, W. *Benedikt z Nursie*. 29. publikace. vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 9.

²⁵ Tamtéž, s. 10.

²⁶ Tamtéž, s. 16.

Téma zní: vidět Benedikta z naší doby. I dnešní člověk se může stavitele Montecassina ptát na mnoho věcí. Jsou tím víc nasnadě, čím více se naše doba podobá Benediktovu století. Benedikt pokládal za nutné klást si v tehdejší době zániku otázku: „*Když se všechno od základů hrouť, co dokáže spravedlivý?*“ (Ž 11,3). Chtěli bychom ho zahrnout otázkami dneška, abychom jeho postavu vysvobodili ze strnulosti. Právě konfrontací minulosti a dneška získává Benedikt na aktuálnosti; stává se nečekaně živoucím a umí promluvit i k dnešnímu člověku.

Obsah názvu termínu *Vědomě nevědoucí* v kapitole Život lze pochopit teprve z konkrétních Benediktových životních etap. Zde jsme plně odkázáni na informace od Řehoře. Ten poznamenává, že Benedikt pocházel ze vznešeného rodu z Nursie. Nezmiňuje se ale ani o dni, ani o roce narození, ale pravděpodobně šlo o rok 480. Neříká nic o rodičích, ani o povolání otce. Z jeho dětství se traduje jediná věta: „Již jako dítě měl srdce starce.“²⁷ (i ve starci bylo ještě nevinné dítě?). Benedikt studoval v Římě, ale studentský život jej nesmírně zklamal, studia nedokončil.

„Když viděl, že mnozí klesají do propasti neřesti, stáhl nohu, kterou již položil na práh světa, zase zpět,“²⁸ říká Řehoř. Pyšný svět vědění se mu odhalil ve své klamně skutečnosti. Benedikt si zřejmě tíživě uvědomoval všeobecný mravní rozklad. Neřesti ovšem nejsou lákavé pro všechny lidi; přirozeně citlivé povahy se cítí odporným chováním odpuzovány. Benedikt každopádně odsoudil neřesti jako možnosti pádu. Byl postaven před problém najít novou cestu. Dal se na ústup, jiné řešení, podle Řehoře, za určitých okolností je jediný možný postoj. Benedikt slyšel staré volání: zachraň svou duši, vzhledem k chrlení síry nad novou Sodomou a Gomorou. Nepokoušel se po mladickém způsobu pomoci celému světu, nýbrž myslel na to, aby ve všeobecném úpadku zachránil svoji duši a tím i duše ostatních lidí. S jeho ústupem byla spojena oběť. „Opovrhl studiem věd,“²⁹ poznamenává Řehoř doslovně. Dále napsal: „Stáhl se ze světa zpět, vědomě nevědoucí.“³⁰

Jak píše Nigg, tato nezvyklá formulace oprávněně vzbuzuje zájem čtenářů. Benedikt ale nebyl ignorant, byl vědomě nevědoucí a tím zaujal postoj, který se nedá lehkou pochopit. Byl jedním z prvních zastánců „učené nevědomosti“ (*docta ignorantia*), kterou do hloubky rozvinul Mikuláš Kusánský (1401–1464), renesanční myslitel, církevní hodnostář, novoplatonik, mystik. Benedikt do sebe přijal v krátké době část vědění své doby, stal se velkým nevědoucím, který se nadále zajímá jen o spásné vědění, které člověku duševně prospívá a přivádí ho sama k sobě.

Odtud je pak cesta k První samotě. Benedikt se obrátil zády ke světu a nastoupil cestu do samoty. Odebral se do Subiaka asi 40 mil od Říma, do místa, které se pro něho mělo stát významným. V Subiaku se setkal s mnichem Romanem, ten mu předal hábit a ukázal jeskyni. V této samotě chtěl Benedikt žít jako poustevník. Ne v „sedmeré samotě“, jak se vyjádřil

---

²⁷ Tamtéž, s. 18.

²⁸ NIGG, W. *Benedikt z Nursie*. 29. publikace. vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 20.

²⁹ Tamtéž, s. 21.

³⁰ Tamtéž, s. 22.

Nietzsche³¹, spokojil se samotou jedinou. Samotu si zvolil dobrovolně. Romanus žil nedaleko od něj v klášteře a čas od času chodil nad jeskyni a Benediktovi spouštěl po laně dolů nějaké jídlo. Tím se Benedikt živil, jiné jídlo ve své samotě neměl.

Je nutno podotknout, že Benedikt poustevnický život nevynalezl. Dlouho před ním žili otcové na poušti. Vědomě tím stavěli radikalismus křesťanské existence proti vpádu mas do církve. Heroické rozhodnutí pouštních otců žít daleko od všech lidí, tak působila jako hráz proti katastrofálnímu zpovrchnění masového křesťanství. Augustin se ptá: „Platí to pro nás? Co je to? Neučení povstávají, strhávají k sobě nebesa a my s naší učeností bez srdce, hle, jak hluboko vězíme v pozemských věcech.“³²

Pouštní otcové ovlivnili Benedikta. První eremité (poustevníci) byli lidé živící se duchem. Přesahovali sami sebe a žili smělym heroickým ideálem, i když v opozici vůči tehdejšímu masovému křesťanství nebyli prosti grandiózní jednostrannosti. Byli a zůstali korektivem k příliš pohodlně pojatému křesťanství. Benedikt žil plné tři roky jako poustevník. Poté byl skupinou mnichů požádán, aby se ujal vedení kláštera. Po naléhání Benedikt svolil, a nastoupil život ve společenské komunitě. Tímto rozhodnutím udělal Benedikt krok od anachorese /poustevnictví/ k cenobitství /mnišský život v mnišské komunitě/.

Poustevnický život byl tedy na počátku mnišství a měl nepochybně svou velikost. Eremita však naplňoval pouze první příkaz milovat Boha z celého srdce, ale ne druhý, stejně důležitý, totiž milovat také „svého bližního jako sebe samého“. To zůstalo eremitům odepřeno. Tento nedostatek podnítil už Pachomia v Egyptě k tomu, aby se vzdal poustevnictví ve prospěch života v klášteře. Totéž učinil i Benedikt.

Z hlediska ortodoxie katolické církve může být jakékoli vybočení z daných kánonů, norem nebo dogmat označeno za herezi, za kacířství. Krok sv. Benedikta, jak jej známe z životopisu napsaného papežem Řehořem Velkým, *Vita sancti Benedicti*, byl také jistým vybočením. Řeholník svatý otec Benedikt poustevnickým životem získal zkušenost, když plné tři roky žil životem poustevníka v jeskyni. V této jeskyni musel osamělý Benedikt přestát různá těžká pokušení.

Na závěr této části uvedeme připomínku z eseje W. Nigga k Řehořovu pojmání pokušení. Jednou kos poletoval kolem Benedikta a rušil ho při modlitbě. To byla předehra k pokušení, protože při ptačím cvrlikání si Benedikt vzpomněl na jednu ženu, kterou kdysi viděl. Představoval si její krásu a okamžitě si přál znovu ji vidět. Obvykle je poustevník pokoušen imaginárním pohledem na nahou ženu, to je ovšem nejapná představa, která neodpovídala Benediktovi. Pro něho byla pokušením ženská krásu s jejím kouzlem a jemným půvabem, což ukazuje na mnohem subtilnější cit. Krásu může člověku učarovat do té míry, tvrdí esejista, že kvůli ní může na všechno zapomenout. Na Řehořově líčení, které z dnešního hlediska působí ovšem velmi naivně, je významné to, že i pouštní otec Západu upadl do pokušení. Podle toho nebyl Benedikt povznesen nad těžkosti života. Každý člověk je vystaven pokušení, je to přece nutná součást náboženského života. Rozdíl je podle esejisty

³¹ NIETZSCHE, W. F. (15. října 1844, Röcken u Lützenau poblíž Lipska–25. srpna 1900, Výmara).

³² NIGG, W. *Benedikt z Nursie*. 29. publikace. vyd. Praha: Zvon, 1991, s. 24.

v tom, co člověku k pokušení stačí. Krása, peníze, eros, vědění se mohou pro vznětlivého člověka stát léčkou. Trýznivou situaci zakusil na sobě i Benedikt; nebyl v tom žádnou výjimkou, což ostatně ukazuje na to, že to byl člověk z masa a krve, člověk normální.

1.3 Bernard z Clairvaux a reforma benediktinského mnišství

Zatímco sv. Benedikt předkládal vzestupné stupně pokory, sv. Bernard z Clairvaux čtenáři traktátu předkládá uvedené stupně **sestupu**, a to s prostým zdůvodněním, že lépe rozumí **sestupu** než vzestupu. A nabádá: uč se zdobit víru uctívou bázní, uč se potlačovat opovážlivost.

Bernard z Clairvaux, Bernardus Claraevallensis, sv. Bernard, francouzský teolog, narodil se roku 1090 a zemřel v roce 1153; je jedním ze zakladatelů cisterciáků, je také známý jako organizátor II. křížácké výpravy (1146). V teologických a církevně politických názorech byl přísně ortodoxní (kázání, dopisy). V latinsky psaném díle *De consideratione* (O způsobu uvažování) prosazuje svou autoritou legitimitu mystického prožívání tajemství křesťanské víry. Kanonizován byl roku 1173. Bernard z Clairvaux v mystické asketické extázi spatřoval prostředek, jak se může člověk dostat do bezprostředního styku s Bohem. Za největší křesťanskou ctnost považoval pokoru.

Sv. Bernard z Clairvaux, jako první opat v klášteře Clairvaux, odmítal tehdejší způsoby života církevní hierarchie. Jeho kritika /mohla by být považována za herezi/ však nebyla přímo zaměřena proti zájmům církve. Sv. Bernard je zakladatelem učení o „středních skutcích“ v rámci lidských vztahů.³³ Bernard byl horlivým odpůrcem racionalismu, takže byl také nesmlouvavým nepřítelem svého racionalistického souputníka, o dvanáct let staršího teologa, umírněného nominalisty (konceptualisty) Petra Abélarda, proti němuž psal polemické spisy. Abélard, velký myslitel a iniciátor nového způsobu pěstování teologie, zavedl do konstrukce teologického myšlení dialekticko-filosofickou metodu. V české sekulární filozofické literatuře je proto Abélard líčen v protikladu k Bernardovi. V knize SIC ET NON (Ano a ne) totiž Abélard podmiňuje schopnost víry nejprve chápáním. Za takové názory Bernard z Clairvaux Petra Abélarda nesmlouvavě kritizoval a v dopise papeži Innocenci jej dokonce označil za Antikrista a Satana a tvrdil, že Abélardovy knihy jsou zavádějící. V boji proti Abélardovi Bernard mistrně využíval své řečnické umění. V listě adresovaném Quidovi de Castello Bernard z Clairvaux Petra Abélarda charakterizuje jako bludaře.³⁴ Další frontou, na níž Bernard bojoval, byla hereze Katarů, kteří pohrdali materií a lidským tělem a v důsledku toho pohrdali samotným Stvořitelem. Opat z Clairvaux však způsobem více než rozhodujícím představuje teologa v jeho kontemplativním

³³ Na toto učení se specifickým způsobem později odvolává i český reformátor mistr Jan Hus.

³⁴ Poté, když se protivník Bernarda z Clairvaux, scholastický teolog Petr Abélard, nešťastně zamiloval do dívky Héloise a o tom také napsal knihu *Historia calamitatum*³⁴, jeho teologické názory byly církví odmítnuty jako heretické a v roce 1121 na soissonsském koncilu byl nakonec odsouzen k vykleštění. srov.. Dostupné: http://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Ab%C3%A9lard Abélard a Heloisa: *Dopisy utrpení a lásky* (orig. *Historia Calamitatum. Epistulae ad Heloissam*) cit. 2012-10-31.

a mystickém rozměru. Pro Bernarda totiž pravé poznání Boha spočívá v hluboké osobní zkušenosti Ježíše Krista a jeho lásky, osobní niterné setkání s Ježíšem, zakoušení Jeho blízkosti, Jeho přátelství, Jeho lásky. Jedině. Bernard z Clairvaux dokázal svého vynikajícího kazatelského umění využít např. při přípravách křížáckých výprav (1147–1148) a byl později prohlášen za svatého.

Bernardův spis *De gratia et libero arbitrio* (O milosti a svobodném rozhodování) svým významem výrazně ovlivňoval myšlení středověkých teologů. Sv. Bernard je jedním z myslitelů, kteří se zabývali otázkou vztahu lidské svobody a Boží milosti. Rozvíjí toto téma o učení o trojí svobodě: od nutnosti, od hříchu a od ubohosti, které je jeho původním přínosem. Dobrá vůle, kterou člověk dává najevo svým svobodným rozhodováním je to jediné, čím člověk odpovídá na výzvu Boží milosti a může tak přispět ke své spáse.

Duchovní metoda sv. Bernarda spočívá na tvrdé askezi. Pro něho, tak jako pro všechny veliké mystiky, je askeze jenom prostředkem, cílem je láska. Inspirací pro trapisty po Bernardově vzoru je prostý život věnovaný modlitbě a práci. Svatý Otec Benedikt XVI. v jedné ze svých homilií o sv. Bernardovi hovoří takto:

„Někdy se usiluje o řešení základních otázek o Bohu, o člověku a o světě jen silami rozumu. Svatý Bernard, který se pevně opírá o Bibli a církevní otce, nám však připomíná, že bez hluboké víry v Boha, živené modlitbou a kontemplací, a niterného vztahu k Pánu hrozí našim úvahám o božských tajemstvích, že se stanou prázdným intelektuálním cvičením a ztratí svoji věrohodnost. Teologie odkazuje na „vědu svatých“, na jejich intuici tajemství živého Boha, na jejich moudrost, na dar Ducha svatého jako na opěrný bod teologického myšlení. Spolu s Bernardem z *Clairvaux* musíme také my uznat, že člověk lépe hledá a snadněji nachází Boha modlitbou než diskusí. Nejpravdivější postavou teologa a každého evangelizátora je v posledku apoštol Jan, který klade svou hlavu k srdci Mistrovi.

Chtěl bych tyto reflexe o svatém Bernardovi zakončit invokacemi k Panně Marii, které čteme v jedné jeho krásné homilii. „V nebezpečích, v úzkostech, v nejistotách,“ říká Bernard, „myslí na Marii, vzývej Marii. Nikdy ať se neztrácí z tvých úst, nikdy ať nevymizí z tvého srdce, a aby z tvé modlitby vzešla pomoc, nezapomínej nikdy na příklad Ježího života. Když Ji následuješ, neztratíš cestu; když Ji prosíš, nemůžeš zoufat; myslíš-li na Ni, nemůžeš chybit. Je-li ti oporou, nepadneš, Chrání-li tě Ona, nemáš strach; vede-li tě, neunavíš se; je-li ti milostiva, dojdeš cíle.“³⁵

1.3.1 Počátky řádu cisterciáků

Bernard z Clairvaux,³⁶ jak sám říká, se moudrosti naučil „od dubů a buků v lese“³⁷. Přesto středověcí mniši nepřicházeli do pustinných míst za přírodními krásami a stejně tak nestavěli kláštery na nezdravých místech, aby si přivodili nemoc (podle některých rozšiřovaných mylných představ nepříznivé podmínky jim měly umožnit pokání). Tato úvaha stojí podle

³⁵ Cit. 2012-10-27. Dostupné: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=11931>.

³⁶ *Clairvaux* česky znamená Jasně údolí či Údolí světla.

³⁷ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 205.

Thomase Mertona na vratkých základech,³⁸ opírajících se sice o větu připisovanou sv. Bernardovi, v níž vyčítá jednomu mladému opatovi, že žije, jako by si dopřával odpočinku. Ať si už první cisterciáci, podotýká Merton, mysleli cokoli – a jejich život byl skutečně velmi přísný – nikdy se nestali stoupenci spirituality, jež hledá dokonalost v sebezničení. Lze naopak doložit, že sv. Bernard byl jedním z nejrozhodnějších zastánců zdravého křesťanského rozumu např. proti albigenským (středověká náboženská sekta), mezi nimiž byl znova vzkříšen manicheismus (asketické učení Peršana Maniho z 3. století, které je směsí staroperských a křesťanských představ a kteří zavrhovali tělo s jeho funkcemi). Tyto názory označoval sv. Bernard za principiálně špatné.

Požadavek odlehlosti místa kláštera se objevuje už v první sbírce statut *Instituta z roku 1134*³⁹. Zde se praví, že kláštery by měly být stavěny na místech odlehlých a vzdálených od lidského hemžení. Podrobnějšímu rozboru *klášterních statut* se věnujeme v jiné části práce.

Bernard z Clairvaux je autorem Traktátu o sedmi stupních pokory, jak jsme již zmínili. Bernardovi jde v traktátu /tj. středověkém učeném pojednání o náboženských otázkách/ o to, s jakým užitkem vystupovat po stupních POKORY, což je jeden ze tří stěžejních principů řádu, vedle POSLUŠNOSTI a MLČENÍ. Odvolává se přitom na sv. Benedikta a dělí zákon, pomocí něhož se vracíme k pravdě, do dvanácti stupňů. Podle toho lze ke Kristu dospět dodržováním deseti přikázání zákona a dvojí obřízkou, čímž se naplní číslo dvanáct. Uvedeme pro ilustraci ve stručnosti Bernardem uváděné pořadí, v jakém vedou stupně k vypsání ceně. První stupeň pýchy je Zvědavost. Každý stupeň je pak blíže charakterizován. V tomto případě upozorňuje na názor odpadlíka Serafa, který však nebyl převzat od církevních otců, nýbrž byl vytvořen samotným autorem. Druhý stupeň je Lehkomyšlnost srdce; třetí stupeň Bláznivá veselost; čtvrtý stupeň Chlubivost; pátý Egocentrismus (nejsem jako ostatní lidé); šestý Nadřazenost; sedmý Opovázlivost; osmý stupeň je Obhajoba vlastních hříchů; devátý stupeň Pokrytecké vyznání vlastních hříchů; desátý stupeň je Vzpoura; jedenáctý stupeň Svoboda hřešit; dvanáctý stupeň Návyk hřešit.

1.3.2 Charakteristické rysy cisterciáckého způsobu života

Z předmluvy Stanov mnichů O.C.S.O. vyplývá, že mniši a mnišky tohoto řádu uznávají, že za mnohé vděčí tak zvanému Hnutí přísné observance, které v bouřlivé době energicky hájilo některé prvky cisterciáckého dědictví s umožnilo je tak předat prostřednictvím opata de Rancé a Dom Augustin z Lestrange následujícím pokolením.

Řád cisterciáků přísné observance je podle stanov institut uspořádaný zcela pro kontemplaci; proto se mniši uvnitř klášterního prostoru věnují Božímu kultu podle řehole

---

³⁸ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 206.

³⁹ První sbírka statut, *Instituta z roku 1134*, začíná těmito slovy: „In civitatibus, castellis, villis, nulla nostra construenda sunt cenovka, sed in locis a conversatione hominum semotis.“ – Žádné naše kláštery by se neměly stavět v obcích, tvrzích ani vsích, nýbrž na místech odlehlých a vzdálených od lidského hemžení. Stejně pravidlo se nachází i v současných *Konstitucích cisterciáků Přísné observance*. MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 208.

svatého Benedikta a zastávají pokornou a zároveň ušlechtilou službu Božímu majestátu v samotě a mlčení, ve vytrvalé modlitbě a v radostném pokání a vedou mnišský život tak, jak je definován ve Stanovách.

Duch řádu tvoří cenobitská cisterciácká *conversatio*. V duchu řádu cisterciáckí mniši hledají Boha a následují Krista pod Řeholí a opatem v jedné stabilní komunitě, která je školou bratrské lásky. Proto všichni bratři mají jedno srdce a jednu duši, sdílejí vše společně. Vzájemně nesou svá břemena, a tak naplňují zákon Kristův; a protože se podílejí na jeho utrpení, doufají, že vejdou do nebeského království.

Klášter je podle stanov školou služby Páně, ve které je Kristus utvářen v srdcích bratrů skrze liturgii, opatovo učení a bratrský život. Mniši jsou vedeni Božím slovem k ovládnutí svého srdce a svého jednání, což jim umožňuje dospět v poslušnosti Ducha svatého k čistotě srdce a k neustálému vědomí Boží přítomnosti.

Mniši jdou ve stopách těch, kteří byli v minulých stoletích povoláni Bohem k duchovnímu boji na poušti. Poněvadž jejich pravý domov je v nebi, odcizují se světskému způsobu jednání. Žijí v samotě a mlčení a snaží se tak o onen vnitřní pokoj, z něhož se rodí moudrost. Zříkají se sami sebe, aby následovali Krista. Pokorou a poslušností bojují proti pýše a zatvrzelosti hříchu. V prostotě a práci hledají blaženost, zaslíbenou chudým. Svou srdečnou pohostinností sdílejí pokoj a naději, kterou dává Kristus, s těmi, kteří jsou jako oni poutníky na této zemi.

Klášter je obrazem tajemství církve. Chvále slávy Otce je dána absolutní přednost a všechno úsilí je vynaloženo k tomu, aby společný život byl podroben nejvyššímu zákonu evangelia a aby tak v komunitě nechyběla žádná milost. Starostí mnichů je cítit spolu s celým Božím lidem a aktivně s ním očekávat jednotu všech křesťanů. Věrným prožíváním své *conversatio* a skrytou apoštolskou plodností slouží Božímu lidu a celému lidstvu. Každý kostel Řádu i každý mnich je zasvěcen Panně Marii, která je Matkou a obrazem církve v řádu víry, bliženské lásky a dokonalé jednoty s Kristem. Veškeré uspořádání kláštera směřuje k tomu, aby mniši byli vnitřně spojeni s Kristem, protože pouze oddaná láska každého mnicha k Pánu Ježíši umožní rozvinout zvláštní milosti cisterciáckého povolání.⁴⁰

---

⁴⁰ STANOVY MNICHŮ O.C.S.O. Vydáno v návaznosti na kapituly konané v roce 2002, Svatí opati Robert z Molesmes, Alberik a Štěpán Harding dali benediktinské tradici zvláštní podobu, když roku 1098 vybudovali Nový klášter v Cîteaux, který je Matkou nás všech, a založili cisterciácký řád. Kolem roku 1125 zřídil svatý Štěpán klášter mnišek v Tart jako vlastní dceřiný klášter kláštera v Cîteaux, svěřený do pastýřské péče jeho opata. *Eexordium parvum* a *Charta charitatis* vyjadřují povolání zakladatelů a poslání obdržené od Boha, které církev uznala a uznává svou autoritou v tehdejší i v dnešní době. Přičiněním svatého Bernarda z Clairvaux i jiných se tento záměr reformy rozšířil takovou měrou, že se kláštery mnichů a mnišek žijících podle cisterciáckého způsobu rozšířily až za hranice západní Evropy. V tomto počátečním období byli do řádu přijímáni i bratři konvršové a sestry konvršky. Život a práce tolika bratří a sester daly vzniknout hodnotnému duchovnímu dědictví, které se projevilo jak v písemnictví, zpěvu, architektuře a umění, tak v obratném hospodaření.

1.4 Počátky řádu trapistů

S pomocí T. Mertona se pokusíme vylíčit alespoň v kostce složité osudy trapistických klášterů v osmnáctém a devatenáctém století. Život mnichů se v té době vyznačoval mimořádnou čínorodostí. Během tohoto období pronikl do nitra trapistického systému zvláštní podnikavý duch, až se zdá, že velká námaha, manuální práce, tělesné pokání a metody činné spirituality vytlačily ze života mnichů vše ostatní. Opětovné sjednocení rozptýlených trapistických kongregací do jednoho řádu roku 1892 dalo směr novému a jednotnému řádu. Nový Řád cisterciáků přísné observance si začal jasněji uvědomovat velikost svého dědictví. Za půlstoletí, které od sjednocení uplynulo, se zrodila snaha obnovit něco z horlivého, kontemplativního ducha klášterů z doby sv. Bernarda.⁴¹ Pomalý rozvoj však po konci první světové války nabírá na intenzitě a výsledky počínají být zřejmé. Nový život, který se vlil do cisterciáckých klášterů, se projevil nárůstem povolání a nových fundací. Změny Řeholi v žádném směru nijak neoslabily, naopak přispěly k jejímu duchovnímu obohacení a ukázaly opodstatněnost a moudrost, jíž byla inspirována. Nový proces probíhal zvolna, pokojným a skromným působením velkého počtu mnichů, kteří se nejprve cítili dobře ve svém povolání tak, jak je přijali, a kteří zvolna a ve stále stejném směru kráčeli za tím, co je duchovně přitahovalo. Proto se tyto postupné kroky uskutečňovaly bez zpochybňování a to, co přinesly, se podařilo bez potíží uchovat v neporušeném stavu. To jsou velmi důležitá kritéria autentičnosti, protože život s Bohem může postupovat vpřed jen ve stabilním prostředí, kde jsou vyloučena různá nečekaná překvapení.⁴²

1.4.1 De Rancé a opatství La Trappe, Dom Augusti z Lestrange

Jakmile cisterciácký řád přesáhl svým rozmachem vlastní možnosti, začal, jak připomíná Merton, upadat. Nejdříve vyhasl plamen kontemplace. Vyhasl vlastně už dávno před tím, než se začala rozpadat stavba řádu. Merton připomíná, že ke skupině reformátorů, kteří se v sedmnáctém století pokusili přivést cisterciácký řád zpět k životu, byla jedna velká postava – abbé Jean-Armand de Rancé, opat kláštera La Grande Trappe. Tento velký trapista byl tvrdý a nemilosrdný kajčník, překypoval horlivostí a aktivitou. V duchovní atmosféře kláštera La Trappe však podle Mertona chybělo teplo hluboké kontemplace.

Jedním z nejvýmluvnějších příznaků rozšíření významu trapistů je obnova vědeckého zájmu o cisterciácké dějiny a teologii. Podle Mertona se Abbé de Rancé bohužel v nelítostné touze umrtvit všechny přirozené sklony svých mnichů domníval, že dokonce i četba by pro ně měla být pokáním, a omezil ji na minimum. Měl spadeno na mnichy, kteří se příliš zajímali o knihy, a nikdy jim nedovolil věnovat se čemukoli, co zavánělo „bádáním“ nebo „výzkumem“. Je pravda, upozorňuje Merton, že cisterciák není povolán, aby z něho byl špičkový akademik nebo teolog. Avšak má-li zůstat věrný svému poslání, musejí se jeho

---

⁴¹ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 14.

⁴² JERONÝM, O. *Umění naslouchat*, 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1995, s. 117.

členové vrátit ke spisům svých otců a dobře rozumět tomu, co říkají. Mnišský řád, který co nejdůkladněji neškolí své duchovní vůdce a novicmistry v dogmatické a mystické teologii ani v ostatních oborech studia nutného pro kněze, nemá naději na vyrovnaný kontemplativní život.

Podle Mertona se na stoupající úrovni sjednoceného a obnoveného cisterciáckého řádu podíleli tři vynikající opati: Dom Jean-Baptiste Chautard, Dom Anselme le Bail a Dom Vital Lahodey.⁴³ Z výsledků práce zmíněné trojice reformátorů mělo snad největší vliv dílo, které po sobě zanechal Dom Vital Lahodey. Jeho spis o odevzdanosti nazvaný *Le Saint Abandon* (Svatá odevzdanost) je nejvyšší moderní autoritou v této oblasti. Říká vše, aniž by zabředl do pseudokvietismu.⁴⁴

1.4.2 Počátky řádu trapistů v Soligny-la-Trappe a Sept-Fons ve Francii

Podle kláštera v Soligny-la-Trappe v Normandii se označují příslušníci reformovaného cisterciáckého řádu přísné observance. Když Armand-Jean Le Bouthillier de Rancé (1626–1700) po své konverzi zanechal světského života, stal se opatem v Trappe. Po překonání četných potíží zavedl přísnou reformu v původním duchu kláštera v Citeaux: modlitba, mlčení, kontemplace, askeze a manuální práce. Brzy se připojilo dalších pět cisterciáckých klášterů. Klement XI. schválil jejich stanovy 1705. Po francouzské revoluci byly založeny kláštery i mimo Francii v různých zemích Evropy a v Kanadě. V roce 1843 je Řehoř XVI. sloučil všechny pod Kongregaci cisterciáckých mnichů Naší Paní z Trappe. Zatímco si v r. 1847 z věrnosti ke svému zakladateli klášter v Sept-Fons podržel starou reformu, klášter Trappe se rozdělil a zavedl novou reformu, založenou na zvyklostech z Citeaux. V roce 1892 vznikli ze tří reformovaných kongregací v Soligny, Sept-Fons a Westmalle Reformovaní cisterciáci Naší Paní z Trappe, nezávislý řád s vlastním generálním opatem. Stanovy z r. 1894 schválil Pius XI. teprve v roce 1925 a po II. vatikánském koncilu byly upraveny. Jednotlivá opatství jsou nezávislá. Nejvyšším orgánem je generální kapitula. Generální opat, který je zároveň arciopatem v Citeaux, sídlí v Římě. Trapisté spojují kontemplativní život a studium teologie s manuální prací. Řád působí v mnoha zemích světa. Trapistky či cisterciačky přísné observance byly založeny Boulhillierem de Rancé r. 1689. Jejich mateřinec je v klášteře La Sainte-Volonté-de-Dieu, který založil druhý reformátor Dom A. de Lestrangle.⁴⁵

1.4.3 Rozšíření trapistů po světě

Za půl století od sjednocení se zrodila snaha obnovit něco z horlivého, kontemplativního ducha klášterů z doby sv. Bernarda. Rozvoj byl podle Mertona zpočátku pomalý, nicméně od konce první světové války nabírá na intenzitě. Výsledky jsou zjevné alespoň v důležitých

⁴³ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 14.

⁴⁴ Kvietismus je nábožensko-etický směr hlásající pasivní vztah ke světu, trpné smíření se s osudem.

⁴⁵ Cit. 2012-10-28. Dostupné: <http://www.iencyklopedie.cz/trapiste/>.

ohniscích cisterciáckého života, zvláště ve Francii. Nový život se však vlévá do cisterciáckých klášterů po celém světě, zejména to platí o nárůstu nových fundací ve Spojených Státech, Kanadě⁴⁶ a České republice.

1.4.4 Sjednocení tří kongregací vzešlé z Valsainte v roce 1892

V roce 1892 se sjednotily tři kongregace vzešlé z Valsainte⁴⁷ a tím vytvořily samostatný řád, řád reformovaných cisterciáků Panny Marie z Trappy, dnes nazývaný Řád cisterciáků přísné observance. Je jasné, že historický vývoj mnišství se odehrával na pozadí společenských proměn a z nich vyplývajících složitých společenských problémů. Důležitou etapou ve vývoji mnišství je spojení Citaux a Clairvaux, vystoupení a přínos Bernarda z Clairvaux, tedy etapa vývoje mnišství, kdy se rodí cisterciáci, jejichž charakteristika, poslání a další vývoj pak směřuje k trapistům, to jest k řádu přísné observance. Postava Benedikta z Nursie, stejně jako postava Bernarda z Clairvaux, tvoří základní pilíře mnišského poslání. Merton k tomu poznamenává:

„Rok 1892 byl rokem radosti pro cisterciáky nejen v Kanadě, ale i všude jinde. V tomto roce totiž došlo k nejvýznamnější události v novodobých dějinách řádu. Cisterciáci přísné observance se konečně stali samostatným řádem. Došlo k tomu opětovným sjednocením tří trapistických kongregací, které dosud setrvaly v právní podřízenosti generálnímu opatovi obecné observance, ačkoli každá z nich zachovávala svou vlastní interpretaci Řehole sv. Benedikta.“⁴⁸

1.4.5 Vytvoření samostatného řádu reformovaných cisterciáků Panny Marie z Trappy

Trapisté jsou mnišským řádem v rámci římsko-katolické církve, který se historickým vývojem v 17. stol. vyčlenil v kláštere La Trappe ze světově proslulého cisterciáckého řádu. Snaží se o návrat k původním kořenům, formovaným na samém začátku 12. století zakladatelem cisterciáků *Bernardem z Clairvaux* (1091–1153), který byl později prohlášen za svatého. Docházíme k závěru, že Bernard z Clairvaux patří tedy oprávněně k předním ukazatelům cesty k trapistickému pojetí mnišství.

Touha po opravdovém mnišském životě nabyta během staletí různé podoby; ještě dnes vede mnichy a mnišky k rozhodné obnově života. Ti naslouchají předpisům II. vatikánského koncilu a snaží se hlouběji pochopit své kořeny, zároveň jsou však otevření Božímu působení v dnešní době. Merton si klade za cíl vylíčit alespoň v kostce složité osudy trapistických klášterů v osmnáctém a devatenáctém století. Život mnichů se v té době vyznačoval mimořádnou aktivitou. Během tohoto období pronikl do nitra trapistického systému zvláštní

⁴⁶ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 122.

⁴⁷ STANOVY MNICHŮ O.C.S.O. Vydáno v návaznosti na kapituly konané v roce 2002.

⁴⁸ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 123.

podnikavý duch, až se zdá, že velká námaha, manuální práce, tělesné pokání a metody činné spirituality vytlačily ze života mnichů vše ostatní.

1.4.6 Prohlášení o cisterciáckém životě a Statut jednoty a plurality z roku 1969

Další vývoj cisterciácké spirituality směřoval k Prohlášení o cisterciáckém životě a ke Statutu jednoty a plurality z roku 1969.⁴⁹ Jedná se o přihlášení Generální kapituly k řeholi svatého Benedikta. Tehdy Generální kapitula znovu prohlásila, že se řád hlásí k řeholi svatého Benedikta, která mu byla odkázána jako výklad života podle evangelia. Zároveň Generální kapitula určila způsob, jak ji věrně zachovávat ve změněných podmínkách dnešního světa. V těchto dokumentech také objasnila rozdíl mezi smyslem Řehole a základních observancí, které tvoří základ cisterciáckého způsobu života, a mezi jednotlivostmi, které se mohou měnit podle místních okolností.

1.4.7 Sbíрка Stanov a Statutů mnichů O.C.S.O. a jejich význam

Od textu Řehole jsou v podstatě odvozeny Stanovy řádu, zásady života, včetně dalších principů mnišského života. Srovnáme-li původní text Benediktovy Řehole s jeho výkladem, vyslovujeme velký obdiv práci, která zde byla vykonána, aniž sám autor tušil, že jeho velká rodina v duchu této řehole položí základy evropské kultury a civilizace. Svým významem je to objevný a poučný text, který zrál během dlouhé doby. Proto je i v dnešní době s úctou studován a je stále z něho čerpáno.⁵⁰ Celá spiritualita Řehole stojí ve službě odevzdání se Bohu. Aniž by dávala zvláštní jednotlivé předpisy, např. o důvěře v Boha, o odevzdání starostí a problémů a celé životní cesty, vede Řehole mnicha zcela prostě skrze svůj, široce založený duchovní pohled, za nímž stojí promyšlená pedagogika. Řehole vede k tak velké svobodě, k tak pevnému rozhodnutí podřídit se Boží vůli, že pokud se jí mnich opravdu řídí, nepřijde už ani jednou do pokušení přát si něco jiného. Nenajde v ní žádný návod a žádný podnět k starostem a jednotlivostem, ať už jsou jakéhokoliv druhu. A tak začíná krok za krokem zcela jednoduše následovat plán Boží prozřetelnosti.

Na závěr je v předmluvě konstatováno, že sbírka Stanov a Statutů je plodem zkušeností z let obnovy. Je přáním, aby se stala účinným nástrojem, díky němuž řád poroste v dokonalosti, věrný duchu II. vatikánského koncilu, a stane se stále více schopným plnit své poslání v církvi a ve světě.

Cisterciáctví mniši přísné observance tvoří jediný řád. Podílejí se na tradici stejného dědictví, spolupracují mezi sebou a poskytují si vzájemnou pomoc mnoha způsoby, respektujíce zdravé rozdíly a komplementárnost svých darů. Uznávají, že za mnohé vděčí

---

⁴⁹ STANOVY MNICHŮ O.C.S.O. Vydáno v návaznosti na kapituly konané v roce 2002.

⁵⁰ Existuje řada komentářů a výkladů tohoto základního textu, k nimž se řadí práce Sigharda Kleinera, O.Cist.⁵⁰, mnicha kláštera Hauterive a generálního opata v letech 1953–1985. Text /výklad/ generálního opata cisterciáckého řádu z roku 1977, který je nazvaný SLOUŽIT PŘEDEVŠÍM BOHU, a poskytuje neocenitelné informace.

přísné observanci, která v bouřlivých dobách hájila některé prvky cisterciáckého dědictví a umožnila je tak předat dalším generacím mnichů, prostřednictvím opata de Rancé a Dom Augustina z Lestrange, následujícím pokolením.

Návrat k mnišské čistotě (*puritas Regulae*), tak, aby byla zachována Řehole sv. Benedikta v duchu *Exordia parvum* a *Charta caritatis* (Listiny Boží lásky) to je proces, kterým prochází i samotný vývoj mnišství. II. vatikánský koncil reagoval na poslání mnišství ve změněných podmínkách dnešního světa. Podle ideje koncilu pak Generální kapitula trapistů objasnila rozdíl mezi smyslem Řehole a základních observací, které tvoří základ cisterciáckého způsobu života, a mezi jednotlivostmi, které se mohou měnit podle místních zvyklostí. Podle *puritas Regulae* a podle Doma Patrika ze Sept-Fons (v duchu *Exordium parvum*⁵¹ o počátcích kláštera v Cîteaux), základnímu pilíři trapistického mnišství zůstávají chválení Boha (*opus Dei*), duchovní četba (*lectio divina* spolu s kontemplací) a fyzická práce (*labor manuum*). Četba výše uvedeného textu by měla pro každého mnicha představovat jakousi vnitřní pout', vracet ho k rozhodnutím, která učinil a připomínat mu vlastní životní zkušenost.

---

⁵¹ 13 *Exordium parvum* /malý začátek/ spolu s *Exordium Magnum* /velký začátek/ patří ke spisům, tedy ke dvěma „exordím“, z nichž historikové po staletí čerpali své poznatky o počátcích Cîteaux. Zatímco *Exordium magnum* /velký začátek/, které sepsal mnich Konrád v posledních letech 12. století /a zemřel jako opat Eberbachu roku 1221/ je dílo „utkané z faktů, pověstí a teologických úvah“, druhý spis /malý začátek/ je ranější a mnohem kratší kompilace, která ale obsahuje mnohem spolehlivější historické údaje o počátcích Cîteaux. Autor spisu je neznámý a dílo obsahuje sedmáct stručných kapitol. Zde se také dovídáme, pokud jde o výzkumy moderní historiografie, že mnich ze Zircu v Maďarsku, Tiburtius Humpfner, našel v Rakousku rukopis, který obsahoval nezkrácený text *Exordia Magna*. Na základě tohoto rukopisu pak bylo možné ukázat, že po kanonizaci sv. Roberta v roce 1222 byly vyjmuty kapitoly, které kritizovaly sv. Roberta za opuštění Cîteaux, a že ve většině kodexů byl dále předán pouze okleštěný text. Publikace dříve neznámých částí textu nalezených Otcem Humpfnerem v roce 1908 nebyly úplné. V roce 1927 objevil knihovník z Toulouse – bývalý trapista jménem Robert Trilhe – rukopis, který obsahoval stručný přehled počátků Cîteaux. Konečně v roce 1939 v Ljublani ve Slovinsku Josef Turk objevil starší, předtím ztracenou verzi stejného dokumentu, již pojmenoval *Carta Caritatis Prior*. Teprve po druhé světové válce mohly být systematicky srovnány všechny dokumenty. Došlo se k závěru, že *Exordium Parvum* nebyla napsána v roce 1119, nýbrž později a také k tomu, že klášter Cîteaux byl založen jako jedno z mnoha podobných zařízení.

2. Klášter trapistů v Novém Dvoře

Klášter Trapistů Nový Dvůr, mající adresu: Dobrá Voda 20, 364 01 Toužim, má za představeného fundace P. Maria Samuele (Yves Lauras). Prvním zástupcem představeného je P. Vincent Collet; druhým zástupcem představeného je P. Maria-Prokop (Jiří Hlaváč).

Klášter Nový Dvůr byl donedávna převorstvím. Z rozhodnutí Generální kapituly Řádu cisterciáků přísné observance konané v Assisi dne 14. září 2011 byl na svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie dne 8. prosince 2011 povýšen na opatství. O tomto povýšení převorství na opatství, které je bezesporu významnou událostí, se chceme zmínit v této kapitole, poté, co nastíníme historické mezníky, jež předcházely.

2.1 Zrod myšlenky o novém založení kláštera

Prvotní záměr příchodu mužů do Sept-Fons objasňuje Otec Samuel těmito slovy:

„Začneme od začátku. Když tři kněží a dva mladí laici z Československa vstoupili v létě 1991 do opatství v Sept-Fons, aby požádali o založení kláštera ve své zemi, otec opat a otec učitel noviců jim po úvaze nabídli, aby poslali své mladé pro získání mnišské formace do Francie. Jejich počet a jejich věrnost vyjádřil Boží úmysly s tímto založením... Radili nám, abychom bez otálení založili klášter, zvali nás na veřejné akce. Tyto návrhy jsme nevyslyšeli, zato jsme otevřeli brány Sept-Fons Čechům a Slovákům. Těm, které zajímal náš život, jsme poskytli mnišskou formaci. To bylo před dvaceti lety.“⁵²

Nové kláštery mohly být zakládány buď z popudu fundátora, což mohl být panovník, šlechtic, nyní církevní osoba, nebo rozhodnutím bratrů samotného kláštera, jehož počet členů byl již tak velký, že bylo vhodné vytvořit novou fundaci. I z ekonomického hlediska to bylo praktické: klášterní hospodářství těžko mohlo uživit narůstající počet členů konventu. Další z možností vzniku nového cisterciáckého kláštera bylo přivtělení již existujícího domu do cisterciácké filiace. Pro vznik nového kláštera bylo vybíráno tradičně místo v údolí a v odlehlé krajině. Velmi důležitým byl dostatečný zdroj vody, proto se snad všechny cisterciácké kláštery nacházejí u řek a potoků. Ty zajišťovaly dostatečný zdroj vody pro vodní kanály povrchové i podzemní, které cisterciáci budovali, aby získali hnací sílu pro pilu, mlýn i vodu do kašen a klášterní jídelny. Pitná voda byla přiváděna často zvláště a zásobovala kuchyni. Způsobem zakládání klášterů se cisterciáci výrazně lišili od benediktinů, kteří své domy stavěli na kopcích.

Samotnému založení kláštera předcházelo jeho schválení generální kapitulou řádu, tj. každoročním shromážděním všech opatů v Cîteaux. Ta dohlížela zvláště na výběr místa, zda

---

⁵² Zprávy z opatství v Sept-Fons a Nový Dvůr, Popeleční středa, 22. února 2012, *Od fundace k opatství. Srpen 2002 – prosinec 2012.*

odpovídá řádovým požadavkům. Po vyjednání příchodu skupiny mnichů z mateřského kláštera již založení nic nebránilo. Tedy pokud byl dobře ekonomicky zajištěn. Cisterciáci chtěli vtiskovat pečeť Boží do krajiny nejen modlitbou, ale i vlastní prací, proto se věnovali kultivaci půdy a zemědělství. Pro zajištění fungování kláštera potřebovali půdu a vodní toky, které by obhospodařili.

Na počátku 90. let 20. století se sen o novém opravdovém klášteře v České republice stal realizovatelnou skutečností. Formace českých mnichů ve Francii trvala deset let, během kterých se francouzský klášter v Sept-Fons stal tajným poutním místem mladých mužů, kteří toužili po duchovním hrdinství. První čeští a moravští bratři složili slavné sliby a celá komunita kláštera projekt nového dceřiného kláštera s radostí odsouhlasila. A pokud vše vyhovovalo tomuto záměru, odebrala se skupinka mnichů do provizorních obydlí a začala budovat nový klášter. Opuštěný a liduprázdný kraj nebyl překážkou, ale naopak, při hledání vhodného místa byl výhrou. Podobnou zkušenost se založením kláštera v nádherném prostředí učinili mniši u Plzně při zakládání kláštera v Novém Dvoře. Jednoduchost a čistota jsou hlavním rysem cisterciácké architektury. Přejít od raně gotického stylu ke gotice 13. století uskutečnili právě mniši cisterciáckého řádu. Kostel ne příliš vysoký, holé zdi, osvětlení několika okny bez barevných skel, žádné silné, oblé nebo lomené oblouky, tak bychom mohli charakterizovat kostel cisterciáků. Každý, kdo do něho vstoupil, měl pocítit pokoj, klid, snahu k povznesení duše k modlitbě a kontemplaci.

Pokud chceme pochopit problematiku zakládání většiny cisterciáckých klášterů, uveďme podle Miloslava Pojsla základní schémata jejich vzniku:

1. rozhodnutí zakladatele zřídit klášter
2. jednání s klášteřem, odkud má být vyslána nová mnišská komunita
3. schválení generální kapitulou
4. zřízení provizoria zakladatelem
5. uvedení nové komunity do provizoria
6. výstavba budov nového kláštera.⁵³

2.2 Ze Sept-Fons ve Francii do Nového Dvora v Čechách

Pouze z jednoho důvodu může být mnich omluven, nachází-li se mimo klášter. Důvodem je zakládání kláštera nového. Zlaté, po staletí platící pravidlo. Takto omluvena opustila skupina mnichů z francouzského opatství v Sept-Fons svůj klášter a zamířila do Čech. Bylo to asi před dvěma lety. Příběh kláštera začal v roce 1991, kdy se na cestu vydalo několik mladých mužů z Moravy. Spojoval je zájem o kontemplativní řády, jejichž hlavním posláním je modlitba. Prošli několika trapistických klášterů v západní Evropě, až se dostali do francouzského Sept-Fons. Jejich návrh na založení nového kláštera v Čechách se zdál

---

⁵³ POJSL, M. *Velehrad: Stavební památky bývalého cisterciáckého kláštera*, Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1990. s. 32.

představeným zpočátku nereálný. Češi zůstali v Sept-Fons, aby se připravili pro řeholní život. Během následujících deseti let prošla klášterem asi stovka zájemců o mnišství z České republiky, z nichž patnáct se rozhodlo zůstat natrvalo. Tato situace nakonec vedla k rozhodnutí založit klášter v Čechách. Po prozkoumání mnoha lokalit padla volba na Nový Dvůr. Mniši, kteří se o stavbu kláštera starali, žili na pronajaté faře v Nečtinách, kterou si upravili k provizornímu bydlení. Vzdálena byla asi patnáct kilometrů od Nového Dvora. Bývalo jich tam pět až patnáct, podle toho, co bylo vyžadováno k průběhu stavby. Určení bratři se starali o zázemí, aby byl zachován ekonomický chod kláštera. Spiritualitu mniši dodržovali tak jako v mateřském klášteře v Sept-Fons.

2.3 Historie kláštera Nový Dvůr

K vlastní historii opět několik slov svědectví:

„Když jsme jednoho lednového odpoledne roku 1999 objevili Nový Dvůr, v kraji ležel snůh a bylo nás jen pár. Bůh užívá skromné prostředky – obyčejné lidi, malé skupiny, statek v troskách... Nepřišli jsme sem, abychom evangelizovali, ani abychom šli příkladem. Přicházíme jednoduše proto, abychom se modlili a žili v této zemi mnišský život, skromně, bez jakýchkoli ambicí. Věříme v důležitost modlitby. Z hlediska společnosti, a pokud jde o lidské hodnoty, nepřinášíme nic nebo jen velmi málo: prostou skutečnost víry a křesťanské bratrské lásky.“⁵⁴

Pro řeholníky přísné observance představuje pohroužení do nitra prvek zásadního významu. Proto se také proti kypícímu světu snažili najít odpovídající místo. Ve středověku byla na místě Nového Dvora vesnice jménem Stará Ves. Od roku 1233 tato ves také patřila pod Klášter Teplá. Uvádí se, že tato vesnice zanikla během třicetileté války, při níž byla zničena Švédy. Je také možné, že byla již dříve zničena husity, protože už v roce 1629 není Stará Ves mezi ostatními majetky kláštera uváděna. Kolem roku 1720 byl na místě Staré Vsi postaven statek, který byl roku 1750 přebudován na rozsáhlý barokní Nový Dvůr. Měl pravidelný čtvercový půdorys (75 m × 75 m) a sloužil k hospodářským účelům tepelského kláštera. To bylo provedeno za tepelského opata Hieronyma Ambrose. Mimo jiné se stal poutním místem pro věřící. Nový Dvůr fungoval také jako letní sídlo pro opaty z tepelského kláštera, proto architektonické provedení hlavní budovy více připomínalo menší zámek, součástí byla i kaple. V Novém Dvoře pracovali také lidé z okolí, především z Dobré Vody a z Ďolíčku. Takto Nový Dvůr fungoval až do roku 1950, kdy byl Klášter Teplá zrušen a Nový Dvůr se vším zázemím a okolními polnostmi přešel pod správu státního statku, kde chovali např. koně. Statek zde fungoval do let 1970–80. Poté začal chátrat. V lednu v roce 1973 tu dokonce vypukl veliký požár, po kterém statek skoro celý vyhořel. Po dobu dalších třiceti let se dvůr proměnil v pouhé ruiny, okolní cesty zarostly a okolní krajina, s výjimkou občas využívaných pastvin, zpustla.

---

⁵⁴ Cit. 2012-08-18. Dostupné: <http://www.novydvor.cz/cz/history.html>.

Pokusíme se nyní nastínit sled jednotlivých událostí, jak šly chronologicky za sebou:

Léto–podzim 1991 – Příchod prvních Čechů do opatství Sept-Fons ve Francii.

Léto 1998 – První z příchozích skládají slavné sliby; rozhodnutí založit klášter v České republice.

30. ledna 1999 – Objevení zchátralého barokního statku Nový Dvůr.

Květen 2000 – Zahájení stavebních prací.

21. března 2001 – Položení základního kamene kostela ve svátek svatého Benedikta.

Červen 2003 – Dokončení kostela.

20. srpna 2002 – Založení kláštera Matky Boží v Novém Dvoře ve svátek svatého Bernarda.

26. ledna 2003 – První slavné sliby ve svátek našich zakladatelů, svatých Roberta, Štěpána a Albericha.

25. března 2004 – Otevření noviciátu, první udělení hábitu ve svátek Nanebevzetí Panny Marie.

2. září 2004 – Posvěcení kostela.

14. září 2007 – Klášter se stává převorstvím.

8. prosince 2011 – Nový Dvůr se stal opatstvím a bratři si zvolili prvního opata.

2.3.1 Výběr místa, rekonstrukce objektu, budování kláštera a chrámu, architekt

Při putování z místa na místo se bratři zastavili v Plzni. Pan biskup František Radkovský jim ukázal nedaleký Branišov. Na břehu rybníka, uprostřed rozlehlého údolí lemovaného lesy, stojí opuštěný kostel. V padesátých letech do něj za bouřky uhodil blesk, vyhořel a ve vysídleném německém pohraničí byl ponechán svému osudu. Krásné, typicky cisterciácké místo, které je nadchlo. Poté, co zakoupili několik pozemků, se ale zjistilo, že v přímém sousedství se uvažuje o otevření kamenolomu. Začali tedy znovu hledat. Následující zimu (přesně 30. ledna 1999) se otec novicmistr, několik noviců a bratří brodilo čtyřicetimetrovými závějemi sněhu, aby se podívali na jedno opuštěné místo kousek od Branišova, které našli na mapě. V mlze se zchátralý Nový Dvůr jevil velmi ponuře a teskně. Brzy však odhalil svou krásu. Podařilo se jim zničenou usedlost koupit a spolu s ní i přilehlé louky a pás lesa kolem. Místem pro klášter se stalo to nejchladnější a největrnější návrší v kraji. Když bratři poprvé došli majestátnou alejí k rozvalinám v posledním stadiu zkázy, uvědomili si, že toto místo je konec světa, který mají fyzicky i duchovně zúrodnit. Netypický charakter stavby předznamenal výchozí podmínky. Hospodářský dvůr byl tak zdevastovaný, že jeho zánik by byl otázkou několika málo let. Zároveň je typem památky, na kterou devastující komunistické hospodářství dolehlo nejvíce a přivedlo ji až na konec její existence. Jelikož se však jednalo o hodnotnou barokní stavbu z okruhu architekta

Kiliána Ignáce Dienzenhofera⁵⁵, bylo nutné celý projekt konzultovat s památkáři. Nový Dvůr byl zemědělským dvorem, vybudovaným v polovině 18. století. Jeho jádro tvoří čtyřkřídlá stavba o vnějších rozměrech 75×75m. Devastovaný dvůr byl při příchodu mnichů v roce 1999 ruinou. V relativně nejlepším stavu se nacházelo západní křídlo, které bylo při obnově restaurováno, ostatní tři křídla jsou nově postavená. Nový Dvůr – původně majetek tepelského kláštera. Čtyřkřídlá dispozice kol čtvercového dvora, obklopeného na 3 stranách hospodářskými budovami, na severozápadní straně domem hospodářské správy – obdélným, jednopatrovým z doby kolem roku 1750. Venkovní a nádvorní fasáda s plochými štukovými rámy v patře a se segmentově zakončeným vjezdem v ose, sevřeným pilastry. Mansardová střecha s věžičkou v ose průčelí. – Průjezd klenut valeně, jednoramenné schodiště s vyřezávaným zábradlím do patra s obytnými místnostmi, sklenutými plackami se štukovými zrcadly. Nad schodištěm a ve dvou dalších místnostech nástropní malby od *E. Dollhopfa*⁵⁶ z roku 1761, nad schodištěm Josef vítá bratry v Egyptě, v jídelně: Samsonova cesta do Thamaty a Samson zabíjí lva (monogram tepelského opata Jeronýma Ambrože), v sousední místnosti: bl. Hroznata se sv. Janem Event., Michaelem, Jeronýmem a Jakubem z Compostelly a *vedutami*⁵⁷ klášterů v Teplé a Chotěšově. V další místnosti barokní kachlová kamna. Severovýchodně od hospodářského dvora je ovčín – z roku 1750, obdélný, krytý valbovou střechou. Sálový prostor sklenut plackami na pásech, sbíhajících na sloupy a pilíře. Nástěnné malby průčelí z r. 1750 podle návrhu *E. Dollhopfa* zničeny, jen na štítě ke dvoru v horní části zbytek fresky s obrazem P. Marie Pomocné.⁵⁸ Statek tvoří významnou dominantu, která se nachází v krásné krajině jižně od Toužimi v blízkosti obce Dobrá Voda.

Trapisté oslovili plzeňského architekta Jana Soukupa, který má zkušenosti s rekonstrukcemi barokních památek a zároveň navrhuje moderní stavby. Bylo nutné posoudit, do jaké míry bude možná rekonstrukce. Zároveň bylo od počátku jasné, že chod kláštera si vyžádá určité dispoziční změny. Když se rozhodovalo o podobě kláštera, nešlo o pouhé restaurování barokní budovy. Bratra Tomáše, mnicha ze Sept-Fons, který kdysi studoval architekturu, zaujaly projekty britského architekta Johna Pawsona a upozornil na ně

---

⁵⁵ Cit. 2012-10-06. Dostupné: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kili%C3%A1n_Ign%C3%A1c_Dientzenhofer, Kilián Ignác Dientzenhofer (1. září 1689 Praha–12. prosince 1751 Praha) byl český architekt a stavitel německého původu, představitel vrcholného baroka, pátý syn stavitele Kryštofa Dientzenhofera. Navštěvoval jezuitské gymnázium na Malé Straně, po jeho ukončení studoval na pražské univerzitě filozofii a matematiku. U svého otce se vyučil stavitelství a kolem roku 1707 odešel na zkušenou do ciziny, zejména do Vídně, kde se seznámil s barokní tvorbou⁵⁵ architekta Johanna Lukase von Hildebrandta. Byl ovlivněn také F. Borrominim a rovněž stavitelem J. B. Santinim-Aichlem, v pozdní fázi své tvorby spolupracoval se svým zetěm A. M. Luragem. K jeho zákazníkům patřila šlechta a církevní instituce.

⁵⁶ Cit. 2012-10-19. Dostupné: <http://prirodakarlovvarska.cz/clanky/1370-elias-dollhopf>. Eliáš Dollhopf 1703 (Tachov)–1773 (Horní Slavkov), pozdně barokní malíř, zejména nástěnných a nástropních maleb. Rodák z Tachova působil hlavně na Tepelsku a Karlovarsku. Jeho práce mají dobrou uměleckořemeslnou úroveň, svým rustikalismem však nepřesahují regionální význam.

⁵⁷ Cit. 2012-10-19. Dostupné: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Veduta>: Veduta je věcný, topograficky přesný malířský nebo grafický záznam například výseku krajiny s bočním pohledem na město, obvykle v širším zorném úhlu. Rozšířený od 17. století do poloviny 19. století, používaný např. na starých mapách. Postupně byl vytlačován fotografií.

⁵⁸ POCHE, E. *Umělecké památky Čech 1 (A/J)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1977, str. 267.

vedení kláštera. Pawsonův smysl pro úsporné a čisté tvary je nadchl, stejně jako jeho kniha *Minimum*⁵⁹, v níž se vyznává ze svého obdivu k jednoduchosti a upozorňuje na své inspirační zdroje. Patří k nim prehistorická mexická architektura, modernismus architekta Miese van der Rohe a japonská kultura dvacátého století, kterou poznal během několika let strávených v této zemi. Proslavil se obchody pro módní značku Calvin Klein v New Yorku a Tokiu. Není divu, že trapisty minimalismus oslovil. Je blízký jejich zásadě oprostít se od všeho zbytečného, co odvádí od soustředění na modlitbu. Proto se rozhodli požádat o spolupráci Pawsona, který často navštěvuje a obdivuje architekturu cisterciáckého kláštera Le Thoronet v Provence. Obavy, zda si trapisté budou moci služby renomovaného architekta dovolit, vyřešil Pawson velkorysým způsobem – nechal na nich, ať sami určí, jaká cena je pro ně únosná. Sám k tomu říká, že postavit kostel je snem každého architekta. Tuto zakázku považuje za projekt svého života, za vyústění své dosavadní práce. Autor jim však kýženou samotu zkomplikoval, neboť svým architektonickým a odvážným návrhem uvolnil mocnou vlnu zájmu a pozornosti. Slavnostní položení základního kamene kostela bylo na svátek sv. Benedikta. Založení kláštera Matky Boží v Novém Dvoře bylo ve svátek sv. Bernarda a přibližně čtyři roky nato, první slavné sliby se slavily na svátek zakladatelů řádu sv. Roberta, Štěpána a Alberichta.

Architektura stavby vychází ze skutečnosti, že se jedná o stavbu v místě s historickou, památkově chráněnou zástavbou. Neméně důležité však jsou i historické tradice tvorby cisterciáckých klášterů, které mají své zákonitosti výtvarné, skladebné a funkční. Ty obvykle bývají v plném souladu s místem, protože vycházejí z respektu k nejjednodušším funkcím mnišského kolektivu a jsou staletými ověřené. Uměleckým výrazem bude kultivovaná prostota. Pouze nejvýznamnější část dvora, rezidence, se vrátí do původní pozdně barokní podoby. Novostavby, například kostel a východní křídlo, budou postaveny jako prosté moderní stavby, opatřené jednoduchou hrubou omítkou. Střízlivou barevnost fasád, přírodní v tónu pískového okru, doplní krytina střech z přírodních břidlicových šablon. Architektonické řešení je výsledkem spolupráce řádu s anglickým architektem Johnem Pawsonem z Londýna a architektem Janem Soukupem z Plzně. Pawson je tvůrčí osobností světového formátu a jeho koncepce vycházející z filosofie takzvaného minimalismu je zvláště blízká životu mnišské komunity.⁶⁰

Nejvýznamnější stavbou kláštera je novostavba kostela, uzavírající dvůr ze severní strany. Vnitřní krása kostela ohromí svou jednoduchostí, monumentální lehkostí, světlostí a prostorovou čistotou. Základní myšlenka stavby je založena na práci se světlem. Světlo dopadá do chrámu světlíky, ačkoliv výstižnější by bylo říci světelnými tunely či světlovody.

---

⁵⁹ Cit. 2012-10-19. Dostupné: <http://www.earch.cz/clanek/5089-john-pawson-architekt-plny-rozporu.aspx>, John Pawson se narodil roku 1949 v Halifaxu v hrabství Yorkshire. Nějakou dobu se angažoval v rodinném podniku se zaměřením na textil a poté odjel do Japonska, kde několik let učil angličtinu na univerzitě v Nagoji. Významně jej ovlivnil výlet do Tokia, kde navštívil atelier architekta a designéra Širo Kuramaty. Po návratu do Anglie se zapsal na AA v Londýně a roku 1981 založil vlastní studio. Na rozdíl od mnoha kolegů, kteří usilovali o vytvoření vlastního rozpoznatelného rukopisu se Pawson zaměřil zejména na fundamentální problémy prostoru, proporcí, světla a materiálů. V roce 1996 publikoval knihu *Minimum*, v níž zkoumá pojem jednoduchosti v umění, architektuře a designu nejrůznějších historických epoch a kulturních oblastí.

⁶⁰ Cit. 2012-10-20. Dostupné: <http://www.estav.cz/region/plzensko/klaster.asp>.

Součástí vodorovného zastřešení je šest horizontálních oken – čtyři jsou určena pro osvětlení lodi a dvě pro osvětlení presbytáře. Přímému dopadu světla brání zavěšené panely, které jakoby tvoří pomyslné stěny kostela. Pouze štěrbinami mezi panely a stěnou proudí odražené světlo do vnitřního prostoru. Tento světelný princip je nedílnou součástí celé architektury, dává jí vyniknout, modeluje ji a naplňuje ji obsahem, pro který byla vytvořena.⁶¹

Rekonstrukce ovčína probíhala v několika etapách. Ihned po příchodu trapistů musel být objekt staticky zajištěn, protože neznámý pachatel vyřezal a zcizil vazné trámy krovové soustavy. Statické zajištění spočívalo v instalaci provizorních ocelových táhel, jež funkci vazných trámů nahradila a zamezila tak zřícení krovu. Další práce na rekonstrukci pokračovaly až v roce 2004. Provedlo se odvlhčení, odsolení a sanace konstrukcí v přízemí objektu. Odvlhčení proběhlo jako soubor několika opatření – po celoplošném odsolení zdiva se provedla infuzní clona v kombinaci s aplikací hydroizolační stěrky na zdivu. Současně byla upravena niveleta a sklon okolního terénu a obnovena původní jílová těsnicí vrstva kolem obvodových stěn. Zároveň se realizovalo finální statické zajištění objektu a krovu. Byla přezděna porušená klenební pole a klenby v patách zesíleny. V podkroví se instalovala definitivní ocelová táhla z válcovaných profilů, která současně plní funkci nosných průvlaků konstrukce podlahy podkroví. Proběhla i dílčí obnova střešního pláště. Po upřesnění stavebního programu a dokončení projektové dokumentace se v roce 2007 přistoupilo k dokončení opravy objektu. Byly zvoleny tradiční stavební materiály – v přízemí cihelné zdivo s vápennými omítkami, kamenné dlažby pro podlahy, výplně otvorů jsou dřevěné.

Podkroví bylo z důvodu nepřítěžování historického zdiva a cihelných kleneb navrženo jako dřevostavba. Lehká stropní ocelová konstrukce má zároveň funkci statického ztužení a nahrazuje chybějící vazné trámy krovu. Příčky jsou ze sádrovláknitých desek, ale převládajícím materiálem je dřevo použité na podlahách, okenních výplních a interiérovém vybavení. Zvláštním detailem podkrovní dispozice jsou již zmíněné „lodžie“ s integrovanými pásovými okny. Při pohledu na fasádu se rytmicky střídají prosklené plochy s dřevěnými vertikálními žaluziemi. Okna jsou pevně zasklená a větrání pokojů je vyřešeno otevíráním plných dřevěných křídel skrytých za žaluziemi. Výška parapetu 700 mm je záměrem, před oknem vznikl pohodlný pracovní stůl. Součástí parapetu je i dřevěná mřížka topného konvektoru, navrženého z důvodu vytvoření tepelné clony před oknem. Na integrované pásové okno navazují v interiéru odnímatelné panely vytvářející kapsy na textilní závěsy, zajišťující hostům soukromí. Závěsy se pohybují v kolejnicích skrytých v nadpraží otvoru.

Fasáda objektu je kontaktně zateplená minerální vlnou, která je proti povětrnosti ochráněna omítanou cihelnou přízdívkou. Kamenný sokl je vyzděný z místního kamene svoru, z něhož byly postaveny všechny původní budovy kláštera. Ostění oken, dveří a římsy jsou z masivní žuly. Pásová okna v kombinaci s dřevěným obkladem, na podélných stranách v podkroví, historicky navazují na původní dřevěné bednění a hospodářské otvory. Střešní

---

⁶¹ Cit. 2012-10-18. Dostupné: <http://www.earch.cz/clanek/1652-osvetleni-klasterneho-kostela-radu-trapistu-v-novem-dvore.aspx>.

krytina je břidlicová a klempířské prvky z předzvětralého titan-zinku v jednotném výrazu s klášteřem. Dochovaná malba Panny Marie Pomocné na jižním štítu byla zrestaurována.⁶²

Architektonický přístup ke koncepci a realizaci oprav a stavby kostela i domu pro hosty, splnění požadavků mnichů na prostorové, výrazové a vyvážené proporce, čistotu prostoru a ploch, to vše splňovalo kritéria pro nominaci do soutěže o Evropskou cenu za současnou i novou architekturu Mies van der Rohe Award 2005. Úspěch v umístění kláštera Nový Dvůr je nepřehlédnutelný a pozoruhodný. Porota vybrala 28 projektů mimořádných kvalit, které se spolu s vítěznými a finálovými projekty objevily v katalogu ceny za rok 2005 a v následujících dvou letech měly putovat evropskými městy v rámci rozsáhlé výstavy, díky které se evropská veřejnost v kostce a v poměrně hojném počtu mohla seznámit s nejzajímavějšími současnými stavbami. Potěšitelné je, že v katalogu se objevily dvě z celkového počtu deseti českých nominací na Cenu Miese van der Rohe – Obchodní dům Selfridges od Future systems /anglického architekta českého původu Jana Kaplického a Klášter trapistů Nový Dvůr v Teplé u Toužimě od Pawson Architects/ anglického architektky Johna Pawsona.⁶³

Jak významné dílo se podařilo zrestaurovat, dokládají i další ocenění, která stojí za zmínku. Zachráněna byla historicky cenná západní residenční část. Novou dominantou kláštera se stal minimalistický kostel. Autory projektu jsou John Pawson a Jan Soukup se svými ateliery. Stavba byla oceněna několika významnými cenami: Cena klubu za starou Prahu 2005, Stavba Karlovarského kraje 2005, Wienerberger Brick Award 2006, Ecola Award 2008 a naposledy ocenění Frate Sole 2008 za výjimečnou církevní stavbu, které je udělováno jednou za čtyři roky.⁶⁴

2.3.2 Dobudování objektů a jejich zasvěcení

O „svém životním projektu“ řekl autor John Pawson tato slova:

„Byl jsem ohromen krásou Nového Dvora i jeho umístěním uprostřed hektarů opuštěné zemědělské krajiny a zalesněných kopců. Místo má pozoruhodnou architektonickou minulost a já si myslím, že – symbolicky vzato – stavba nového kláštera, v němž se spojují nové a staré prvky, má pro nedávnou pohnutou historii této země velký význam – je jakýmsi mostem mezi minulostí a budoucností. Nejdůležitější bylo tedy nalézt vhodný vztah mezi novou a stávající architekturou.“⁶⁵

Spolupráce mohla začít. Požadavek krásy – se všemi možnými úskalími – byl jednou ze základních podmínek od samotného začátku myšlenky postavit nový klášter. Netypický charakter stavby předznamenal výchozí podmínky. Klášterní kostel nepředstavuje

⁶² Cit. 2012-10-18. Dostupné: <http://ihned.cz/c1-48433530-premena-ovcina-na-dum-pro-hosty02> > Informační centrum.

⁶³ Cit. 2012-10-20. Dostupné: <http://www.cka.cc/souteze/vysledky/mies-award-2005>.

⁶⁴ Cit. 2012-10-21. Dostupné: <http://www.atelier-soukup.cz/index.php?goto=reference&kid=4&cislo=9>.

⁶⁵ Cit. 2012-10-21. Dostupné: <http://www.souvislosti.cz/101/pawson.html>.

pro mnichy jen líbivé místo. Je to vedle místa odpočinku, slavení, načerpání sil i místo duchovního boje. Stavba klášterního kostela zapadá do celé tradice stavění založeného na touze přetvořit a překročit hmotu, sledující i skrze krásu všemi smysly vystoupat k nebi. Krása jde velmi dobře ruku v ruce s duchovním životem, ale není rafinovaná nebo až do krajnosti vedená. Kromě starobylé sochy Panny Marie a svatostánku umístěných na kamenné stěle uprostřed presbytáře a tmavých dřevěných lavic chóru jsou zdi a strop kostela bílé, hladké a prázdné. Jednoduchá, velká forma nového kostela kláštera dominuje, avšak nenarušuje příjemné a moderní rozměry klášterního dvora.

Puristická architektura domu pro hosty umožní všem příchozím návštěvníkům nerušeně se věnovat modlitbě daleko od všedního světa, internetu a mobilního telefonu. Je určen především těm, kteří sami uvažují o zasvěceném životě v klášterní komunitě. Od položení základního kamene uplynul rok a na svátek svatého Bernarda v roce 2002 zde mniši založili klášter Matky Boží v Novém Dvoře.⁶⁶ Na převorství ho povýšil otec opat Dom Patrick Olive z mateřského Sept-Fons ležícího ve Francii. Při slavné mši složili mniši slib stability. Tímto aktem se všichni zavázali, že zůstanou až do smrti v komunitě, do níž je Bůh povolal. Po mši zvolili přítomní nového převora, jímž se stal Dom Samuel.

2.4 Náplň klášterního života a klášterní každodennost / statut kláštera/

Řeholní život pramení z tajemství církve. Je to dar, který církev dostává od svého Pána a který ona pak nabízí jako stálý životní stav věřícímu, kterého Bůh volá k životu podle evangelijních rad. Tak může církev jasně ukazovat Krista a zároveň se považovat za nevěstu Spasitele. Po řeholním životě se požaduje, aby ve svých rozmanitých formách vyjadřoval Boží lásku současným jazykem.⁶⁷

Mniši žijící řeholi svatého Benedikta dodržují spoustu pravidel náboženského života. Jedná se zejména o zákaz požívání masa v jídelničce, výjimky jsou udělovány pouze nemocným a slabým. Důraz je kladen na umírněnost v řeči, zákaz soukromého vlastnictví čehokoliv, bez povolení opata. Samozřejmostí je každodenní manuální práce vhodná podle schopnosti každého mnicha.

Mnišský život učí realismu a rovnováze: práce v lese, štípání dříví na otop, chov ovcí, výroba hořčice – tak bratři přispívají na potřeby své komunity. Pracují v tichu, aby si v srdci uchovali modlitbu nebo kratičkou invocaci. Návrat v podzimní i zimní době z práce v lese do kláštera již bývá v mlze, nebo dokonce za tmy. Kostel je místo kde se bratři o samotě a přitom společně s ostatními modlí až do nešpor. Tento rytmus je učí tomu, co je podstatné. Kristus je přítomen ve svatostánku – teď, zde, pro každého z nich. Eucharistie jim zpřítomňuje Kristovu vykupitelskou oběť – dnes stejně jako včera, pro každého z bratrů. Jak by nemilovali ztišení a dobu, v níž se setkávají s Kristem? Bdělost potřebná v životě víry,

---

⁶⁶ Cit. 2012-10-20. Dostupné: http://www.asb-portal.cz/?article_print=1623.

⁶⁷ Srv. KKC 926.

nutnost čelit každodenním nárokům, ať už v práci nebo ve vztazích s bratry, pravidelná duchovní četba, to vše bratry chrání před příliš povrchními a světskými myšlenkami. Kdyby totiž stavěli na takových myšlenkách, dlouho by nevytrvali! Důležitou součástí života mnichů je oděv. Řeholní oděv trapistických mnichů je tvořen bílou tunikou s černým škapulířem, který podle zvyklostí jednotlivých klášterů bývá s kapucí, nebo bez ní. Novicové nosí škapulíř bílý, je přepásán koženým opaskem. K chórové modlitbě se nosí bílý plášť s kapucí, členové řádu s věčnými sliby nosí kukulu. K manuální práci si oblékají pracovní kombinézu, při výrobě hořčice bílý plášť.

2.4.1 Předpoklady a konstanty vlastností trapistického mnicha

Pravým obrazem, podle kterého byl člověk stvořen i obnoven, je Kristus. Člověk může tedy porozumět sám sobě, tajemství svého bytí, jen na základě poznání Krista, svého odvěkého obrazu.⁶⁸

Život mnichů je založený na ztišení, a to nejen od vnějšího hluku, ale ztišení celého života. A k tomu patří pravidelnost, jednoduchost, neměnnost. To všechno jsou prostředky k dosažení nepřetržitého života s Bohem. Zdánlivá odtazítost bratří souvisí s hlavním úkolem, který mají. Mnišský život totiž spočívá výhradně v oslavě Boha a v přímluvě za druhé lidi. Mniši přitom pevně věří, že jejich život má zvláštní a tajemný dosah.

Apoštolská exhortace Jana Pavla II. *Vita consecrata* je adresována Bohu zasvěceným osobám. Text je výstižný pro uvedenou skutečnost:

„První povinností zasvěceného života je zviditelňování obdivuhodných věcí, které v křehké přirozenosti povolanych lidí koná Bůh. Nikoliv slovy, ale výmluvným svěděním proměněného života hovoří ty obdivuhodné úkazy milosti, které Bůh působí v těch, které On miluje, a které mu k úžasu lidí odpovídají tím, že je hlásají.(...) Tak se stává zasvěcený život jednou z těch stop, které zanechává Trojice v dějinách, aby lidé mohli poznávat úchvatnou sílu Boží krásy a touhu po ní.“⁶⁹

Pro porozumění tvrdému způsobu životu mnicha lze nejprve se tázat, co je konečným smyslem jeho konání. Člověk, který se rozhodl stát se trapistickým mnichem, své rozhodnutí nečiní kvůli naději, že prožije pokojně život v klášteře až do smrti. Mnich odlišuje život aktivní, zaměřený v první řadě na tělesné potřeby od života kontemplativního, který je zaměřený na Boha a na lásku k Němu. Získává neotřesitelnou jistotu, že věčnost začíná již zde, že do nebe může vstoupit už nyní, pokud zasvětil svůj život činnosti, která je podstatou nebeské blaženosti. Tato činnost se nazývá láska. Nebeská blaženost je život v lásce. Nesobecká a čistá láska, která žije z toho, co dává, ne z toho, co dostává. Zvětšuje se, když ji předává ostatním, stává se mocná, když se sebe vzdává a roste v sebeobětování. Pevný bod, konstanta mnišského života je Bůh. V lásce se mu mnich přibližuje, čím více Ho svým životem miluje, tím více Boha poznává, a čím více Boha poznává, tím více se Ho snaží

---

⁶⁸ Srv. GS, čl. 22.

⁶⁹ Srv. VC, čl. 20.

milovat. „A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“⁷⁰

2.4.2 Pracovní náplň a hospodářská činnost v klášteře

Benediktova řehole se odrazila rovněž v cisterciáckém hospodaření.⁷¹ Znovuobnovení manuální práce, na jejíž důležitost sv. Benedikt kladl velký důraz, umožnilo požadovanou samostatnost klášterů. Mniši měli žít z práce vlastními rukou, polního hospodářství, chovu dobytka. K tomu směli vlastnit vodstvo, lesy, vinice, louky, půdu a zvířata. Aby toto vše mohlo fungovat, zřizovali hospodářské dvory, tzv. grangie⁷², obývané především konvrši (laičtí bratři). Dvory byly hospodářskými centry v rámci klášterního panství. Zde se nacházely zděné stavby a mezi nimi i kaple, protože konvrši⁷³ pracující na grangích docházeli do kláštera jen jednou týdně. Z počátku zde mniši, respektive konvrši pracovali sami, s přibývajícím majetky a postupem domy přijímali čeleď a stávali se ekonomickými správci.

Cisterciáci nebyli pány nad poddanými, obhospodařovali vlastní půdu, neúčastnili se obchodů, protože jim nešlo o zisky, ale o zajištění chodu kláštera. Konvrši nabývali na síle, bez nich by se hospodaření ve vlastní režii neuskutečnilo asi vůbec. Byli to muži, většinou nevzdělaní, kteří byli oproštěni od většiny hodinek, a tudíž mohli všechen čas věnovat práci. Práci, prostřednictvím které „vtiskovali Boží pečeť do krajiny“, to byla jejich forma bohoslužby (Boží služby). Jednou za týden se i oni odebírali do kláštera na nedělní mši, většina jich totiž nežila přímo v klášteře, ale na grangích v okolí. V klášteře samotném měli mniši vydělené většinou celé západní křídlo konventu, měli vlastní refektář i dormitář.

Výhodou provázanosti klášterů a každoročního setkávání při generální kapitule byla veliká informovanost o všech novinkách a snadný přenos nových technologií do ostatních klášterů. Tak takový byl počáteční ideál. Prvních několik desítek let to také fungovalo.

Bratři v Novém Dvoře žijí již v tržním hospodářství, současná ekonomika je nutí hledat cesty k obživě i méně obvyklými způsoby než jejich předchůdce.

Když se mniši z řádu trapistů v opatství Sept-Fons ve Francii rozhodli, že založí klášter v Čechách, zvažovali, čím se jejich bratři budou v daleké zemi živit. Nakonec vymysleli, že budou vyrábět a prodávat hořčici. To bylo zhruba před deseti lety. Hořčičné semínko, dovezené z Kanady, protože tam se rodí to nejlepší, se namočí do octa smíšeného s vodou

⁷⁰ Srv. J 17,3.

⁷¹ Cit. 2012-10-24. Dostupné: <http://www.klaster-plasy.cz/?Dejiny:Co-dela-cisterciacky-rad>.

⁷² Cit. 2012-10-22. Dostupné: <http://search.seznam.cz/?aq=&oq=&sourceid=szn-HP&thru=&q=grangie>. Grangie (latinsky: *grangium*) byl speciální velký hospodářský dvůr řádu cisterciáků. Grangia měla být zároveň nástrojem kolonizace odlehlých neosídlených území a zároveň zajištěním soběstačnosti klášterů, kterým řádová pravidla nařizovala nezávislost na vnějším světě. Jelikož však bylo na práci málo mnichů a ani pomoc konvršů nestačila, přecházely kláštery na běžný feudální systém.

⁷³ Cit. 2012-10-22. Dostupné: <http://search.seznam.cz/?aq=&oq=&sourceid=szn-HP&thru=&q=konvr%C5%A1.2> Konvrš (z latinského *frater conversus*, obrácený bratr) je řeholník, který není knězem. Označení se používá zejména v souvislosti se středověkými kláštery a grangiemi, v nichž konvrši vykonávali převážnou část manuálních prací k zajištění hospodářské soběstačnosti kláštera.

z okolních lesů, aby nabobtnalo a natáhlo chuť a vůni. Potom se rozdrťí. „Ta část stroje, která semeno mele, je opravdu z kamene, a proto tomu říkáme mlýnský kámen,“ zdůrazňuje bratr Jiří. Rozdrcená surovina se pak ovoní biomedem ze Šumavy a kvalitním moravským biovínem a potom se plní do sklenic. V nich zraje novodvorská hořčice týden až několik měsíců – záleží na druhu. „Šlo by to rychleji,“ připouští bratr Jiří, „ale my chceme, aby všechny procesy byly čistě přírodní.“ Pět až šest mnichů vyrobí několik desítek tisíc skleniček za rok. Vycházejí při tom z francouzské receptury typu a l'ancienne, tedy hořčice na starý způsob. První tři z jejich výrobků, Novodvorská, Novodvorská s petrželí a česnekem a Starofrancouzská, jsou ostřejší a vyhovují spíš francouzským chutím. Se Starofrancouzskou biohořčicí se novodvorští mniši dokonce ve Francii dostali do knihy Sto nejlepších biopotravin. A co ten čtvrtý druh? „Každý národ má trochu jiné chutě a s tím se musí počítat,“ připouští bratr Jiří. Francouzi si pochutnávají na hořčici z Nového Dvora k přírodně upraveným masům, přidávají ji do omáček a zálivek na salát. Češi mají naopak rádi hořčici jemnější, nasládlejší. A když se řekne hořčice, pomyslí na uzené maso a uzeniny. Aby jim vyšli vstříc, začali mniši vyrábět biohořčici Bohemia. „Když jsem ji dal ochutnat hostům nebo bratrům z Čech, vydechli: Konečně česká hořčice,“ směje se bratr Jiří.⁷⁴

2.4.3 Stanovy Řádu mnichů přísné observance uplatňované v Novém Dvoře

Apoštolská exhortace Pavla VI. vybízí hlasatele radostné zvěsti, aby nebojácně a moudře, příkladem života svědčili o Kristu a doslova uvádí:

„Řeholníci mají ve svém životě zasvěceném Bohu zvláštní výsadní prostředek k účinnému šíření evangelia. Povahou svého bytí a života se začleňují do dynamismu celé církve, zaměřené k absolutnu, jímž je Bůh, a povoláné ke svatosti. Řeholníci vydávají svědectví o této její svatosti. Ztělesňují totiž touhu církve ponořit se do života podle evangelijních blahoslavenství. Jejich život je symbolem plného oddání se Bohu, církvi a bližním. Tak řeholníci nabývají zvláštní důležitosti, totiž ve spojitosti s povahou svého svědectví, které, jak jsme již prohlásili, má při evangelizaci prvořadý význam. Jejich tiché svědectví chudoby a vnitřní svobody, čistoty a ryzí prostoty, jakož i oddané poslušnosti, se může stát výzvou světu i samé církvi, ale i výmluvným způsobem hlásání evangelia, neboť je schopno hluboce zapůsobit i na nekřesťany dobré vůle, kteří jsou citliví k určitým hodnotám. V této perspektivě je možno i vytušit, jakou úlohu mají při evangelizaci řeholníci a řeholnice, kteří svůj život zasvětili modlitbě, tichu, pokání a oběti.“⁷⁵

Trapisté v Novém Dvoře svým každodenním životem se s většími či menšími úspěchy snaží plnit Reguli sv. Benedikta. Jeho Řehole a cisterciácká tradice v sobě vyváženě pojí společný život a nezávislost, práci a modlitbu, chudobu, avšak nikoli nouzi, ticho, prostor a přísnou samotu, jež umožňují směřovat k Bohu v bratrské atmosféře.

S určitými obměnami v závislosti na ročním období vstávají mniši v Novém Dvoře ve 3.00 hodin. Ve 3.15 začíná noční officium (matutinum), které trvá přibližně hodinu. Po něm

⁷⁴ Cit. 2012-10-22. Dostupné: <http://www.angelos.cz/clanky/horcice-z-noveho-dvora.html>.

⁷⁵ Srv. EN, čl. 69.

následuje půlhodina tiché osobní modlitby. Od 5 do 6.15 se bratři věnují četbě (*lectio divina*); někteří z nich si jdou ještě odpočinout. V 6.15 se komunita shromažďuje v kapitule k četbě Řehole; otec převor kláštera doprovází každý druhý den Řeholi svatého Benedikta vlastním komentářem a aplikuje ji na soudobé potřeby a situace. V 6.30 následuje po kapitule modlitba ranních chval a mše svatá. Čas od 8 do 9.00 je vyhrazen modlitbě nebo četbě; někteří bratři již začínají pracovat. V 9.00 se komunita schází k dopolednímu oficiu (tercie). Po tercii se všichni bratři, kněží i nekněží, rozcházejí do práce. Ve 12.00 se komunita modlí polední oficium (sexta); následuje společný oběd a chvíle odpočinku, modlitby nebo četby. Ve 14.00 se bratři shromáždí k odpolednímu oficiu (nóna). Od nóny do nešpor, které začínají v 17.30, se mniši opět věnují manuální práci. Půlhodina před nešporami je vyhrazena osobní modlitbě. Po nešporách následuje chvíle osobní modlitby a večere. Kolem 19.10 se bratři scházejí ke společné četbě (čtení před kompletářem); někdy je tento čas věnován čištění zeleniny (porcování), jindy procvičování zpěvu. V 19.30 se komunita modlí kompletář, závěrečnou modlitbu dne, která je zakončena zpěvem Zdrávas Královno (*Salve Regina*), „vznešené antifony“, jak ji nazývali ve středověku. Mniši ze Cîteaux zpívají tento chvalozpěv k počtě Panny Marie každý večer již od dvanáctého století. Kolem 20. hodiny udělí převor kláštera všem bratřím své požehnání; nastává velké mlčení (*silentium*) a čas spánku.⁷⁶

2.5 Organizace kláštera a vztah ke Generální kapitule

Generální kapitula, v jejíž čele stojí generální opat, který je zároveň arciopatem v Cîteaux a sídlí v Římě se schází pravidelně, a řeší organizační záležitosti řádu, problémy se zakládáním nových fundací, ale také si zde opati vyměňují zkušenosti z hospodaření a napomáhají tak k šíření nových vědomostí takřka po celé Evropě.

Opat mateřského kláštera má právo dohlížet na dodržování řehole a ustanovení generální kapituly v dceřiném klášteře. Slouží k tomu pravidelné vizitace, avšak při nich dbá, aby nedocházelo k vměšování do vnitřního chodu kláštera.

Kromě filiačního systému bylo pro existenci řádu rozhodující zavedení dvou institucí – generální kapituly a vizitace. Generální kapitula bylo každoroční setkání všech opatů i z toho nejvzdálenějšího kláštera v nejstarším cisterciáckém klášteře Cîteaux, který je považován za matku všech řeholních domů. Jak se řád postupně rozrůstal, bylo umožněno příliš vzdáleným klášterům nechat se zastupovat, jak tomu mohlo být např. i z důvodu nemoci opata. Cesta do Cîteaux nebyla navíc nijak levnou záležitostí. Na tomto shromáždění se projednávaly veškeré záležitosti i problémy, novinky i úkoly, které vývoj řádu přinášel. Výsledkem byla závazná ustanovení sepisovaná do několika bodů. Ty každý opat přinášel do svého kláštera. Mezi nařízeními byla nejen hospodářská ustanovení, ale také otázky disciplíny, liturgie aj. Tak bylo zajištěno, že se všechny kláštery budou řídit stejnými předpisy. Generální kapitula se koná pravidelně na svátek Povýšení svatého Kříže (14. září).

---

⁷⁶ Cit. 2012-10-14. Dostupné: www.novydvur.cz.

Aby byly všechny normy přijaté na zasedání generální kapituly dodržovány, to byl úkol druhé důležité instituce – vizitace, tj. každoroční návštěvy opata v jeho dceřiném klášteře. Jeho úkolem bylo na místě s radou domácího opata zjistit přestupky proti řádové kázni či nedodržování základních spirituálních hodnot, prověřit zachovávání Řehole sv. Benedikta, všech dalších pravidel a zvyklostí řádu včetně nařízení generální kapituly a potrestat a tím napravit případné nedostatky. Následující rok se opat při další vizitaci mohl přesvědčit, zda k nápravě opravdu došlo. Zavedením celoplošné vizitace i konáním generální kapituly obdržel cisterciácký řád svoji institucionální základní kostru, na které stojí dodnes.

Vizitace byla záležitost otce-opata (opata z mateřského kláštera) a jeho filiace, každé opatství mělo povinnost dohlížet na chování svých dcer. Cîteaux nebylo z této struktury vymaněno, ale podléhalo kontrolním vizitacím čtyř protoopatů. Existující filiační síť, do které patřily všechny kláštery, umožňovala vizitování každého řádového domu. Obě řádové instituce byly na sobě závislé: generální kapitula jakožto diskusní fórum a rozhodující grémium, vizitace jako nástroj kontroly, komunikace (mohla informovat generální kapitulu či opačně vizitovaná opatství) i nápravy, nemohly existovat jedna bez druhé. Vzájemná souhra mezi nimi měla umožnit přizpůsobení norem konkrétním časovým i místním podmínkám, diskusi, úpravy řádových pravidel, jejich oznámení i prosazení. Právě vizitace zajišťovala stálou výměnu informací, zkušeností a nařízení mezi hlavou řádu a jejími částmi. Obě tyto instituce byly jako vzor dávány ostatním řádům.

Jak generální kapitula, tak vizitace jsou součástí cisterciáckého řádu dodnes. Opati se scházejí jednou za pět let v Římě (neboť klášter Cîteaux patří cisterciákům přísné observance – trapistům) a jednou ročně se vydávají vykonat službu vizitace ve všech existujících klášterech.

Cisterciácký řád má na rozdíl od benediktinů velmi pevnou strukturu. Kláštery jsou sice samostatné, ale tvoří navzájem provázanou síť řeholních domů. Z prvního kláštera Cîteaux byly krátce po jeho vzniku založeny další čtyři opatství: La Ferté, Pontigny, Clairvaux a Morimond. Z nich se šířili cisterciáci do všech koutů světa. Větev, která zasahuje do českých zemí, vyrostla z kláštera Morimond, stejně jako většina středoevropských klášterů. Postavení v řádové hierarchii je důležité. Čím blíže se daný klášter nacházel k Cîteaux, tím byla jeho pozice silnější a postavení opata významnější. Nově zakládané kláštery se nazývají dceřiné. Domy, z nichž vznikly, jsou pro ně mateřským klášteřem. Každý klášter má tedy nějaký svůj mateřský, a pokud je dost silný, může sám zakládat své dcery.

Takto propracovaná filiační síť zajišťovala cisterciáckým klášterům jednotu a vzájemnou kontrolu. Nemohlo se stát, že by si nějaký klášter sám určoval nebo měnil pravidla, podle kterých mniši v klášteře žijí. Všechny cisterciácké kláštery měly stejnou řeholi i další řádová nařízení. Ve stručnosti nastíněná struktura řádu byla pro cisterciáky typická stejně jako příklon k naprosté chudobě a askezi podle Benediktovy řehole. Filiační princip, na kterém nové kláštery vznikaly, měl umožňovat životaschopnost řádu.

2.5.1 Cesta kláštera od převorství k opatství

4. září 2007 při mši svaté, jejímž hlavním celebrantem byl Otec biskup František Radkovský, Otec opat Patrick Olive ze Sept-Fons přečetl listinu, jíž povýšil klášter na převorství. Poté bratři se slavnými i časnými sliby skládali, jeden po druhém, uprostřed chóru slib stability. Tímto slibem se bratři zavazují, že zůstanou až do smrti v komunitě, do níž je Bůh povolal k mnišskému životu. Potom každý na oltáři podepsal listinu vlastního slibu a akt povýšení. Nakonec tento akt podepsal i notář, Otec učitel ze Sept-Fons, a tím uzavřel obřad povýšení. Každý nový profes z převorství se poté, co se podepsal u oltáře, připojil k těm, kdo již nový slib složili. Všichni tak během skládání slibů postupně vytvořili uprostřed chóru půlkruh. „Myslel jsem v tu chvíli na každého,“ říká převor bratr Maria Samuel dne 14. září 2007, „na jeho boje a obtíže, ale i vytrvalost, jejíž ovoce, kterým tento den je, potrvá.“⁷⁷

Volba převora proběhla po mši v kostele. Její ritus a přísahy, které ji doprovází, z ní činí obřad se silným důrazem na nadpřirozeno. Po volbě předal Otec opat ze Sept-Fons nově zvolenému převorovi Otcí Samuelovi pečtidlo a klíče a následně bratři složili slib poslušnosti do jeho rukou. Celým jejich světem je klášter. Slibem stability se zavazují k tomu, že zůstanou až do smrti v komunitě, do níž je Bůh povolal k mnišskému životu. Posléze se k bratrům, jakožto nově zvolený převor, obrátil s těmito slovy:

„...Možná se domníváte, že to, co se právě stalo, je přirozené: Dom Samuel byl představeným kláštera, Dom Samuel byl zvolen převorem... Není tomu tak zcela. Tato událost, kterou slavíme jako sváteční den, je ve skutečnosti plodem mnohého skrytého úsilí. Ne však především mého úsilí! Spíše se jedná o úsilí bratrů – Otce učitele, celeráře, Otce Romarika, starších bratrů, které vynaložili, aby se mi přizpůsobili; mého úsilí, abych se přizpůsobil jim; jedná se o námahu, kterou Ctihodný Otec opat a Otec učitel ze Sept-Fons vynaložili na to, aby nás podporovali, radili nám a opravili nás pokaždé, když bylo třeba... S pomocí nikdy nechybějící Boží milosti jsme vybudovali tuto komunitu kolem mnišských přesvědčení, která pokládáme za základní a ke kterým my starší Ineme v pevné jednomyslnosti. Tato jednomyslnost v našich přesvědčeních je důležitější než výběr toho či onoho převora...“⁷⁸

Následujícího dne byl svátek Panny Marie Sedmibolestné. V tento den byla korunována socha Panny Marie v křížové chodbě. V roce 2004 byl klášterní kostel, zasvěcený stejně jako celý klášter Matce Boží, slavnostně posvěcen. Socha Panny Marie ve středu kostela, hned vedle kříže a svatostánku, jako jediná výzdoba vyniká na bílém pozadí. V roce 2007 klášter v Novém Dvoře povýšil na převorství a převorem se stal Francouz P. Maria Samuel. Na svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie 8. prosince 2011 byl dovršen vývoj komunity v samostatné opatství. Mniši zvolili opatem dosavadního převora Dom Samuela.

⁷⁷ Cit. 2012-10-31. Dostupné: <http://trapisti.cz/cz/priory.html>.

⁷⁸ Cit. 2012-03-29. Dostupné: <http://trapisti.cz/cz/priory.html>.

SAMUEL, M. *Mnišský život v Novém Dvoře*. P. MARIA SAMUEL, OCSO, vlastním jménem Yves Lauras, se narodil roku 1954 ve Francii v rodině spřízněné se spisovatelem Henry Pourratem. Původně vystudoval stavební inženýrství. V době dospívání prošel krizí víry, ale znovu ji přijal s náhlým a trvalým rozhodnutím pro mnišský život. Do trapistického kláštera v Sept-Fons vstoupil jako osmadvacetiletý v roce 1983. Společně s bratry z Čech byl v roce 1998 vyslán jako představený nově vznikajícího kláštera v Novém Dvoře, v roce 2007 byl zvolen převorem a 8. prosince 2011 si jej mniši vyvolili za svého opata.

Slavná opatská benedikce⁷⁹ proběhla 12. prosince 2011 v nádherné atmosféře modlitby za účasti velkého množství řeholníků včetně opata ze Sept-Fons Dom Patricka Olivy. Požehnání nově zvolenému opatovi udělil plzeňský biskup František Radkovský. Převorství Matky Boží v Novém Dvoře bylo z rozhodnutí generální kapituly Řádu cisterciáků přísné observance (trapistů – OCSO) povýšeno 8. prosince 2011 na opatství. Téhož dne následovala volba opata, jímž se stal P. Maria Samuel, který doposud v klášteře v Novém Dvoře působil jako převor.

„Křesťanský život – a pro nás mnišský život – není procházkou růžovým sadem,“ řekl nový opat Samuel Lauras a dodal: „Není ani každý den slzavým údolím, ačkoli to zpíváme na závěr dne v modlitbě Salve Regina. Někdy na nás dopadaly hromy a blesky. Otrpali jsme se a šli dál. Křesťanský život nabízí možnost prožívat s Pánem, v jeho důvěrné blízkosti a v jeho přátelství radosti i útrapy, které se dostávají. Mladí lidé stále klepou na dveře našich klášterů v Sept-Fons, v Novém Dvoře i v zapadlých koutech vzdálených zemí. V létě se okruh rozšířil, přišli z Německa, Litvy, Polska, Slovenska, Srbska. Vráti se tito mladí muži? Dokud budou lidé, budou mniši. A dokud budou mniši, budou potřebovat přátele, aby podporovali prostředí, ve kterém se uskutečňuje jejich povolání. Děkujte Bohu za to, co se uskutečnilo, a prostě ho jako my, abychom dostáli svému úkolu, aby podporoval naši věrnost a ušetřil nás příliš těžkých zkoušek. Spolehejte na naši modlitbu, tak jako my spoléháme na vaši.“⁸⁰ Cesta bratří se naplnila v ustanovení opatství a zvolením opata. Nenaplnil se však dosud smysl jejich života, bratři jsou stále na cestě. Velmi příznačná slova z úst Otce Samuela jsou tak stále otevřená do věčnosti.

2.5.2 Současná situace

Koncil učí, že tajemství člověka se vyjasňuje ve světle vtěleného Slova. Člověk tak může porozumět sám sobě jen na základě poznání Krista, v němž jako v novém Adamu se vrcholným způsobem odhaluje člověku jeho vlastní tajemství a nesmírná vznešenost jeho povolání.⁸¹

V Novém Dvoře teprve nedávno utichl stavební ruch. V klášteře žijí mniši podle řehole svatého Benedikta a podle cisterciácké tradice. To v sobě vyváženě pojí společný život a nezávislost, práci a modlitbu, chudobu, ticho a přísnou samotu, jež umožňuje směřovat k Bohu. Mniši také přijímají muže do noviciátu. „Je to opravdu klasický mnišský život. Samozřejmě v menší komunitě, než je ta, která byla v Sept Fons, kde žije osmdesát mnichů. Jedná se ale o stejný mnišský život, jako jsme žili tam. Tak se snažíme žít i zde. Máme kostel a máme veškeré potřebné zázemí k tomu, abychom mohli tento život žít,“ řekl jeden z mnichů, otec Jiří. Řeholníci taktéž spolupracují s mateřským klášteřem v Sept-Fons. „Jedná se spíš o vztah k mateřskému klášteři. K osobám, které v něm žijí, od kterých jsme ten náš mnišský život přijali, kteří nám stále pomáhají, abychom ho věrně žili. Tento vztah je stále

⁷⁹ Cit. 2012-10-22. Dostupné: <http://slovník-cizich-slov.info/benedikce>, církevní požehnání, svěcení.

⁸⁰ Cit. 2012-10-17. Dostupné: <http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=1263>.

⁸¹ Srv. GS, čl. 22.

intenzivní. S životem mnicha je to stejné jako s lidským životem. Je potřeba mít nějaký původ. Tedy mít jasné, pevné a zdravé kořeny. Je také nutno vědět, kam směřujeme. Mít nějaký cíl a naučit se rozlišovat, co k tomu cíli vede. A co od toho cíle vzdaluje. To vše tvoří mnišskou životní zkušenost, kterou nám předávají naši otcové v řeholním životě,“ sdělil otec Jiří.

Klášter Nový Dvůr se snaží uživit prací svých mnichů. To zahrnuje především ekologické zemědělství. Mniši chovají ovce, hospodaří v lese, jehož dřevním odpadem pak zásobují kotelnu, a vyrábí hořčici. Svým životem tak plní heslo svatého Benedikta, zakladatele západního mnišství: Ora et labora. „Kontemplativní klášter je místem Boží chvály a modlitby celé církve. Sedmkrát za den přicházíme do kostela, scházíme se ke společné modlitbě božského officia a právě zpěv žalmů je výrazem modlitby církve, ale také i naší osobní modlitby a modlitby celého lidstva. Stále stejná slova žalmů dostávají v ústech mnichů pokaždé nový význam, neboť je pozvedají k Bohu a přesahují obzory našeho malého srdce. Náš kontemplativní klášter je také místem osobní modlitby, modlitby přímluvné a zástupné a to vše je vědomě přijatá účast na působení Krista Spasitele,“ osvětlil význam kontemplativního kláštera pro současnou církev otec Jiří⁸². Trapisté neorganizují rekreační pobyty ani duchovní cvičení, ba ani zpovědi, ale řeholníci, kněží, laici i nevěřící, kteří by chtěli na pár dní vstoupit do rytmu mnišského života a modlitby, jsou vítáni.

---

⁸² Cit. 2012-08-20. Dostupné: <http://zpravy.proglas.cz/detail-clanku/tradice-zapadniho-mnisstvi-naplnuji-trapiste-v-cechach-uz-deset-let.html>.

3. Mnišské povolání a poslání trapistů v současnosti

Lze říci, že v současnosti naplňují nejranější ideál mnišství trapisté. Většina ostatních řádů benediktinské tradice žije podle uvolněnějších pravidel, ale trapisté je dodržují stále přísně, včetně pravidla mlčení. Trvají na tom, že aby se ubránili polapení do her, které svět tak rád hraje, musí žít podle velmi odlišných pravidel a mimo svět.

To neznamena, že trapisté nejsou informováni o světovém dění nebo že v něm nejsou zaangažováni. Thomas Merton byl trapista, který ovlivnil svými knihami miliony lidí. Mnoho z nich bylo dokonale informováno o modlitbě a spiritualitě trapistů, ke konci svého života pak předstihl většinu katolíků svými myšlenkami o sociální spravedlnosti. K myšlenkám, které předložil v 60. letech o závodech ve zbrojení a jaderných zbraních, se americká hierarchie vrátila o dvacet let později.

Důležitou složkou trapistické spirituality je ztišení, které dává prostor žít evangelium svobodně a z této svobody mluvit ke světu o tom, co to znamená evangelium skutečně žít. V tomto prostoru může člověk objevit radikální otázky, které Ježíš klade všem, kdo se nazývají jeho následovníky, takže může žít odpovědi v opravdovém uřednictví. Mnozí, pokud ne většina, svatých byli asketi v tom smyslu, že praktikovali duchovní ústup nebo odstup od světa, aby se na něj mohli podívat objektivněji. Tu a tam narazíme na svatou osobu, která vedla očividně jednoduchý a od světa vzdálený život.⁸³

Merton zdůrazňuje význam obnoveného Duchovního direktáře, na jehož sepsání se rovněž podílel Dom Vital Lehodey (1857–1948). V kapitole věnované smyslu cisterciáckého povolání se nový direktář zamýšlí nad tím, zda cisterciácký řád je především řádem kajícím. Ve vyjádření, které se rovná oficiálnímu prohlášení, se praví:

„Kontemplace je prvotním a hlavním cílem, jemuž jsou podřízeny všechny naše observance... Stačí jen letmo nahlédnout do našich konstitucí, aby bylo zřejmé, že pořádají náš

---

⁸³ Takovou osobou byl *Charles de Foucauld*, mladý muž, který se obrátil zády ke složitosti Francie 19. století, aby žil v chýši na Saharě. Toužil po tom žít jednoduchý život ve světě, který se stává stále složitějším, toužil porozumět Ježíšovu tajemství ve světě, který toto tajemství zřejmě nechápe. Jeho přátelé mysleli, že zešlel, ale on se modlil především za to, aby zakusil Ježíšovu opuštěnost, a tak aby byl v úplném spojení s Kristem, kterého svět odmítl. Toužil se ptát po ústředních otázkách evangelia a chtěl to dělat tam, kde si byl jist, že se na něj nikdo nebude dívat. Nechtěl dělat nikomu divadlo nebo být někým obdivován. Modlil se jen, aby našel odpovědi a naplno podle nich žil. Foucauld jednou do svého deníku napsal, že doufá, že ho potká násilná smrt tak jako Ježíše a že zemře nepoznaný a nedoceněný. O několik měsíců později bylo jeho tělo nalezeno zkrvavené a opuštěné. Patrně se stal obětí násilnických vetřelců do jeho samoty. Bez ohledu na to, co si můžeme o jeho podivné touze myslet, Bůh zřejmě jeho modlitbu vyslyšel. „Pane Ježíši, při pomýšlení na tyto řádky a na hrdinskou smrt jejich pisatele se cítím malý a slabý. Mám pocit nedostupného ideálu. Avšak on sám se nám přiznal: Kdybych alespoň cítil, že Ježíš mne miluje. Ale nikdy mi to neříká. A těsně před smrtí: Víme však, že chceme milovat, a chtít milovat už znamená milovat. Jak ji mi po takových vyznáních najednou blížký! Pane, i já bych ti chtěl projevat lásku tisíci úkony svého každodenního života: modlitbou a chválou, poněvadž modlit se znamená milovat a chválit rovněž znamená milovat: přijímáním tvé otcovské vůle, neboť poslouchat znamená milovat: tím, že se z touhy připodobnit se ti a z lásky stanu chudým: ustavičnou láskou k bratřím, poněvadž co činím jim, činím tobě... Možná Pane, že když se to sečte, bude toho málo. Ale ty pro mne nemůžeš udělat méně než otec pro svého marnotratného syna!“ (LAFON, M. *15 dní s Karlem de Foucauldem*, 1. vyd. Brno: Cesta, 2000, s. 98).

život především s ohledem na modlitbu... Náš život je uspořádán tak, abychom byli uchráněni zmatku světa a svých vášní, abychom si zajistili samotu ducha, srdce i vůle a aby se naše kláštery staly svatyněmi ticha prodchnutými vůní modlitby, kde je slyšet jen hlas duše chválící Boha a Boží odpověď této duši... Přestože kontemplace představuje hlavní cíl našeho řádu, není naší povinností dosáhnout kontemplace mystické, kdy duše pojená s Bohem prostým láskyplným patřením zůstává víceméně pasivní pod vlivem Božího působení a vychutnává stav plný blaženosti... Nikdo nemůže dosáhnout tohoto druhu modlitby, nepřivede-li ho k němu sám Bůh. Poněvadž on sám rozhoduje o tom, komu takový druh modlitby umožní, nepožaduje jej ode všech. Předně je třeba ze svého života důkladně vykořenit neřesti; krok za krokem směřovat k dokonalosti lásky, usilovat o sjednocení vůle s Bohem. Někomu se to podaří běžným způsobem, zatímco jiný zůstane daleko pozadu navzdory modlitbě, klidu nebo jiným mystickým milostem (z reformovaného cisterciáckého Duchovního direktáře vydaného v roce 1910 v Bricquebecu).⁸⁴

Dom Vital Lehodney cituje pasáž z anonymního cisterciáckého autora z doby sv. Bernarda, který říká:

„Oko svého srdce uchováš v neporušené čistotě, když ze svých myšlenek odstraníš vše, čím se zabývají lidé nehodní. Svou vůli osvobodíš od světských starostí a vroucí láskou se přimkneš k nejvyššímu Dobru... a tak se tvá duše, jež k Bohu přilnula celou svou silou, ztotožní zcela s jeho Duchem. A to je, jak víme, nejvyšší dokonalost.“⁸⁵

„Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uží Boha.“ (Mt 5,8). Tyto citace jasně dokazují, kde hledat pravý smysl cisterciáckého povolání. Vysvětlují štěstí a pokoj, který takový život přináší. Ano, za tyto věci se platí velká cena. Je třeba se zříci světa, jeho ambicí a nepřeborných starostí a navíc i vlastního úsudku, svých zálib a vlastní vůle. Odměna je však větší než to, co bylo třeba zaplatit. Štěstí, které člověk nalezl v Bohu, jej pozvedá nad hrůzy a strasti moderního života stejně jako nad chvíle prchavého uspokojení. Pozvedá jej do duchovní atmosféry, kam bouře lidské existence doléhají jen jako vzdálená ozvěna.

Kdo okusil tichou radost klášterního života, dobře ví, co měli cisterciáci dvanáctého století na mysli, když symbol kontemplativního života spatřovali v Izaiášových vodách Siloe, poklidně tekoucích. „Kontemplace Boha v tichosti a v oproštěnosti od všech věcí představuje pro cisterciáckého mnicha vrcholný způsob apoštolátu,⁸⁶ zakončuje Merton svoji poznámku o funkci kontemplativního řádu.

3.1 Základní poslání trapistů /odnože řádu cisterciáků/ a jejich specifika

Generální opat Kleiner se na desítkách stran textu *Sloužit především Bohu* zaobírá významem, posláním a aplikací Benediktovy Řehole na naši dobu. Podrobně studuje každou ze 73 kapitol

---

⁸⁴ MERTON, T. *Vody Siloe*, 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 16.

⁸⁵ Tamtéž, s. 17.

⁸⁶ MERTON, T. *Vody Siloe*, 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 22.

originálu Benediktovy Řehole, která se zachovala, byla uchráněna před zkázou a nakonec, po mnoha letech v 15. století mohla vyjít tiskem. Opat Kleiner Benediktovu Řeholi rozebírá a aplikuje na současnost, odkazuje na souvislost s evangeliem, rozebírá smysl a poslání výchozího textu, zdůrazňuje kult Řehole, její aktuálnost, zkoumá charakter „*Rozhovorů o Řeholi*“.

Zamyslet se a najít odpověď na otázku, co je smyslem mnišského povolání? Jaká výzva a volba činí z mnicha „nového“ člověka? Kdy je nejvyšším pravidlem Evangelium? Jaký je poměr milosti a svobody člověka?

„Dokonalost svobodného rozhodování vyžaduje dvojí dar milosti: vědět, co je pravé dobro, a moci se s ním zpodobovat. V současné situaci člověk vlastní pouze svobodné chtění, ale nemá plné poznání a rozhodně není schopen uskutečňovat své připodobnění poznanému dobru. Obojí je přidáno díky milosti a narůstá až do okamžiku dosažení plné spásy.“⁸⁷

Všem bytostem, které používají rozum, náleží svoboda rozhodování. Jestliže je svobodné rozhodnutí ve shodě s Boží vůlí, může člověk zakoušet schopnost realizovat to, co by chtěl, ale samo chtění ukazuje na existenci svobody rozhodování, i když je nedokonalé.

„Jestliže ale Bůh bere tak vážně naši svobodu rozhodování, i když spása zásadně závisí na daru milosti, pak asketické počínání mnicha je smysluplné a není v rozporu s učením Písma o milosti a svobodě. Veškeré dobro je třeba připisovat Bohu, přijímat ho jako dar. To ale neznamená, že zmíněné dobro v nás může sídlit bez našeho úsilí a bez angažovanosti svobody rozhodování.“⁸⁸

Řehole není v žádném případě brzdou evangelia, Boží slovo je jediným světlem pro mnicha, obrovskou rolí a funkcí sehraává *lectio divina*.⁸⁹ Pro svobodné rozhodování člověka pro mnišský život má velkou důležitost duchovní očista, askeze, Boží bázeň, tvrdost na cestě k Bohu a pokora. Pokud jde o poslušnost, jedná se o poslušnost bez váhání, o poslušnost klášterní, poslušnost zodpovědnou, s níž souvisí prostota srdce a snaha přenechat se Božímu řízení.

Důležitou součástí mnišského života je systém observance, klášterní observance jako nástroje dobrých skutků. Tak je definován význam klauzury, umění mlčení a práce v klášteře.

Cisterciácká tradice a Řehole v sobě naprosto vyváženě pojí nezávislost a společný život, práci a modlitbu. Pokud mnich zůstane věrný všem osvědčeným prostředkům, zůstanou-li zachovány všechny priority, úspěch mnišského života je zaručen a on nemine cíl.

Důležitou organizační složkou kláštera je jeho vedení, vztah jednotlivých funkcionářů k opatovi a duchovní vedení kláštera. Opat a jeho pomocníci jsou nejvýznamnějšími funkcemi v klášteře. Nepřehlédnutelnou úlohu a významné postavení má celerář, moudrý mnich, rádce

---

⁸⁷ BERNARD Z CLAIRVAUX. *O milosti a svobodném rozhodování*, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s. 13.

⁸⁸ Tamtéž, s. 17.

⁸⁹ Cit. 2012-10-29. Dostupné: <http://www.iencyklopedie.cz/lectio-divina/> Lat. výraz. Jde o typicky mnišskou praxi – rozjímání nad Písmem svatým, zaměřené na prohloubení velkých témat biblické spirituality v úzké vazbě na liturgický život. Dnes se praxe l. d. v křesťanském společenství rozšiřuje a překračuje hranice mnišského prostředí.

opata, pečující o hospodářskou činnost kláštera, člověk takřkajíc k ruce opatovi. Jde o správu časných statků i o účast komunity na vedení kláštera.

Potřebné a významné místo má komunita. Láska vytváří společenství, jež je tvořeno z živých kamenů. Důležitá je vzájemná úcta bratří, úloha řehole pro bratrskou lásku v rámci osobnosti a společenství. Je třeba upozornit na pedagogické hodnoty života ve společenství. Nelze pominout i situace, kdy někteří bratři, v důsledku špatného chování, opouštějí klášter. Velkou cenu má bratrské přátelství, ale může dojít i k vyloučení ze společenství.

Zatímco filozofie světa spočívá v útěku od kříže, mniši kříž přijímají. Filozofií mnichů je jisté „*bláznovství kříže*“⁹⁰, jehož trpělivým nesením vede přímá cesta k Bohu. Svůj výklad o mnišském životě Opat Kleiner uzavírá slovy: „Cesta mnicha ústí v naději.“⁹¹

3.2 Mnišství trapistů jako radikální spirituální forma křesťanského života

Všimněme si, upozorňuje opat Sighard Kleiner, že tento imperativ se obrací na „syna“, a to hned v Začátku Prologu. Svatý Benedikt užívá výrazu „syn“⁹² – nehledě k citátům z Písma – jen dvakrát, jinak mluví ke svým „bratřím“. Synu přísluší slyšet s naivní svobodou ducha a srdce, bez úvah, jako dítě.

Úkolem bratří, kteří jsou na stejném stupni, je slyšet se navzájem, vzájemně si naslouchat, to naprosto přirozeně předpokládá osobní úsudek a spoluzodpovědnost. Toto jednání je typické pro sv. Benedikta. Během spisování Řehole žádá od svého žáka, aby ho poslouchal způsobem, který neklade žádné podmínky, zároveň však ustupuje (sv. Benedikt) do pozadí a přenechává Pánu roli jediného Učitele. V tomto smyslu je také opat podle obrazu Kristova prvorozený mezi svými bratry, starší bratr svých mnichů. Avšak proto neztrácí ono „*Obsculta*“ (poslyš), nic na své síle. Vždyť poslouchat (slyšet), to je základ chování člověka vůči Bohu. Především mnich musí stále na sebe vztahovat slova: „Mluv, Pane, tvůj služebník slyší.“⁹³

To je základní požadavek Řehole, vychovat z mnicha pozorného posluchače Boha, aby chápal milost svého povolání, hlas Pána, který hledá svého dělníka, slyší a odpovídá: „Zde jsem.“⁹⁴ Ve skutečnosti nám ukazuje sv. Benedikt už v Prologu důrazně, že musíme především slyšet. Boží hlas, který je třeba poslouchat pozorným uchem. Zkušenostmi je možné dojít k poznání, aby v rámci možností každého bratra byla obrácena pozornost k Někomu, kdo je přesahuje, Bůh k nám mluví rozličnými způsoby. Mluví skrze krásu přírody, skrze stvoření všeho živého.

---

⁹⁰ KLEINER, S. *Sloužit především Bohu*, cit. 2012-07-21. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/d/Slouzit-predevsim-Bohu.pdf>.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arciepatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 3.

⁹³ KLEINER, S. *Sloužit především Bohu*, cit. 2012-07-21. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/d/Slouzit-predevsim-Bohu.pdf>.

⁹⁴ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arciepatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 5.

Officium⁹⁵ obsahuje triumfální zpěvy stvoření, které v sobě oslavují Tvůrce, a příroda sama mu slouží mohutným hlasem. On k nám mluví v dějinách, v událostech a okolnostech našeho života. Mluví k nám skrze naše bratry, skrze naše společenství. Konečně zcela zvláštním způsobem k nám mluví skrze svou Církev a svaté Písmo. Svátý Benedikt vyhrazuje v denním pořádku se zřetelem na roční období čtyři a více hodin pro „lectio divina“, aby mnich měl dostatek času k naslouchání Pánu. Nařizuje mu, aby „propůjčil ochotně své uši svatým čtením“⁹⁶ a předkládá mu seznam knih, které zasluhují největší pozornosti. Jsou to ty ze svatých Písem, které „mají božskou autoritu“ (původ), knihy svatých Otců naší katolické víry, „Institutiones“ a „Konference“ od Cassiana, „Životy Otců“, to jest tehdy známé životopisy starých mnichů, a konečně Řeholi svatého Basila; o Řeholi Mistrově se nezmiňuje. Tyto knihy, jestliže se pozorně čtou a mniši se řídí jejich naučeními, mohou být jistými vůdci k vysoké dokonalosti. Jestliže „víra přichází z poznání“ (Srv. Řím. 10,17), pak také horlivost v dokonalosti (horlivá snaha o dokonalost) musí být následkem (výsledkem) učení našich svatých mistrů. Kdyby sv. Benedikt psal svou Řeholi dnes, nepochybně by seznam rozšířil a uvedl další autory, snad sv. Terezii z Avily, sv. Jana od Kříže, sv. Františka Saleského, Doma Marmiona aj.

Není bezpochyby zbytečná otázka, jestli člověku 20. století, uštvanému a ve stálém nedostatku času, nechybí schopnost dlouho a klidně číst. Možná bude muset naše metoda vzhledem k tomu zajistit kratší, ale častější dobu čtení. „*Obsculta* – slyš“ to je pro nás tím spíše nezbytné, neboť jsme neustále zahrnováni dojmy, obrazy a hlukem, který nám nedovolí, abychom uslyšeli jemný hlas Pravdy. Proto se musíme obzvláště snažit naslouchat, naklonit ucho našeho srdce.

„*Obsculta* – slyš“, v tom nakonec záleží pozvání, aby mniši slyšeli poučení Mistrovo a jeho napomenutí. Toto „*obscura*“ se zaměřuje v první řadě na samotnou Řeholi, ona sice není inspirovaným dílem, ale kompendiem celého dřívějšího mnišského učení. Je to syntéza moudrosti těch „starých“. Proto si zasluhuje uctivé a poslušné pozornosti všech těch, kteří se dali do její školy. Ona je učitelem, mistrem, jehož je nutno ve všem následovat. Jako je úkolem učitele mluvit a učit, tak je věcí žáka mlčet a poslouchat. Svátý Benedikt zde dokazuje, že je učitel a otec, a zároveň představuje i osobu opata, jehož povinností je učit slovem i příkladem tak, ať jeho příkazy a učení „v myslích žáků šíří kvas božské spravedlnosti“⁹⁷. Tím dává sv. Benedikt na srozuměnou, že mniši musejí poslouchat učení opata.

Zde se však vyskytuje mnoho problémů. Na jedné straně je tu psaná Řehole; na druhé straně je opat reprezentant Řehole, člověk, osoba, ke které cítíme sympatie nebo antipatie, ke které jsme prostě otevření nebo chováme předsudky, kde mohou být různé vzájemné vztahy, od porozumění až k trvalému odporu. Zde se může projevit celá síla a tíže onoho

---

⁹⁵ Povinná denní modlitba římskokatolických řeholníků a kleriků, cit. 2012-10-29. Dostupné: <http://www.online-slovník.cz/slovník-cizich-slov/officium>.

⁹⁶ KLEINER, S. *Sloužit především Bohu*, cit. 2012-07-21. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/d/Slouzit-predevsim-Bohu.pdf>, s. 11.

⁹⁷ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 15.

„*obscurta*“. Jestliže se mnichovi nepodaří poslouchat se zbožnou uctívou bázni, dokud je učedník (mladý), vytvoří mezi sebou a opatem hráz nedorozumění a nepochopení a ničivé kritiky; tím znemožní, aby se k němu mluvilo ve jménu Kristově, bere mu to odvalu, ba ochromuje ho to ve vztazích ke všemu, čím měl pro něho opat být. Mnich jistě není povinen bez jakéhokoliv prověření přijímat opatovo slovo – náš rozum je obdařen schopností rozlišovat, musí mu však projevit snahu přijmout a naslouchat, neboť tím je povinen Božímu slovu, které pro něho zprostředkuje právě opat. Neboť sv. Benedikt neváhá užít na základě evangelia o opatovi slovo Kristovo: „Kdo slyší vás, slyší mne, a kdo odmítá vás, odmítá mne; kdo odmítá mne, odmítá toho, mne poslal.“ (Srv. Luk 10,16) Proto mnich přijímá učení svého opata v otevřené a upřímné připravenosti; to se děje mezi nimi v důvěryplné, tvůrčí a spásanosné atmosféře. Rozumí se, že naslouchání není žádným pasivním, lhostejným, skeptickým nebo tupým postojem. Volá nás spíše k činům. Neboť imperativu „*Slyš!*“ následuje hned další: „*Uved' ve skutek!*“⁹⁸ Mnich se nevypravil do nějaké filozofické školy, kde zůstane každému jeho volnost v jednání. Vstupuje do školy Boží služby, ve které uvádí ve skutek poslušnost, poslušnost pro Boha. Proto neexistuje žádné váhání, jestliže vyšel příkaz, očekávaný s tak velkou pozorností.

„*Rychlým krokem poslušnosti následují skutkem hlas toho, kdo dal rozkaz*“.⁹⁹ A v chvatu bázně Boží, jako by se zmíněný příkaz učitelův i hotové žákovo dílo odehrály zároveň. Proto se zdají v Řeholi pojmy „slyšet“ a „poslouchat“ někdy identické. Když nás sv. Benedikt učí naslouchat, chce, abychom se učili rozlišovat Boží hlas, neboť potom skutečně toužíme poslouchat, když k nám Pán mluví skrze svaté knihy, skrze poučení Otců a církevních učitelů, skrze moudrost starců a skrze Řeholi. Bezpochyby je nutné užívat pravidel hermeneutiky¹⁰⁰ tak, abychom rozeznali hlas Boží od čistě lidského a nestálého. Hlasu Božímu chceme naslouchat.

„*Vždyť poslušnost, která se prokazuje představeným, se prokazuje Bohu.*“¹⁰¹ Jako naší nejvnitřnější povinnost vidí tedy mnich naslouchat Božímu hlasu. Ježíš se přislíbil dát poznat těm, kteří ho milují. (Srv. J 14, 21) Vloží-li mnich plnou důvěru v jeho příslib, uvidí, že jej věda klame, neboť překračuje svá práva a hranice a chce mu vzít vztah k transcendentnu. To, co nemůže svými prostředky dosáhnout, pokládá za neexistující. Lidská duše cítí v sobě hlubokou a tajemnou shodu s hlasem Božím, jejím Tvůrcem a Otcem; a Bůh sám sestoupil, aby skrze své Slovo posílil naší naději. Potřebujeme tedy velmi poselství Boží, my, kteří v nás samých žádnou jistotu nemáme. Náš duch je stvořen k myšlení, poznávání, odkrývání a vynalézání, potřebuje však hlas Boží, aby se nezmýlil na cestách života. A Bůh ho vybavil

---

⁹⁸ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcipátrství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 3.

⁹⁹ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcipátrství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 35.

¹⁰⁰ Umění výkladu, interpretace, porozumění, cit. 2012-10-29. Dostupné: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hermeneutika>.

¹⁰¹ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcipátrství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 35.

smyslem pro nadpřirozeno, takže chápe i pravdy, které ho přesahují. Je tu ale nebezpečí, že se člověk omezí jen na vnímatelné. Toto nebezpečí je o to vážnější, neboť smysly a duch jsou dnes zahrnovány množstvím poznatků, které zamezují a stísnějí cesty k transcendentnu.

Máme tvář v tvář tomuto proudu dojmů, kterým se ani mnich nevyhne, nutnou disciplínu rozlišování, která nás činí schopnými, prospěšné podržet a zlé odmítnout? Není často nebezpečná zvědavost kritériem pro naše rozhodování? Nedovolíme si povrchní a letný úsudek o účelnosti odmítnutí těchto nebo oněch studií a poznatků? Posloucháme, ale příliš často to, co se líbí našim egoistickým, ješitným a smyslovým sklonům. A tak zavíráme naše vnitřní ucho, ucho našeho srdce, a činíme je neschopným přijmout slovo Pána. Nebo slyšíme jen sami sebe, skrýváme se za našimi osobními náhledy a úsudky a neslyšíme druhého. Kolik dialogů je ve skutečnosti monologem? Necháme sice druhého mluvit, bez toho však, že bychom mu skutečně naslouchali. Mezitím se ale v nás rozvíjí dále náš myšlenkový pochod. Jak můžeme být otevřeni vůči Bohu, když se my sami v nás (samých) tak uzavíráme?

Naslouchání je tedy umění, ano, začátek duchovního umění. Spočívá ve schopnosti, mezi všemi slovy, která tlačí na ucho našeho srdce, rozpoznat slovo Boží, pravdu, která nás osvobozuje a je naše opravdové štěstí. V tomto světle musíme vidět přísnost Řehole ohledně mlčení. Mlčením se mnich ponenáhlu učí disharmonické hlasy svých smyslů uklidňovat a lépe slyšet Boží hlas. Podle míry usebraní poznává hlas toho, který v něm bydlí a který ho uvádí do tajemství jediného a Trojjediného Boha; kde mu ukazuje Otec Syna, odraz svého majestátu, a křtí ho svým Duchem.

„*Co je pro nás, milí bratři, sladší než tento hlas Páně, který nás zve?*“¹⁰² Duchovní život mnicha potřebuje čtení, je ho vždy zapotřebí. Přece může podle názorů mistrů duchovního života přijít okamžik, kdy nás čtení a meditace spíše ruší, než aby nám jimi bylo poslouženo, kde nás každá logicky pronásledovaná myšlenka odchyľuje od podstatného. Musíme vytrvat ve svém úsilí, slyšet hlas Pána, nechat mu v naší duši volnou ruku. Tento šťastný okamžik může přijít, když je duše již oddělena od požitků tohoto světa, když začíná nacházet zalíbení ve věcech Božích. Potom v ní bude Pán aktivní. Stav její pasivity není nečinnost, nýbrž začátek kontemplanace. Když Pán čas od času udělí duši milost jednoduchého vidění, možná jen na krátký okamžik, pak je mu zcela k dispozici, v dokonalé poslušnosti. Chápe celou hloubku onoho pozvání Řehole: „*Obsculata, o filii!*“ „*Naslouchej, synu!*“ Nemíří sv. Benedikt, když mluví o „*modlitbě srdce*“ zcela přesně na tuto vnitřní, mlčenlivou modlitbu, která se projevuje velmi dobře v slzách a žáru ducha?

Můžeme přijmout, že sv. Benedikt, aniž by mluvil o svých vlastních mystických zkušenostech, chce opatrně vést mnichy k dokonalé poddanosti vůči spásné vůli Páně. Naklonit Pánu ucho svého srdce, to znamená dát mu je, obětovat mu svou osobu. Když pak přijme své povolání a velkomyslně je prokazuje, snaží se vidět v každém bratru Pána a sloužit mu jako Kristu. Pán se nenechá předstihnout ve velkomyslnosti a odpovídá:

---

¹⁰² SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 5.

„Budete-li se takto chovat, nespustím z vás svůj zrak a můj sluch bude nakloněn vašemu volání. A ještě dřív, než ke mně zavoláte, se vám ozvu: Zde jsem.“¹⁰³

Důvěrná znalost Řehole svatého Benedikta svědčí o síle rozboru a výkladu, kterým se Opat Kleiner obrací k srdci mnicha. Všechno, co říká druhým, musí vyvěrat z jediného pramene. Platí tedy, že mnich má naslouchat Bohu v každém okamžiku, neboť vnitřní Boží slova ho prověřují a očišťují. Příkladný je text celé 16. až 18. části Benediktova Prologu. Zní takto: „Jestliže to zaslechneš a odpovíš: Já, říká ti Bůh: Chceš-li mít pravý a věčný život, zdržuj svůj jazyk od zlého, své rty od falešných slov, chraň se zlého a čiň dobré, hledej pokoj a usiluj o něj“.¹⁰⁴ Citovaná pasáž představuje vyváženou kombinaci pro duchovní boj. Mnichovi, který odpověděl na Boží volání a jeho úkony pozornosti hluboké úcty ke stále přítomnému a blízkému Bohu, od kterého vše přichází, dává půdu pro duchovní růst.

Ještě snad jedna malá odbočka před oficiálním vztahem církve k mnišství, k mnišství, které skutečně vtisklo celému křesťanství nesmazatelné rysy.

3.3 Trapistická spiritualita – zaměření na absolutní službu Bohu

„Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uvidí Boha.“ (Mt 5,8) Tato evangelní věta jasně dokazuje, kde hledat pravý smysl cisterciáckého povolání. Vysvětluje štěstí a pokoj, který takový život přináší. Ano, za tyto věci se platí velká cena. Je třeba se zříci světa, jeho ambicí a nepřeborných starostí, a navíc i vlastního úsudku, svých zálib a vlastní vůle. Odměna je však větší než to, co bylo třeba zaplatit. Štěstí, které člověk nalezl v Bohu, jej pozvedá nad hrůzy a strasti moderního života stejně jako nad chvíle prchavého uspokojení. Pozvedá jej do duchovní atmosféry, kam bouře lidské existence doléhají jen jako vzdálená ozvěna.

Kdo okusil tichou radost klášterního života, dobře ví, co měli cisterciáci dvanáctého století na mysli, když symbol kontemplativního života spatřovali v Izaiášových „vodách Siloe poklidně tekoucích“. Absolutní zaměření svého života na Boha považuje většina našich současníků za nepochopitelný. Mladí a často velmi nadaní a vzdělaní lidé se vzdávají normálního života v lidské společnosti, ale také apoštolské, charitativní a humanitární činnosti v rámci církve a zasvěcují se výhradně Bohu. Kontemplativní mniši, žijící v malé komunitě, zasvěcují své dny chválení Boha, modlitbě a práci, žijí prostým a bratrským životem, jehož středem je slavení eucharistie. Nedělají si ambice, že by měli přímý vliv na region nebo území země, kde se právě nachází, nebo kde byli přijati. Věří, že občas uzrají nadpřirozené, neviditelné a nečekané plody jako velkorysá Boží odpověď na jejich pokorné modlitby.

Stejně jako se zanáší koryto řeky nečistotou a náplavou, i původní opravdovost a čistota přísných řádů brala dobou za své, když začala podléhat pestrosti vnějších vlivů a bohatství. Proti tomu šly opětovně pokusy o návrat ke kořenům. Způsob života

---

¹⁰³ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 5.

¹⁰⁴ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 5.

kontemplativních mnichů je určitou výzvou. Je to něco, co by mělo v člověku vyvolávat řadu otázek k vlastnímu duchovnímu životu.

Ačkoliv nemá žádné viditelné dílo v Církvi, věří v plodnost svého kontemplativního života mezi lidmi. Protože, „co je důležité, je lidským očím neviditelné“¹⁰⁵. A podobným životem žil přece Boží Syn.

3.3.1 Význam kontemplace

„Kontemplace Boha v tichosti a v oproštěnosti od všech věcí představuje pro cisterciáckého mnicha vrcholný způsob apoštolátu,“¹⁰⁶ zakončuje Merton svoji poznámku o funkci kontemplativního řádu. Povzbuzuje k odvaze k přijetí účasti v souboji nebo jednoduše v jakémkoli úsilí atd. V širším slova smyslu je to podněcování k nasazení se, v němž se posuzuje, zda protivník je neschopen něco podniknout na svou vlastní obranu. Nebo dokonce je to cokoli – jako například náročný úkol, který vyžaduje obzvláštní úsilí nebo nasazení.

Mnišský život je v první řadě praxe, ne teorie. I když každý bratr dostává solidní a jeho schopnostmi přizpůsobené teologické, filozofické a jazykové vzdělání, není studium samo o sobě cílem.

Čtení Písma svatého a ostatních duchovních knih živí modlitbu mnicha, důvěrně ho seznamuje s Božími cestami a prohlubuje jeho znalost člověka a dějin. Nasměrování k Bohu je nosným základem jeho i naší existence. Kontemplací a modlitbou se mnich tvaruje do orientace k Bohu a tichá přítomnost Boha na dně našeho myšlení, cítění a bytí je nazývána „ustavičná modlitba“.

Na benediktinské řeholi nás udivuje to, že svatý Benedikt nebyl profesorem duchovního života. Byl vychovatelem. Navrhoval mnichovi, aby vyšel ze své zkušenosti, aby se jí snažil porozumět. Nenapsal pojednání o mlčení, o poslušnosti, o pokoře, ale nabízel prostředky, jak tyto skutečnosti žít. Odmítal ono dvojí dělení mezi životem a inteligencí.

První český bratr¹⁰⁷, který byl přijat v Sept-Fons, neuměl ani slovo francouzsky. Žil mezi mnichy déle než tři měsíce, aniž by s nimi hovořil. Vstoupil do monastické zkušenosti, aniž obdržel vysvětlení. Vydržel a obdržel po létech kněžské svěcení. V tomto místě byla prožita síla Řehole svatého Benedikta jako způsobu jednání. Je to ale způsob jednání hluboce promyšlený! Předpokládá veškerou práci lidského rozumu na to, aby byla tato monastická tradice směřitelná. Proto je nutné, aby bratři v klášteře tuto Řeholi důkladně studovali.

3.3.2 Služba Bohu přesahující člověka

Prvotní otázka, na kterou bychom chtěli znát odpověď a která je bratřím pokládána, by měla tudíž znít: „Kdo je vlastně váš vyzývatel v tomto očekávání, kterému čelíte?“ Odpověď není

¹⁰⁵ Cit. 2012-07-20. Dostupné: <http://ld.johannesville.net/saintexupery-01-maly-princ?page=22>.

¹⁰⁶ MERTON, T. *Vody Siloe*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007, s. 22.

¹⁰⁷ Bratr Maria Jiří.

jednoduchá. Bylo by snadné říci, že vyzyvatelem je svět. Ale zkušenosti učí, že příliš často jsou to bratři a sestry v církvi, ba dokonce někdy i kněží či laici ve službě církve, kteří mnichy zpochybňují, kritizují nebo dokonce mají o nich vůbec dosti nízké mínění. Naopak člověk má někdy dojem, že jsou v módě, takřkajíc více v kurzu, a to více v očích světa než v očích mnoha katolíků. Snad lze nalézt tyto apely také v samém středu mnišských komunit nebo uvnitř vlastního svědomí mnicha. A to tehdy, když se otázka smyslu mnišského života stane ožehavou věcí a když mnišské odpovědi je tím naléhavěji zapotřebí. Když je mnišské odpovědi zapotřebí natolik, nakolik je to právě tento život, tento způsob života, ve kterém jsou povoláni k plnému prožití celé jejich existence. Není pak ale sama Benediktova řehole vytvořena jako takový apel? Člověku stačí číst třeba jen předmluvu Řehole, kde z Benediktova pohledu je mnišské povolání výzvou ke každému bratru slovy: „*Obracím se nyní na tebe, kdo se zříkáš vlastní vůle, a chtěje sloužit ve vojsku Krista, Pána a pravého Krále, chápeš se mocných a přeslavných zbraní poslušnosti.*“¹⁰⁸ Rozhodnutí pro mnišský život není dovednost, které se člověk jednou naučí a je mu celý život vlastní. Je to disciplína srdce, pozornost a poslušnost se obrátit k Bohu. Námaha a poslušnost mají vytvořit prostor pro lásku k Bohu a povolání. Sv. Benedikt vede bratry k tomu, aby uvěřili v pozitivní povahu tohoto snažení, a zakončuje svou Řeholi velkým příslibem: „*Nikdy se nerozcházíme s jeho naukou, zůstáváme v jeho učení až do smrti v klášteře a trpělivostí získáváme podíl v Kristových utrpeních, abychom měli podíl i v jeho království.*“¹⁰⁹

Abychom mohli rozebrat očekávání, která jsou na mnišský život kladena, když začíná třetí tisíciletí, nelze přeskočit obecné vymezení roviny, na níž se bude odehrávat vztah mezi klášterem a světem. Jistě klášter a svět jsou provázané už v mnoha oblastech – hospodářské, právní, kulturní, historické a podobně. Ale je jedna oblast, v níž klášter je klášterem a svět světem bez prolínání. Právě sem je pro mnichy důležité zaměřit svoji pozornost, pokud si přejí pochopit skutečný apel, jehož uchopení vyžaduje jejich identita jakožto mnichů či mnišek, a to ve světě a pro svět.

Jedním z prvků mnišského života, který byl neustále přítomen v průběhu věků a proměn epoch od jedné ke druhé, je jeho odloučenost. Ať už si to přejeme nebo ne, tato odloučenost je u mnišského života dědičná, i když tento život bývá v různých formách účasten v soudobé společnosti. Mniši jsou lidé, kteří se oddělují od světa, kteří opouštějí svět a uchylují se do pustiny. Povaha této pustiny se proměňuje podle epoch a kultur, ale vždy vykazuje určitou oddělenost. Ať už se mniši nacházejí v poušti Egypta nebo v srdci velkoměsta, jako je Paříž, vyjadřují mniši svou identitu odloučeností, která na sebe bere konkrétní formu jejich obydlími, způsobem jejich styků s druhými lidmi, nebo uspořádáním jejich všedního života.

Když se budeme držet nasměrování podle obsahu evangelia, můžeme popsat povahu odloučenosti Ježíše (mnišského života) třemi podstatnými prvky: Prvním z nich je svobodné

---

¹⁰⁸ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 3.

¹⁰⁹ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 11.

rozhodnutí realizovat odstup, jít stranou, oddělit se, a to dokonce, i když potřeby davů by nebyly pouze neustávající, ale i naléhavé a životně důležité: „Zvěst o něm se šířila stále víc a scházely se k němu celé zástupy, aby ho slyšely a byly uzdraveny ze svých nemocí. On však odcházival na pustá místa a tam se modlil.“ (L 5,15–16) Druhým prvkem je modlitba, Ježíšův vztah v modlitbě s otcem, jeho soustředění během modlitby, jako by neexistovalo nic jiného na světě. Třetím prvkem, který zprávy evangelia spojují více či méně výslovně s dobou Ježíše strávenou na poušti, je jeho hluboký soucit, jeho milosrdenství projevené davu a slitování s lidmi.

Zkušenost ověřená staletími oprostuje mnicha od užívání všech nízkých a nervózních machinací, bez nichž se lidská chytrost nemůže obejít. Je přesvědčením, že pokud si nebude udržovat tento evangelijní model mnišského života před očima a v myslích, nebude možné pochopit ani žít správný vztah mezi naší mnišskou zkušeností a světem. Nebude pro nás coby mnichy či mnišky možné chopit se skutečného apelu vycházejícího z dnešního světa.

Je důležité, aby bratři dobře pochopili a tak i na sebe vzali výzvy, které mnišské povolání předkládá světu a které svět naopak předkládá mnichům, je nutné, aby si byli dobře vědomi své vlastní identity a prvků žité zkušenosti. Pokud nebudou zkonfrontovány tyto za ní stojící výzvy s tím, kdo mniši jsou, s jejich vlastní pravou identitou, odpověď bude nevyhnutelně nepřirozená a tudíž nedůsledná. Pokud se ale postaví výzvě dávané od světa, a to tím, že začnou u své vlastní identity a že ji budou prohlubovat, jejich celá odpověď bude mít sílu a důslednost, která plyne z žité zkušenosti, tedy něco, co je zřejmé samo sebou ze samotné skutečnosti existence. Někdo může vždy odmítat přiznat hodnotu zkušenosti, ale nemůže ji popřít. Toto stanovisko je důležité na prvním místě. Pokud nezahrne prohloubení samotné zkušenosti, pokud nedojde ke zintenzívnění jejich vlastní pravé identity, pak skutečnost, že se budou snažit postavit těmto výzvám, může rozmělnit a vyčerpat tuto zkušenost.

3.3.3 Mystický rozměr modlitby

Můžeme si představit komunitu trapistů v Novém Dvoře jako promodlený bílý prostor, království ticha a pokory vůči Bohu i životu, dvě řady stojících či klečících mužů pohroužených do modlitby, kytice lilí provoňujících jednoduše nádherný prostor s Madonou na vysokém sloupu.

Svatý Benedikt hlásal ve své Řeholi, „*aby naše mysl byla ve shodě s naším hlasem*“.¹¹⁰ Myšlenky obvykle předcházejí slovům, hledají a formují slova. Ale u modlitby žalmů, u liturgické modlitby vůbec, je tomu naopak: slovo, hlas jde před námi a náš duch se musí k tomuto hlasu připojit. „Tak také Duch přichází na pomoc naší slabosti. Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit, ale sám Duch se za nás přimlouvá nevyslovitelným Ikáním.“ (Řím 8,26). Nepřetržitá nebo ustavičná modlitba vedena Duchem má nedocenitelné,

---

¹¹⁰ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 71.

nadpřirozené účinky. Je to modlitba srdce, ve které mnich odráží svoje tužby a přání. Bůh je pro nás příliš tajemný a veliký. Tehdy nám Duch přichází na pomoc: sám dává člověku slova modlitby a učí jej modlit se, ve slovech modlitby pocházejících od něho mu daruje způsob, jak se vydávat na cestu za ním a postupně poznávat skrze modlitbu s bratry, jak se mu přibližovat. V osobní, přímluvné neboli zástupné modlitbě se mnich modlí slovy:

„Každý člověk se může obracet k Bohu, dokonce bez vlastního vědomí. Avšak skutečná, každodenní praxe modlitby – osobní, tiché, pozorné přítomnosti před Nejsvětější svátostí – přetváří život a dává mu nový směr. Jde o to osvojit si za pomoci prosté vokální modlitby, invokací či četby postoj čisté víry. Je třeba pochopit, že díky Boží milosti je možné se obracet k Bohu, třebaže se naše touha po Boží blízkosti mísí s množstvím jiných tužeb.

Ten, kdo se modlí, se učí stavět proti svým pokušením, pokleskům a emocím střelnou modlitbu. Osvojuje si reflex pravidelných návratů k Bohu, který představuje vzácnou kombinaci zažitých, samovolných hnutí, s vědomými, stále znovu opakovanými úkony vůle. Ať už se takové úsilí zdá přehnané nebo tvoří přirozenou součást zdravého návyku, tato opětovná hnutí pozornosti a hluboké úcty ke stále přítomnému a blízkému Bohu jsou vždy vyslyšena. Sčítají se, hromadí a pozvolna přispívají k naší proměně.

Nesnažme se v modlitbě rozlišovat svůj a Boží podíl: existuje totiž jen jeden jediný „podíl“, vše přichází od Boha. Naše modlitba přitom neztrácí nic ze své skutečnosti... Modlitba je vědomě přijatá účast na působení Krista Spasitele. Stačilo by nadzdvihnout roušku zastírající náš zrak, abychom pochopili, do jaké míry je modlitba svou podstatou závažná, prostá ve své realizaci, ale výjimečná a troufalá s ohledem na vytyčený cíl.

Bez Boha, bez víry v Boha, jsou mniši nepochopitelní a neslouží k ničemu. Mnich sdílí víru církve a zná proto tajemnou užitečnost svého povolání; zná jeho tajemnou účinnost pro ostatní lidi a pro své spolubratry: ví, že to je jeho nedokonalý podíl na životě, utrpení a bolestné, osamělé smrti Pána Ježíše Krista, který tak vykoupil lidstvo.

Také za to se mnich modlí. Ukrývá svou modlitbu v modlitbě Ježíšově a modlí se za všechny lidi, žijící i zemřelé, věřící i nevěřící, blízké i vzdálené. Vůbec ne za to, aby se ze zlých lidí stali lidé dobří... ale aby všichni dospěli ke štěstí a pravdě. Taková je přímluvná neboli zástupná modlitba mnicha“.¹¹¹

Svatý Benedikt zavazuje zjevně své mnichy k četbě, což v době, v níž školní docházka nebyla všeobecně povinná, předpokládalo u nich vzdělání přesahující obvyklou míru. Může být, že v tomto požadavku spočívá jeden z důvodů, proč přijímal do klášterů dokonce i velmi mladé muže, neboť ve skutečnosti se tehdy dostatečné vzdělání mnichů dalo snadněji zajistit, když byli přijímáni již jako hoši. „Od dětství znáš svatá Písma, která ti mohou dát moudrost ke spasení, a to vírou v Krista Ježíše.“ (Srv. 2 Tim 3,15) Mnohý z kandidátů, který byl již dospělý, byl často bez vzdělání. Denní povinnost mnichů k duchovnímu čtení v trvání více hodin ukazuje určující vliv na život mnichů, který sv. Benedikt přepisuje „lectio divina“.

Modlitba je vlastní cíl zbožného čtení, ona se vši silou pozvedá k Bohu, lidské srdce jí odpovídá na přečtené Boží slovo. Jedná se o pozvolné čtení, které pomáhá najít osobní kontakt k Bohu. Člověk zapomíná na získávání znalostí. Při četbě jsou důležité tři kroky:

---

¹¹¹ Cit. 2012-08-12. Dostupné: http://novydvur.cz/cz/prayer_02.html.

čtení, rozjímání a modlitba. Mnich se nestará o to, co může udělat s přečteným textem, ale co tento text činí s ním. Četba středověkých bratří probíhala nejčastěji v severním křídle křížové chodby, kde byl dostatek světla a která k tomu byla uzpůsobena sedátky.

Mniši jsou dělníky modlitby. Bůh mnichy povolal, aby se modlili v ústraní. Kontemplativní mniši, žijící v malé komunitě, zasvěcují své dny chválení Boha, modlitbě a práci, žijí prostým a bratrským životem, jehož středem je slavení eucharistie. Nedělají si ambice, že by měli přímý vliv na region, nebo území země, kde se právě nachází nebo kde byli přijati. Věří, že občas uzrají nadpřirozené, neviditelné a nečekané plody jako velkorysá Boží odpověď na jejich pokorné modlitby. Způsob života kontemplativních mnichů je určitou výzvou. Je to něco, co by mělo v člověku vyvolávat řadu otázek k vlastnímu duchovnímu životu.

V modlitbě se mnich přibližuje k Bohu mocnému, ale přívětivému. K Bohu, který dokáže někdy tak ohromujícím způsobem doprovázet člověka v jeho nejistém snažení v modlitbě. Uctívání nevzniká z ničeho. Jako všeobecnou přípravu srdce je potřeba si osvojit víru, abychom mohli před Boha přinést svrchovanou úctu, jistotu v přesvědčení, že je nablízku, věřit v Jeho mocné působení, v Jeho milosrdenství a dobrotu.

Boží Duch hledá srdce člověka, ale jestliže je naplněno domýšlivostí nebo pýchou, není tam pro Něho místo. Mnich i laik může Boha poznávat v rozjímavé četbě a koncentraci v pravidelných intervalech. Jedním z návodů k otevření srdce Bohu jsou následující věty.

Lectio Divina má několik částí: 1.) Vzývání Ducha svatého (*invocatio*): o vlití světla poznání. Boha jsme totiž paradoxně schopni poznat, až když jsme s Ním spojeni. Boha hledáme, protože On dříve navštívil nás. Boha nacházíme, protože On nás našel, a hledáme Jej, protože jsme Jej už našli. A Bůh je nekonečný – proto Jej budeme probídat neustále a nikdy zcela nepronikneme. 2.) Číst Boží slovo (*lectio*): zjevenou nauku a rady obsažené jak v samotném Písmu svatém, tak i ve výkladech Církve, což je tvořeno příslušnými dokumenty učitelského úřadu Církve a výklady církevních otců. Knihu, kterou si člověk jednou vybral nebo mu byla dána, je třeba číst bez porovnávání a přeskakování trpělivě a pomalu až dokonce. Při této četbě nejde o rozbor textu a řešení nesrovnalostí: zde více než jinde platí, že opakování je matka moudrosti. Otázky, které se při čtení vynořují, je třeba uchovávat v srdci a rozjímat o nich, kdykoli je to pak možné. Dříve nebo později bude taková otázka člověku zodpovězena. Mnich bez knihy je jako dům bez střechy – něco podstatného by mu chybělo. 3.) Rozjímat Boží slovo (*meditatio*): meditace znamená doslova „přežvykovat“ přijatou potravu Božího slova. Při tomto stupni duchovní četby v duchu porovnáváme text s vlastním životem, abychom si uvědomili, k jakým postojům a pocitům nás Boží slovo inspiruje. Meditovat je vlastně na místě nejen bezprostředně po četbě, ale hlavně po celý den ve vhodných chvílích. Plodem meditace je, že už nevnímáme text jako něco slyšeného, nýbrž jako něco, co osobně prožíváme. 4.) Modlit se Božím slovem (*oratio*): poctivá meditace ústí nezbytně v modlitbě. Modlitba je totiž odpovědí Bohu, poté co jsme naslouchali. Je třeba mít neustále na paměti, že Boží slovo není jen ledajaké slovo, ale vlastní projevení se Boha samotného. Jeho Slovo je Kristus, Boží Syn, druhá osoba Nejsvětější

Trojice. V modlitbě Bohu vděčně vracíme Slovo, které nám daroval. Modlitba je skutečná, když není rozporu mezi naší modlitbou a chováním. Pak dává sílu k poznání a přijetí Boží vůli. 5.) Nazírat Boha (*contemplatio*): toto nazírání je Boží dar, kterého se nám vždy nedostane. Kontemplace je pokračováním meditace a prohloubením spojení z Boží strany. Tehdy už nevnímáme rozumem, ale srdcem a celou myslí a objevujeme tajemství vlastního života ve světle tajemství Božích. Kontemplace je spíše odpočínutím, odevzdaným obdivem vůči Bohu a jakousi předchutí radosti, kterou Bůh připravil těm, kdo Jej milují.¹¹²

Nejde snad v případě nutnosti sv. Benedikt dokonce tak daleko, že nařizuje donucovací opatření, aby zajistil duchovní četbu? Každopádně si přeje, aby jeho mniši duchovní četbu milovali: „*Rád poslouchat svatá čtení.*“¹¹³ Neboť v „lectio divina“ vidí hlavní zaměstnání mnichů, spojené nerozdělitelně s povoláním k mnišství. Cisterciácký řád byl a je řád kontemplativní, modlitba vedoucí mnicha k Bohu je nejdůležitějším prvkem života v klášteře. Jedná se především o liturgii hodin, neboli hodinky, což jsou společné modlitby složené především ze zpěvu žalmů a hymnů a ze čtení biblických textů. Jedna z časově náročných modliteb byla noční modlitba – vigilie. Během dne se mniši scházeli k modlitbě hodinek sedmkrát, podle slov žalmu: „Chválím tě sedmkrát za den, za tvé spravedlivé soudy.“ (Ž 119,164) Dvakrát to byly tzv. velké hodinky, což byly *laudy* (chvály) konané krátce před východem slunce a *nešpory* naproti tomu na konci dne. Malé hodinky – primy, tercie, sexty a nony – byly mezitím zhruba s tříhodinovým odstupem.

Názvy modliteb vycházejí z toho, na kolikátou hodinu od rozednění připadají. Je nutno brát ale středověké dělení dne, které vycházelo z toho, že den má stejně jako noc dvanáct hodin, počítají se od rozbřesku do setmění. Tento časový úsek se rozdělí na dvanáct stejných dílů. Takže délka „hodiny“ v zimě a v létě byla jiná, podle toho, jak dlouho bylo světlo. Primy se konaly první hodinu po východu slunce (cca v našich šest hodin), tercie třetí po slunce východu (zhruba v devět) atd. Po večerních nešporách následovala před spaním ještě jedna hodinka – kompletář, která zakončovala celý den. Po ní nastávalo veliké ticho, mniši se odebrali do dormitáře ke spánku. Kromě hodinek se v kláštěrech konaly i pravidelné bohoslužby, které se v pozdějších staletích staly každodenní záležitostí.

Důležitou součástí cisterciácké liturgie je kult Panny Marie. Cisterciáci o ní hovoří jako o Naší Paní, které zasvětili i každý řádový kostel. Ať je to v Čechách, ve Francii nebo v Číně či Brazílii, všude najdeme u cisterciáků kostel Nanebevzetí Panny Marie.

Hodinky a bohoslužba ovlivňovaly nejen život mnichů, ale i architekturu těchto kostelů a celých klášterů, hábit i chování komunity. Liturgie však nebyla ohraničena jen na prostor kostela popřípadě kapli, kde byla nejčastějším hostem. Odrážela se v modlitbě u stolu, v rituálu přijímání hostů, při žehnání před cestou, v rituálu smíření pro exkomunikované, v rituálu, jímž bratři konající týdenní službu v kuchyni i jinde začínali či končili uložené povinnosti, a v neposlední řadě našla modlitba své místo při přijímání nového člena do řádu.

---

¹¹² Srov. cit. 2012-10-30. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/Zivot-v-klastere/Duchovni-cetba-lectio-divina>.

¹¹³ SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcipátrství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998, s. 31.

Nejryzejší části mnišské tradice můžeme najít i v antropologii Viléma od sv. Teodorika v jeho Epištole k bratřím v Mont-Dieu.¹¹⁴ Úvodní stránky tohoto pojednání se obrací přímo na kartuziány nově založeného kláštera Mont-Dieu. Určitým způsobem rétorický styl těchto stran hrozí, že je podhodnotíme, ale právě ony vyjadřují s velkým stupněm přesnosti smysl, jenž by měl mít každý mnišský život.

Vilém vychvaluje tyto mnichy, kteří touží vrátit se k observanci mnichů egyptské pouště a kteří vytvářejí „orientale lumen“ (světlo Východu), počátky mnišství uctívaného na Západě. Vilém velebí jejich askezi a povzbuzuje je, když musí snášet a hlavně čelit pohromám a odsuzování. Také je vede k tomu, aby byli na pozoru vůči pýše a samolibosti tím, že je pobízí, aby si hlídali pokoru. Po těchto úvahách, určených přímo mnichům z Mont-Dieu, Vilém postupuje dále k tomu, co je, správně řečeno, pojednání o teologické antropologii a o mnišském životě, což je podstatou této Zlaté epištoly.¹¹⁵

Prostřednictvím přechodu Vilém připomíná, že samým jádrem mnišského života je hledat Boží tvář nepřetržitě, a pomáhá nám porozumět, že toto je základní nejen pro mnichy, nýbrž pro každého člověka, poněvadž lidé byli stvořeni právě k tomu. Zamyslet se nad slovy textu a citovat odstavec z Viléma nelze.¹¹⁶ Jeden z nich se však sahá hluboko do textů Starého Zákona ústy trpitele Joba. Vede nás k pochopení, že mnišský život není něčím podivínským či excentrickým, nýbrž druhem života, jenž se více než kterýkoli jiný shoduje s tím, co všichni lidé nosí v sobě jakožto důsledek jejich samotného lidství – totiž povolání a touha se setkat se Bohem tváří v tvář v lásce. Mnišský život je povolání, jež lze plně objevit v jádru lidské životní zkušenosti a lidského dramatu. Vilém píše:

„Neboť hledat Boží tvář,“ hledat poznání Boha, usilovat o toto tváří v tvář jako jej viděl Jakub, „vždy hledat Boží tvář nepřetržitě v tomto životě tím, že budeme udržovat ruce neposkvrněné a srdce čisté je zbožnost, jež – jak říká Job – „je uctíváním Boha“. Ten, kdo to postrádá, „přijal svou duši nadarmo“¹¹⁷, to znamená, že nežije k žádnému účelu nebo nežije vůbec, poněvadž nežije život, jenž by měl žít a k němuž mu byla dána duše.

Zbožnost, úcta a modlitba, o níž hovoříme, je nepřetržitou vzpomínkou na Boha, nepřestávajícím úsilím mysli Jej poznat, neúnavnou starostí citů si Jej zamilovat, takže ne každý den, nýbrž každá hodina nalézá služebníka Božího zabraného do námahy askeze a úsilí dělat pokroky nebo zabraného v sladkosti zážitku a radosti splnění nadějí. Toto je zbožnost, jež se vztahuje k tomu, k čemu apoštol nabádá svého milovaného učeníka slovy: „Cvič se, ve zbožnosti.“ (Srv. 1 Tim 4,7)

Prostřednictvím nábožnosti, jež využívá náboženskou touhu, aby ji odklonila směrem k tomu, co není živý a pravý Bůh, nás naše současná kultura vyzývá k návratu k nejvlastnějším základům našeho mnišského života. Svátý Benedikt by řekl, že jsme voláni

---

¹¹⁴ VILÉM OD SV. TEODORIKA, cit. 2012-10-30. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/d/Zlata-epistola.pdf>.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ VILÉM OD SV. TEODORIKA, cit. 2012-10-30. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/d/Zlata-epistola.pdf>.

¹¹⁷ Tamtéž.

k tomu, abychom prověřili u sebe samých to, co požaduje od každého uchazeče o mnišský život: „Zda opravdu hledá Boha?“¹¹⁸ Je to právě tato opora, na níž se náš mnišský život může setkat s dnešními lidmi, vstoupit s nimi do dialogu, a z naší strany být výzvou pro svět, výzvou, jež tlačí svět k tomu, aby vyrukoval se svou odpovědí na náboženský impuls vepsaný v srdci každého člověka.

Mudrci starověku hledali útočiště ve svém nitru, v tajném úkrytu ducha, kam ani myšlenka na bolest a zlo nesměla proniknout. Ať byly jejich příčinou vnější nepřátelské síly či křehkost lidského porušitelného bytí, mudrc se domníval, věřil, že před nimi dokáže ochránit cennou podstatu své osobnosti, svoji vnitřní svatyni.

3.3.4 Metafyzické a transcendentní zaměření

Karel de Foucauld volá k Bohu:

„Padám na tvář před tímto neviditelným Bohem. Ale až vstanu, nesmím mít zavřené oči, neboť mi o sobě dává vědět. Vždyť o něm zpívá krása stvoření a člověka.“¹¹⁹

Myšlenky Otce Jeronýma se projevují slovy:

„Život mnicha je existencí zcela soustředěnou na vztah k Bohu, je zřeknutím se opravdových, autentických radostí, které si lidé ve světě mohou ve svém přirozeném životě dovolit. Co se týče radostí nadpřirozených, není těžké uhodnout, že se nám jich tady na zemi nedostává, a když – tak velmi poskrovnu. Na zemi máme jen naději, očekávání, jakýsi nejistý a křehký závdavek, a to není moc příjemná situace (...) Mnišský život je hledání Boha, výlučná služba Bohu, a nikoli těšení se z Boha. Hledání v poušti, ne v rajské zahradě, kde každý večer byl časem setkání.“¹²⁰

Jde o cílený přechod ze světa smyslového do světa duchovního. Celá metodika mnišského života je podřízena tomuto přístupu směřujícímu do božské duchovní sféry. Bůh, který je v této spiritualitě postaven na první místo, znamená neminout cíl, který je vytčen.

Citovaný rozlet a upínání se k nebeským výšinám jsou na druhé straně vyrovnávány fyzickou prací a zájmem o okolní prostředí. Cisterciácká spiritualita má v sobě i leccos moderního: zdůrazňuje individualitu, citovost, prostotu, přímočarost, úctu. Trapistická spiritualita svým metafyzickým a transcendentálním zaměřením, pojetím mystického rozměru modlitby, s uznáním významu kontemplace a se zaměřením na absolutní službu Bohu přesahující člověka, to je ona její nesporná zásadní stránka. Vyžaduje specifické duchovní vybavení, pevnou víru, odpoutání od malicherné svěskosti, poctivý trénink, tedy i víru v nalezení smyslu. Nad animálním tělem, nad tělesným organizmem či tělesem, látkou, směrem vzhůru přes vitální duši směřuje se k duchu, k nadpozemskosti, k duchovnu. Lidský duch lze v tomto smyslu chápat jako duchovou duši.

¹¹⁸ Cit. 2012-10-30. Dostupné: <http://www.klastervyssibrod.cz/Stat-se-mnichem/Chces-byt-mnichem>.

¹¹⁹ LAFON, M. *15 dní s Karlem de Foucauldem*, Brno: Cesta, 2000, s. 15.

¹²⁰ OTEC JERONÝM. *Možnosti a melodie*, 1. vyd., Praha: Triáda, 2010, s. 115.

I dnešní člověk, a možná více než kdy jindy, se noří sám do sebe, aby unikl pomíjitelnosti, udržel si tak nejistou rovnováhu a našel dobro a pokoj. Nachází ho však opravdu? V tomto hledání naslouchá mnohým hlasům, které se v lidském srdci, v našem srdci, stále rozléhají a slibují mu to, po čem touží. Je vůbec možné, aby za takových okolností zaslechl ten pravý hlas, hlas volajícího na poušti? Mohli bychom ale uvažovat i pozitivněji a říct, že je tak nevědomky vyjádřena lidská touha po zaslechnutí slova naděje. Není zde místo k divení a už vůbec ne k pohoršování se nad touto skutečností. Je velmi rozšířená, s mnoha jemnými odstíny a variantami, pro něž ani klášterní zeď není překážkou. Taková je totiž přirozená tendence člověka: sám v sobě hledat štěstí, cíl, naplnění, jinými slovy být sám sobě strůjcem spásy. A když ji nenachází tam, kde ji spontánně hledá, dostává se do slepé uličky, ze které je pouze jediné východisko: jít právě za hlasem volajícího na poušti. (srv. Lk 3,4)

Našemu lidskému pohledu je dobro v sobě nedosažitelné, hledáme tedy to, co je správné v jednání, co lze hodnotit nikoliv z pohledu stvořitelského, ale z pohledu našeho, lidského. Člověk je bytostně zaměřen na něco, co není on sám, co ho přesahuje, co je mimo něj, co je nad ním. Toto Něco dává člověku smysl žití, v jehož naplnění může člověk pocítit štěstí,

Pohledu na stvoření, správnosti našeho jednání, situaci, místu a způsobu života, který jsme si zvolili, se snažíme porozumět na příkladu a svědectví života Jana Křtitele. Hlas volajícího na poušti zní nezávisle na nás. Ale je to s ním jako s každým hlasem: zaslechne ho jenom ten, kdo ho chce opravdu slyšet. Promlouvá k nám z nejběžnějších událostí našeho života, aby změnil, proměnil naše tvrdá srdce. Upozorňuje nás, že do našeho světa, schouleného do klubíčka, stáhnutého do sebe. Boží Slovo přichází nutně z vnějšku, aby zde provedlo tak potřebné ozdravení, které jediné může člověka vysvobodit z vnitřního zadušení. Jestliže toužíme přijmout tento Dar přicházející shůry, dar spásy, tak se ani potom neobejdeme bez Božího zásahu. Člověk je skutečně k obrazu Božímu jedině tehdy, když se nebrání, aby byla prolomena skořápka jeho uzavřenosti a když vstoupí do opravdového vztahu s Bohem, ve kterém má hlavní iniciativu Bůh, jež, svým vlastním Slovem, člověka staví tvář v tvář Pravdě.

Volání Jana Křtitele neztratilo nic ze své síly a aktuálnosti. Obrácení, ke kterému vyzývá, je cestou pro každého, kdo chce kráčet vstříc Kristu. Kolik překážek, zdánlivě nepřekonatelných, nás čeká na křivolakých cestách vnitřní pouští našeho suchého a neplodného srdce. Nemůžeme si myslet, že se přes ně dostaneme sami, vlastními silami. Proto začátkem každého takového obrácení je úpěnlivé volání k Bohu, v němž zaznívá vědomí naší bezmoci a odevzdanost do rukou toho, který je schopen napřímit pokřivené, vyvýšit údolí a srovnat pahorky; žízňovou pustinu a vyprahlá srdce změnit ve vodní zřídla. (Lk 3,5) Naší odpovědí na Janovu výzvu je důvěra a vyznání této jistoty: Bůh chce naši spásu; Bůh nás tak miloval, že nám poslal svého jediného Syna; i dnes nám nabízí, abychom přijali toho, který přichází. Abychom Ho s vírou přijali do srdce očištěného. S vírou, v tom smyslu, v jakém ukazuje na základní náboženský postoj, jehož podstatou je přilnutí k Božímu Slovu, důvěra a láska.

Tuto odpověď přijímáme v Kristu a pravou odpověď nám dává Kristus. Věřit znamená přijmout z celého srdce tuto odpověď i s nejasností a nepředvídatelností, jež obsahuje. Znamená to říct jako Panna Maria: „Staň se mi podle tvého slova.“ (Lk 1,38) a nechat tuto pravdu, aby do nás pronikla co nejhluběji, přes všechn rozruch nejistoty, obav, smutku či jiných emocí, kterými jsme zmítáni. Nechat ji, aby postupně naplnila věřící srdce pokojem. Není to pokoj, který člověk spontánně vyžaduje a očekává; je to ten, o kterém se vyjádřil sám Pán: „To jsem Vám pověděl, abyste našli ve mně pokoj. Ve světě budete mít soužení. Ale vzchopte se, já jsem přemohl svět.“ (Srv. J 16,33) Tato slova jsou výzvou, abychom pohlédli k Němu, který dává pravý život a přichází spasit.

3.3.5 Vztah ke světu a druhy činnosti /Ora et labora/

V lesích uprostřed malebné přírody západních Čech, v krajině, která sdílela svůj složitý osud s okolními Sudety, stojí již několik let zcela ojedinělá stavba. Trapističtí mniši z Francie i východní Evropy, členové cisterciáckého řádu přísné observance, tu uvedli do života svou komunitu a vybudovali na místě starého barokního dvora nový klášter. Jedinečnost díla spočívá i v podpoře příznivců a sponzorů z celého světa. Středisko duchovního života, které tu vzniká, respektuje křesťanské tradice. Zároveň hledá nové formy odpovídající dnešku.

Budování nového kláštera je v moderní české historii naprosto ojedinělou událostí. Po listopadu u nás obnovily svou činnost nejrůznější řády a kongregace. Je zajímavé, že jedním z těch, které přitahují největší počet mladých zájemců, je kontemplativní řád trapistů, který představuje určitou krajní větev řeholního života.

Cisterciáci, z jejichž řehole trapisté vycházejí, vytvořili a staletími prověřili jakýsi ideální plán kláštera. Od nich jej přejaly i mnohé další řády. Toto schéma se stalo vodítkem pro nový projekt. Budova klášterního dvora musí vycházet ze života komunity, musí být přizpůsobena ustálenému rytmu modliteb, čtení bible, jídla, spánku i práce. Jednou ze základních zásad trapistické komunity je idea soběstačnosti. Mniši zajišťují vlastní provoz kláštera, jako je vaření nebo úklid, a věnují se i hospodářské činnosti, tradičně spojené se zemědělskou výrobou a zpracováním vlastních produktů. Budovy pro zemědělskou výrobu jsou umístěny mimo prostor klášterního dvora. Pokud jde o řeholní život, dodržují mniši striktním způsobem osvědčené tradice, co se týká hospodářské činnosti, denního provozu nebo komunikace, nebrání se využívání moderních technologií, pokud nejsou v rozporu s jejich zásadami. Také proto chtěli, aby budova kláštera vypovídala o tom, že patří do dnešní doby, a nikoliv do starých časů. Cisterciáci nepohrdají světem, ve kterém žijí, ale tak jako jejich předchůdci si zakládají na jednoduché liturgii, na kostelech bez jakýchkoliv ozdob a liturgických nádobách bez nánosu drahého kovu. Již prvotní dokumenty zakazovaly vyzdobené liturgické nádoby. Maximálně kalich mohl být pozlacený (ale ne masivně) či stříbrný. Všechno ostatní bylo z železa nebo mědi. Ornáty, kněžské oděvy, byly rovněž bez zlata i stříbra, jednoduchého střihu i jednotných barev. U oltářů stojí pouze svíce. Jedinou sochou, která se v kostele nachází, je socha jejich patronky Panny Marie. O to více se

v prostorách rozvíjí hra jednoduché krásy a především světla. Světlo symbolizující Krista a jeho vítězství nad smrtí.

V řádových pravidlech také stojí, že každý trapistický klášter se musí uživit. Mniši, nejen trapisté pracují odnepaměti a také odnepaměti své výrobky prodávají. Smysluplné střídání a vyvážená míra modlitby, čtení a práce jsou podle Řehole sv. Benedikta pravou cestou k Bohu. Práce je podílem na Božím díle stvoření a vykoupení. Patří k podstatě a důstojnosti člověka a slouží k rozvinutí jeho osobnosti a schopností. Nadto je, jako namáhavá každodenní práce, také výborným prostředkem cisterciácké askeze, přispívá k upevnění společenství a k zajištění obživy a umožňuje klášteru, aby z výnosu rozdával chudým a potřebným. Aby práce podporovala naše hledání Boha, je třeba ji konat s tímto úmyslem. Svoji činnost představují trapisté slovy:

„Tradičně, každý klášter našeho řádu se musí uživit prací svých mnichů. Na Novém Dvoře chováme ovce, hospodaříme v lese, jehož dřevním odpadem pak zásobujeme naši kotelnu, a vyrábíme hořčici.

Naše hořčice je vyráběna podle originální trapistické receptury. Jedná se o výrobek vysoké kvality, příbuzný druhu francouzské hořčice nazývané „Moutarde à l'ancienne“, což je možno přeložit „hořčice postaru“.

Tato hořčice je vyráběna řemeslnicky a v malém objemu, z vybraného hořčičného semínka, které po namočení do octa smíchaného s vodou pocházející z lesů obklopujících klášter je rozdrveno na mlýnském kameni, provoněno medem a moravským bílým vínem. Jemně okořeněná hořčice je ručně plněna do sklenic, kde během několika týdnů dozrávání získává svoje nezaměnitelné aroma, které ji tak výrazně odlišuje od konkurenčních výrobků.

Je určena jak ke přímé spotřebě – tradičně jako příloha k masitým pokrmům, tak i k přípravě dressingů a omáček pro různé druhy salátů.

V blízké době vám budeme moci také představit širokou paletu výrobků: potravinářské doplňky – bio produkty pro snídani – sušenky – zavařeniny – želé – přírodní multivitaminy a minerály pocházející z našeho mateřského kláštera Sept-Fons ve Francii, kde mniši sídlí již od 12. století. Jejich tradice v pěstování ovoce a cereálií je dovedla k ovládnutí přírodního bohatství prostředí, kde žijí.“¹²¹

Mniši pracují zpravidla každý sám anebo v malých skupinkách. Nic je neodlišuje od jejich blízkých sousedů: ani pracovní oděv – montérky – ani stroje, kterých užívají, a nakonec ani starosti o výdělek, kromě nakrátko ostríhaných vlasů, jež jsou vidět, když nadzvednou svůj slamák. Za tímto všedním zjevem však zůstává nedotčen ideál prvních mnichů, kteří se při práci modlili. Z tohoto důvodu, pokud to ovšem dovoluje ekonomická situace, se mniši snaží věnovat především zemědělským pracím. „Každý klášter se musí uživit prací svých mnichů,“ vysvětluje otec Samuel. „My chováme ovce, hospodaříme v lese a dřevním odpadem z lesa pak topíme,“ říká. V jedné části kláštera je zbudována výrobní hala. Mniši tu vyrábějí kosmetické krémy a hořčici. Pro většinu svých produktů získali ostře střeženou značku bio.¹²²

¹²¹ Cit. 2012-08-12. Dostupné: <http://www.novydvur.cz/cz/products.html>.

¹²² Cit. 2012-08-14. Dostupné: <http://www.josefhurt.cz/kralovstvi-ticha>.

Mniši musí svůj den rozdělit mezi modlitbu, odpočinek, pro vlastní manuální práci mají čas dvě a půl hodiny dopoledne a dvě hodiny odpoledne. Podle toho řídí druh výroby, aby odpovídala na poptávku po zboží.

3.3.6 Různé podoby trapistického mnišství

Kláštery se stávaly a současnost potvrzuje, že stále jsou přirozenými centry vzdělanosti. Jednotlivé řády se liší svým posláním. Praktikující mnišství je specifickou formou života cisterciáků-trapistů. Mlčenlivým svědectvím hlásají Krista. Nevedou přímý apoštolát, ale těm, kteří s nimi chtějí jít a podělit se o zkušenost z jejich života, třeba jen několik dní, nabízejí možnost ubytování i práci. Ideálem mnicha je mít srdce obrácené k Bohu, v ustavičné modlitbě. Vysoké duchovní síly a kázně lze dosáhnout jen postupně a často až na konci života. Ale každý den je to nejlepší z času bratří věnováno liturgii a osobní modlitbě. Vše, co dělají, souvisí s modlitbou. Stává se skutečně středem jejich existence. Bratři vydávají toto svědectví: životem v klášteře, bez kterého by jejich život neměl naprosto žádný smysl.

Mniši a mnišské komunity velmi záhy výrazně ovlivňovali charakter křesťanství, celou křesťanskou duchovnost, ale nejen ji; mnišství – tento mohutnící proud nerozdvojené niterné zbožnosti – začalo zásadním způsobem polarizovat veškeré živé společenství Církve, celou společnost i stát. Dnešní doba, po přestání složitých peripetií, bolestných omylů, krizí a nepřízní všeho druhu (vnějších i vnitřních), v současných nelehkých podmínkách, v nichž se Církev nachází a žije, je svědkem oživeného zájmu o tuto formu duchovnosti, jejího nového vzepětí a renesance.

Zdá se nám nepochopitelné, že právě v přítomné, přetechnizované a konzumnímu způsobu života oddané době ideál mnišství opětovně a mocně přitahuje a získává nové stoupence. Mladí lidé toužící po skutečném a hlubokém životě s Kristem jsou ve vzácné synergii harmonicky a přirozeně obrozování mystickou formou duchovnosti a jejími metodami. Ukazuje se, tak jako v řadě rozhodujících momentů geneze křesťanství i vývoje života Církve, že právě mnišská duchovnost a mnišská teologie může zásadním způsobem přispět k ozdravení a obrodě života Církve, k jejímu – tolik potřebnému – novému všestrannému vzepětí a šíření radostné zvěsti. Opravdová, láskou oplývající rodičovská náruč, schopná zachraňovat, chránit, živit i občerstvovat žíznící, lačné, strádající, slabé, hledající a zoufalé lidi, pro které je Církev v plném rozsahu a významu tohoto slova skutečnou nadějí a neponižujícím, blahodárným útočištěm a domovem.

Mniši poustevníci i mnišská společenstva již od raného období výrazným způsobem přispěla k praktické formaci obsahu a charakteru křesťanského života, k utváření její podoby. Od samého počátku existence mnišství byl mnišský způsob života považován za autentický křesťanský život. Podstata mnišství byla spatřována především v opravdovém, úplném a výlučném „ponoření se“ do života s Bohem. Samota a tuhá askeze se staly prostředky, skrze něž lze dosáhnout očisty a obrody Božího obrazu v člověku, obrazu, který zmatněl, který byl poškozen v důsledku prvotního hříchu. Rozjímavý a usebraný mnišský život, prostoupený

modlitebním úsilím, pokorou a přísnými posty měl (a stále má) soustředit veškeré úsilí a schopnosti člověka k renovaci pravé podstaty člověčenství, k jeho permanentnímu ponoření se do života v Bohu a s Bohem.

Pravá askeze pak umožňuje vnitřní osvobození, kdy srdce člověka je nedostupné působení hříchu, vášní, neboť je uzavřeno všemu, co by mohlo poškodit svobodný, dobrovolný přístup duše k Bohu. Správně praktikovaná askeze však nespočívá ani nevede k nějaké pasivní „apatii“, k jakési netečnosti, jak je mnohdy v současnosti chápána, ale spočívá v neustálém úsilí o očištění srdce a uchování této čistoty.

3.3.7 Přínos řádu a jeho místo v církvi v duchu předpisů II. vatikánského koncilu

Církev si řeholního stavu váží. II. vatikánský koncil vydal zvláštní usnesení, aby ukázal jeho význam i v dnešní době. Praví se tam: „Řeholní společnosti, které v církvi vznikly, pomáhají svým členům, aby dospěli ke stálosti, a dávají jim dobré poučení, jak dosáhnou dokonalosti.“¹²³ Cisterciáci přísné observance usilovali do II. vatikánského koncilu o jednotný způsob života po celém světě.

Cílem, ideálem mnišství je život sjednocený. Být jeden. Mnich je člověk celistvý, sjednocený (výraz *monachos* je odvozen od *monós*). Co znamená stát se *jedno* k obrazu tří božských osob, které jsou jediným Bohem? Začlenit všechny své vztahy do určujícího a jedinečného vztahu s Bohem. Mnich neustále zakouší jakési napětí mezi tím být vnitřně sjednocen a sdílet se, být sám a být spolu s druhými. Evagrius, zvaný teologem pouště říká: „Být mnichem znamená být odloučen ode všech a být přitom sjednocen se všemi.“¹²⁴

Moudrost řehole je v tom, že učí budoucí generace smyslu pro Boha a smyslu pro lidi. Křesťanskou civilizaci učinila viditelnou a ideálem mnišského společenství je přivádět všechno nazpět k Bohu, od pokorné a jednoduché práce až po vrcholný bod liturgie. Zásadou řehole sv. Benedikta má dnešní moderní svět šanci znovu získat smysl pro posvátno. Trapistický mnišský řád je kontemplativní, žije podle řehole sv. Benedikta a řídí se heslem „Ora et labora“. Na prvním místě stála vždy chórová modlitba. Na druhém místě byla manuální práce. Cisterciáci prosluli jako výborní národohospodáři a kolonizátoři nehostinných krajín. Vynikali v zemědělství, stavitelství a řemeslech, pěstovali vědu a umění. Významná byla v řádu instituce bratří laiků, tzv. konvršů, kteří neměli tak přísné povinnosti duchovní, ale věnovali se více práci v hospodářství a v řemeslných dílnách. Dnes kláštery žijí čistě kontemplativní způsobem s vlastním hospodářstvím a mají provozy zemědělské, lesnické, vinařské a často rozsáhlé řemeslnické dílny nebo dokonce celé závody.

Kromě obvyklých tří slibů skládají cisterciáci slib stability pro místo a klášter, kde žijí. Jsou to buď kněží, nebo chóroví bratři. Znakem řádu je v modrém štítě posetém zlatými

---

¹²³ ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, 2. vyd. Roma: Křesťanská akademie, 1981, s. 43.

¹²⁴ Srov. CINCIALOVÁ, M. *Vybraná témata z františkánské spirituality II.*, (duben 2010).

francouzskými liliiemi pětkrát modro-zlatě kosmo dělený štítek s červeným lemem. Řeholní oděv je tvořen bílou tunikou s černým škapulířem, který podle zvyklostí jednotlivých klášterů bývá s kapucí, nebo bez ní. Novicové nosí škapulíř bílý, je přepásán koženým opaskem nebo plátěným cingulem. K chórové modlitbě se nosí bílý plášť s kapucí, členové řádu se slavnými sliby nosí kukuli.

Mniši sebou přinesli něco, co je u nás stále mimořádné – hluboký vztah k Bohu, který projevují nikoliv slovy, ale činy. Vývoj církve samotné je poznamenán jejím pojetím u nejstarších církevních otců. Po II. vatikánském koncilu (1962–1965) dochází k řadě změn ve smyslu vztažnosti církve ke Kristu, kdy je Kristus pojímán jako jediný subjekt církve a církev jako nástroj Kristův, kdy církev má roli univerzální svátosti spásy, s důrazem na společenství. Církevní zájem se přesunul od otázek moci, práva a autority k eklesiologii společenství a služby.

V době, kdy se církevní funkce stávaly kariérou, kdy radikální požadavek evangelijní chudoby je rozměňován, se vytvářela mnišská společenství, tvořící specifickou místní církev mimo oficiální strukturu, ne však proti ní. Cílem byla a je modlitba, práce, příp. sociální aktivita. Nepřímou pastoračí skrze modlitbu se mniši účastní na díle spásy a vykoupení.

Při úvahách o křesťanství v Evropě by v nás mohly vzniknout obavy, že jsme posledními svědky zašlé minulosti. Nicméně křesťané jsou a mají být solí země. Je však možné, že jsme v poslední době zapomněli, že chceme-li zastávat tuto úlohu, měli bychom se rozejít ne s moderním světem ani s těmi, kdo v něm žijí, ale s určitými postoji a s určitými hodnotami, jež se obracejí zády k elementární lidské důstojnosti a k poselství evangelia. Pravda a odvaha jsou zřejmě základem budoucnosti založené na věrnosti. Papež Benedikt XVI. pěstuje toto umění vytrvale. Je zapotřebí, abychom podporovali tohoto odvážného muže, jenž dokáže říkat nahlas a důrazně, třebaže s pokorou, pravdu evangelia. I když se cisterciácké mnišství zrodilo v prostředí zcela křesťanské společnosti, existovala historická období, během nichž měli horliví mniši i v odmítavém prostředí rozhodující vliv. V tom spočívá ona „skrytá apoštolská plodnost“ kontemplativního povolání.

Zdalipak, až se budou psát církevní dějiny naší doby, se řekne, že mniši 21. století zastávali věrně svoji úlohu? Že křesťané byli na výši odpovídající jejich poslání? Mimo působení modlitby nemají mniši žádný vliv na vývoj společnosti. S Boží pomocí však mohou ovlivňovat život, který vedeme. To, co mladý člověk vidí při návštěvě našich kostelů, je rozhodující. To, co objeví, když je přijat do našich rodin a do našich klášterů, je určující. Světlem, které mladí lidé hledají, je upřímnost starší generace. Nikoli upřímnost subjektivní, která vše omlouvá a schvaluje svobody, na něž jsou zvyklí; ale upřímnost, která se nekompromisně řídí evangeliem, jehož pravdu, třebaže nedokonale žitou, chtějí nalézt v životě starších. Jaká odpovědnost!

Tolik ke stručnému zařazení mnišství do historie církve římsko-katolické.

Závěr

Moje práce se zaměřila na historii trapistů jako jedné z různých forem mnišského působení. Jejím logickým vyústěním je otázka po obecném smyslu mnišského života trapistů, s ohledem na naplňování jimi dobrovolně přijatého povolání. Trapista Merton o něm hovoří:

„Jak krásná a jak hrozná jsou slova, jimiž Bůh promlouvá k duši těch, které povolal k sobě a do Zaslíbené země, která je účastí na jeho vlastním životě – ta krásná, úrodná zem, totiž život milosti a slávy, vnitřní život, mystický život. Jsou to slova příjemná těm, kdo je slyší a uposlechnou, ale jaká jsou pro ty, kdo je slyší, a nechápou a neodpovídají?“¹²⁵

„V praxi to znamená, že je pouze jedno povolání. Ať vyučujete, žijete v klášteře nebo pečujete o nemocné, ať jste v řeholi nebo mimo ni, v manželství nebo svobodní, ať jste kdokoli a čímkoli, jste povoláni k vrcholu dokonalosti: jste povoláni k hlubokému vnitřnímu životu a snad i k mystické modlitbě, abyste předávali plody své kontemplace druhým. A když to nemůžete dělat slovem, tedy příkladem.“¹²⁶

V kontextu osobní zkušenosti s odchodem synů k trapistům do Sept-Fons bylo pro mne zajímavé důkladně studovat i další roviny, které se vztahují k tomuto tématu. Pokusím se tedy na závěr shrnout, k čemu jsem dospěla.

Podstatná část diplomové práce se zabývá příchodem trapistů do naší republiky, obnovou zdevastovaných hmotných i duchovních hodnot „vyspělé lidské civilizace“, kráčející do 21. století. Jde v zásadě o problematiku dvou specifických sfér, které souvisejí s mnišským životem a s naplňováním jeho smyslu.

Je analyzované mnišství součástí křesťanského sociálního pojetí? Logickou otázkou je, v jakém vztahu je mnišství ke křesťanské sociální nauce. Na tuto otázku jsem při studiu materiálů často narážela. Arno Anzenbacher se zabýval sociální naukou katolické církve a upozorňuje, že „označení, křesťanská“, event., katolická“ vyvolává dojem, že jde o specificky teologickou, respektive konfesionální teorii. Tak tomu však není“.¹²⁷ Autor poukazuje na to, že „pro vývoj sociální nauky uvnitř církve byla naopak podstatná skutečnost, že Tomáš Akvinský převzal sociální etiku od Aristotela a dále ji rozvinul. Tím má církevní sociální etika filozofický základ, který byl vybudován v průběhu staletí. Církevní učitelský úřad se chopil této tradice a učinil ji od doby velké sociální encykliky papeže Lva XIII. *Rerum novarum* (1891) předmětem svého hlásání“.¹²⁸

Křesťanská láska (láska k bližnímu) je základním motivem, na jehož základě církev požaduje angažování pro obecné dobro a sociální spravedlnost. Křesťanská láska je kánodem mnišství. Společenský život mnichů se uskutečňuje na základě tohoto principu, s odkazem na Ježíšovo poselství, o čemž svědčí stanovy a řády mnišských komunit. Významnou vztahovou otázkou je mnišství a pojetí obecného dobra.

¹²⁵ MERTON, T. *Sedmistupňová hora*, Brno: Cesta, 2002, s. 181.

¹²⁶ MERTON, T. *Sedmistupňová hora*, Brno: Cesta, 2002, s. 330.

¹²⁷ ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*, 2. vyd., Praha, 1987, s. 257.

¹²⁸ ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*, 2. vyd., Praha, 1987, s. 257.

Jde o to, do jaké míry činnost mnichů odpovídá (vedle teologického poslání) principu obecného dobra. Katalyzátorem angažovanosti pro obecné dobro a sociální spravedlnost je podle církve právě ona křesťanská láska. Podle Tomáše i Aristotela můžeme v praxi určovat prostředky k cíli rozumně jen tehdy, když známe cíl. A jelikož cílem je obecné dobro, je nutno se ptát na obsah obecného dobra. Pro teologii by mohla být odpověď jednoduchá, neboť obsah obecného dobra může určit, jak se má postupovat. Otázka na obecné dobro vedle Boha ale také odkazuje k člověku. A tak má-li obecné dobro v sociální spolupráci umožňovat osobní dobro všech členů společnosti, v našem případě mnišské komunity, je nutno se ptát, v čem toto osobní dobro záleží.

Podle Anzenbachera křesťanská sociální etika (v rámci křesťanské antropologie) chápe člověka na základě osobního principu, tedy jako ducha vtěleného do tělesnosti, který je schopen sebeurčování na základě svobody a jehož cíl sám o sobě má důstojnost. Člověk je na základě své esence společenská bytost. Lidská seberealizace je možná jen tehdy, když lidé v sociální spolupráci pro sebe navzájem vytvářejí možnosti seberealizace (jako je tomu na příklad v mnišské komunitě). Ovšem v rámci přijatého principu solidarity cílem spolupráce není nikdy společnost (komunita) jako taková, ale vždycky osoba jako sebeúčel.

Je tomu tak proto, že katolická sociální nauka pokládá člověka podle osobního principu za sebeúčel, požaduje solidární umožňování seberealizace všem (podle principu solidarity) a zastává subsidiární (podpůrný) charakter společenskosti (s uplatněním principu subsidiárnosti, podpůrnosti). S tím vším jsem se mohla setkat v příkladné podobě v životě trapistické mnišské komunity.

Odvracení od světského snažení po radostech světa a zaměření k věčnosti vedlo k obecnému „lidovému“ povědomí, že mnich je osoba bez světských potřeb, jehož chudoba a oproštění od majetku je jedinou správnou cestou ke spáse a věčnosti. Vztah k majetku a bohatství se v mnišství vyvíjel od samého počátku jeho vzniku.

Studiem dějin mnišství jsem byla svědkem různého vztahu k majetku a bohatství. Vyvíjel se od glorifikace absolutní chudoby s projevy žebravosti až po racionálně pojímaný život v komunitě schopné si opatřit podmínky k životu, a dokonce v duchu zásady *ora et labora* získat další prostředky k životu v klauzuře. Vliv doby, ve které komunity žily, se dotkl i mnišského pojetí života, vzdáleně do něho pronikly teze liberalismu a socialismu.

Pokusím se upozornit na několik rozdílů mezi katolickou sociální naukou uplatňovanou mnišskými řády a jejím odlišným pojetím v liberalismu a socialismu. Někdy je mezi nimi totiž hledána jistá souvztažnost.

Na rozdíl od liberalismu, prosazujícího požadavek volné hospodářské soutěže, katolická sociální nauka zdůrazňuje, že každá vnější svoboda a každý prostor daný právem na svobodu je podřízen obecnému dobru a neexistuje žádný prostor pro právo na svobodu bez mravního závazku. Takže i právo na vlastnictví (včetně vlastnictví výrobních prostředků) není absolutním právem, nýbrž je právem jen ve funkci absolutního dobra. Ať jsou tržní mechanismy jakkoli důležité, jejich konkrétní oprávnění závisí na obecném dobru.

Samoučelné shromažďování majetku odporuje mnišské ideji. To by bylo považováno za zneužití svobody. Je to stejné, jako že svoboda tisku neopravňuje k produkci špíny a braku.

V mnišské komunitě je uplatňována spravedlivá nerovnost na rozdíl od zásady „všichni jsou si rovni“.

Katolická sociální nauka na rozdíl od socialismu zdůrazňuje, že ne každá nerovnost je nespravedlivá. Podle ní existují nerovnosti, které vyplývají z esence člověka, s nimiž nelze volně disponovat. Tím se myslí nerovnosti vyplývající z přirozenosti (nadání, vlohy, zdraví, pohlaví); z výchovy (rozdílné situace v rodině) a ze svobody, tedy že sociální spravedlnost musí brát v úvahu rovnost i nerovnost. Z hlediska nadřazenosti a podřazenosti byly ve vývoji mnišských komunit řešeny i tyto otázky.

Obecně lze říci, že katolická sociální nauka je skeptická k pojetí naprosto dokonalé společnosti.

Považuji za nutné toto vše uvést proto, že se v některých dobách vyskytly i v mnišských komunitách nejasnosti v pojetí sociální spravedlnosti ve vztahu k obecnému dobru.

Zjistila jsem, že mystické splynutí s Bohem, jako jeden z vrcholů mnišství, není z přirozených důvodů přístupné každému.

Pokud se mi alespoň lehce podařilo seznámit se a pochopit hloubku duchovního života mnichů, je možné pochopit, jak požehnané ovoce může přinášet každodenní křesťanská praxe, která se v prostředí kláštera stává samozřejmostí.

Zbývá ještě upozornit na mnišské poslání a pojetí rodiny podle katolické sociální nauky.

Tato poznámka se týká významu rodiny jako konstanty lidství, čili přirozené mravní základní jednotky celé lidské společnosti.

Katolický kněz a mnich dobrovolně rezignují na tuto základní konstantu lidství, aby mohli naplňovat své metafyzické poslání spočívající ve službě Bohu.

Aktivní a schopné muže, umělce, filozofy, kteří pravdivě a poctivě smýšlí, neúplatné politiky současný svět velice potřebuje. Pomoci nalézt ztracenou rovnováhu v dnešní době však mohou pouze lidé víry – mniši, muži modlitby, kteří v dnešním rozkolísaném světě věří v Boha, věří Bohu a věří v důstojnost člověka.

Dnešní doba svým morálním postojem a relativismem zasadila smrtelnou ránu právě oněm opravdu katolickým rodinám a připravila tak církve o mnoho duchovních povolání. Ta nejdůležitější změna a reforma, kterou potřebujeme, je návrat k životu opravdové víry, hluboké zbožné modlitby, věrnosti k Božím příkázáním a duchu odvážné oběti, která neváhá klást Zlému odpor až do krve. Je jistě možné si vymýšlet formy zpohodlnělého a méně náročného pseudokřesťanství, jenže to je odrůda stejně neúčinná jako fíkovník, kterému Pán zlořečil.

Ve své práci jsem se mohla dotknout toho, jak se v křesťanské historii vyvíjelo teologické nazírání na mnišství a jak se stalo součástí uznávaných oficiálních křesťanských církevních struktur. Docházím k závěru, že katolické mnišství se řadí, zejména přijetím a pojetím celibátu, do kategorie kněžství. Obdiv a úcta patří každému jedinci, který si zvolil jako životní cíl zasvěcený život jako kněz nebo řeholník či mnich. Mnišský život je nazírání

na Boha, život se Slovem Božím, očistění a obnovení Božího dítěte. K tomuto cíli lze dojít skrze odříkání a modlitbu.

Modlitba je dech duše a života. Je to nejvzácnější forma mnišské služby, neboť jestliže plíce modlitby a Božího Slova neživí dech i našeho duchovního života, riskujeme, že uvážneme udušení uprostřed každodenních starostí a problémů.

Je odvážné vyslovit názor, že se soudobý člověk se vrací k modlitbě? Kolik jen je dnes k dispozici kursů a knih, jež se týkají rozjímání, modlitby, spirituality či vnitřního života. A přece v tomto náboženském blouznění je jiný závažný protiklad v naší dominující kultuře: a sice lidé se stávají opět nábožnými, ale u sebe samých a ne s Bohem. Znovu se stávají nábožnými, ale jejich náboženství je imanentní, tj. tkvící uvnitř, je uzavřené do sebe samého, sevřeno do sebe, zajímá se o sebe bez jakéhokoli vztahu k Bohu jako k někomu Druhému. Následek toho je, že když chce svět zužitkovat tradiční náboženství, rozhoduje se pro náboženství z asijského východu, což – jak se mu to jeví – nevybízí ke vztahu s osobním Bohem.

Krátce řečeno, jsme svědky návratu k nábožnosti, ale k nábožnosti, jež je v podstatě pohanskou, k nábožnosti, jež má za účel umožnit novodobému člověku se sebrat vůči tomu neznámému, jehož se bojí, a tak využít duchovní síly pro jeho vlastní prospěch ve skryté touze řídit oblast každodenního života kouzelnými silami. Takto chce uniknout před závazkem odpovědnosti a tudíž i závazkem svobody.

Tento návrat a toto vytěžování náboženského prvku hospodářstvím, sdělovacími prostředky a těmi, kdo jsou u moci, před nás staví výzvu v samém jádru mnišské životní zkušenosti. Už nečelíme ateizmu, ale nábožnosti, jež je pohanská a subjektivní. Tato náboženská popírá náboženství, v němž je objektivní vztah s transcendentním Bohem, s Bohem, se kterým lidské bytosti nemohou manipulovat, ba i když se On odhaluje a sám jim dává, jako je tomu v židovsko-křesťanském náboženství.

Jak se máme postavit k této výzvě? Jak se máme my sami vyhnout tomu, že bychom se stali nevědomky oběťmi této tendence uspokojit nás samé touto nábožností nabízenou takřkajíc až pod nos, držící se uvnitř a sobeckou? Jsem přesvědčena, že naší zodpovědností tváří v tvář tomuto jevu je být si jisti, že naše víra a náš život z víry jsou odpovědí na náboženskou touhu, jež žije v srdci každé osoby. Pro nás je často pokušením žít naše náboženství na výlučně dogmatické, věroučné rovině, přičemž zapomínáme, že pravdy víry nabízí odpověď na vážnou otázku základního smyslu existence, na otázku, jež je vepsaná Bohem samým do srdce každé osoby stvořené k Jeho obrazu. Riskujeme zapomnění, že naše víra, naše náboženství není to, co nás dělí od pohanství, ale spíše něco, co naplňuje hlubokou touhu oživující každý náboženský impuls, a to dokonce takový impuls, jenž je daleko vzdálen našim přesvědčením a náboženským zvyklostem.

A není to otázka toho, že bychom měli říkat našim současníkům, zvláště těm, která obklopují různá hnutí, že se vydali špatnou cestou, poněvadž cesta, které se drží, je normální pro lidské srdce. Naši současníci se nemýlí co do dráhy, ale jdou za pravdou a štěstím špatným směrem. Cesta nábožnosti je cestou touhy po absolutní pravdě, a v tom spočívá

problém. Vyrazili na dálnici vedoucí k plnosti života, ale opačným směrem. Když většina řidičů, řadoví řidiči, jedou opačným směrem, pak ti, kdo jedou správným směrem, vypadají, jako by oni porušovali pořádek. Tito řidiči jedou s mnohými střety proti proudu většiny. Avšak i kdyby každý jel špatným směrem, cíl určení se kvůli tomu vůbec nemění.

Tato situace nás má pobízet k prohlubování pouta mezi naším životem a mnišskou zkušeností a náboženským smyslem jako takovým. Mnišský život dokumentuje a prohlubuje, jaká je vlastně náboženská touha ukrytá v nejzazších hlubinách každé lidské bytosti, tedy ta, která chrání lidskou přirozenost v obrazu Božím, a to dokonce když tato touha a toto pnutí je často nasměrovaná na stezky, jež nevedou k Bohu, který nás učinil pro sebe.

Bůh nás zve, abychom se na to, co je dobré, neptali jen sami sebe, ale především Jeho. Skutečná víra nás zbavuje přirozené sebestřednosti, z níž nikdy nic dobrého nevzejde, nutí nás vyhlížet k Bohu a ptát se po Jeho vůli. Dovoluje nám očekávat, že dobré bude to, co Bůh dává. Má-li naše víra sloužit především našim záměrům, říká Bůh, že ji bude pokládat za nevěru nejhrubšího zrna. Pak nám nepomůže, budeme-li se zbožně tvářit či zbožně mluvit. Nepomohou nám naše návštěvy kostela ani naše pokusy uplatit Boha obětavostí. Lidi lze ošálit, Boha ne.

Pokud lze sdělit i vlastní zkušenost, která změnila můj pohled na život mnichů, ráda se o ni podělím i v této diplomové práci. Moje první opravdové poznání mnichů bylo v roce 1991, kdy starší syn Jiří po absolvování elektrotechniky na VUT Brno odešel v prvních říjnových dnech na dobu tři měsíců jako první z tehdejšího Československa do kláštera Sept-Fons ve Francii. Jakou měl znalost jazyka, věděl tehdy jen on sám. Zkušenosti se zasvěceným životem nebyly po roce 1989 téměř žádné. Po uplynutí této doby (pobyt byl limitován vízovým povolením) se vrátil k rodičům se sdělením, že po vykonání povinné vojenské služby odchází do kláštera natrvalo.

Poznání klášterního života a sdělení rozhodnutí pro zasvěcený život povzbudilo i našeho mladšího syna Petra, který byl v té době v nultém, přípravném ročníku Teologické fakulty v Litoměřicích. Rozhodnutí obou synů bylo zlomovým mezníkem naší rodiny.

Během jednoho roku jsme byli postaveni před skutečnost, se kterou jsme nemohli mít ani neměli žádnou zkušenost. Stručně seznámení s řádem sv. Benedikta nám nedávalo mnoho možností být jako doposud se syny, kdykoliv bylo potřeba v kontaktu.

Naše setkání probíhala jednou, a pokud skládali některé ze slibů i dvakrát za rok v určitém časovém omezení. O životě v komunitě, práci, modlitbě a formaci synů jsme měli s manželem jenom velmi mlhavé poznání.

Klauzura mužům umožnila vstup i do určité části kláštera, mohli tedy na vlastní oči vidět prostředí, kterému mniši říkají domov. Pro ženy byla možnost kontaktu s bratry pouze v zahradě, na dvoře nebo hovornách.

Účast na mši sv., na tercii, sextě, noně, nešporách, kompletáři nebo při nedělní a sváteční adoraci před Eucharistií byl a je nezapomenutelný duchovní zážitek.

Vzdálené a letmé poznání mnišské komunity mne utvrdilo v přesvědčení, že je potřebné mít velkou úctu ke každému, kdo obětuje svůj život životu s Bohem a pro Boha. Svědectvím

pro mne byla vyprávění bratří, kteří žili v klášteře od mládí a nyní jsou již ve velmi pokročilém věku. Bratři, kteří se pro službu Bohu vzdali významných postů a pracovních příležitostí. Bůh si vybírá do své služby statečné a duchovně silné jedince ze všech sociálních vrstev, rozdílného vzdělání i kultur, z celého světa. Svět dýchá skrze modlitbu těch, kteří se v lásce oddali Bohu.

Také Svätý otec Benedikt XVI. ve své encyklice „*Deus caritas est*“ upozorňuje na to, že není možné, aby člověk výlučně pouze obdarovával bez toho, že by přijímal. Kdo chce darovat lásku, musí také sám přijímat lásku jako dar.¹²⁹ Takový je základní princip života Trojjediného.

Ať Ježíš, náš Pán, má stále větší místo v našem srdci, ať je pro nás tím, k němuž vše vztahujeme, tím, kdo našemu životu dává pravý smysl a hodnotu a od něhož vše očekáváme. Amen.

---

¹²⁹ Srv. BENEKDIK XVI. *Deus caritatis est*, Praha: Paulínky, 2006, čl. 7.

Bibliografie

Prameny

- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona včetně deuterokanonických knih. Český ekumenický překlad.* 6. přepracované vydání. Praha: Česká biblická společnost, 1995. 295 s. ISBN 80-85810-08-5.
- Katechismus katolické církve (KKC).* 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 649 s. ISBN 80-7113-132-6.
- II. VATIKÁNSKÝ KONCIL. *Gaudium et spes.* (GS) Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě. In *Druhý vatikánský sněm. Dokumenty.* Řím: Křesťanská Akademie, 1983.
- BENEDIKT XVI. *Deus caritas est.* Encyklika. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.
- JAN PAVEL II. *Vita Consecrata (VC).* O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě. Posynodální apoštolská adhortace ze dne 25. března 1996. 1. vyd. Praha: Zvon 1996.
- PAVEL VI. *Evangelii Nuntiandi (EN)* Hlásání evangelia, Apoštolská exhortace z 8. prosince 1975, 1. vyd. Praha: Zvon 1990. 75 s. ISBN 80-7113-026-5.
- STANOVY MNICHŮ O.C.S.O. Vydáno v návaznosti na kapituly konané v roce 2002.

Literatura

- ANZENBACHER, Arno. *Úvod do filozofie*, 2. vyd., Praha, 1987. 304 s.
- ATTWATER, Donald. *Slovník svatých*. 2. vyd. Rudná u Prahy: Papyrus Jeva, 1993. 437 s. ISBN: 80-85776-06-5 (PAPYRUS), ISBN: 80-901365-7-5 (JEVA).
- BERNARD Z CLAIRVAUX. *O milosti a svobodném rozhodování*, 1. vyd, Praha: Karolinum, 2004. 95 s. ISBN 80-246-0702-6.
- CAUSSADE de, Jean. Pierre. *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti. Milost přítomného okamžiku*, 1. vyd. Olomouc: Centra Aletti Refugium Velehrad Roma, s. r. o., 2009. 142 s. ISBN 978-80-86715- 88-9.
- JERONÝM, OTEC. *Dopisy bratru Patrikovi*, 1. vyd. Praha: Triáda, 2002. 140 s. ISBN 80-86138-45-3.
- JERONÝM, OTEC. *Mnich*, Praha: Triáda, 2003. 295 s. ISBN 80-86138-59-3.
- JERONÝM, OTEC. *Možnosti a melodie*, 1. vyd. Praha: Triáda, 2010. 121 s. ISBN 978-80-87256-16-9.
- JERONÝM, OTEC. *Protože navždy trvá dlouho*, 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. 184 s. ISBN 80-85527-36-7.
- JERONÝM, OTEC. *Umění naslouchat*, 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 1995. 136 s. ISBN 80-85527-72-3.
- KAMENÍK, Milan. *Burgundsko, Kraj mnichů*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2002. 355 s. ISBN 80-7021-423-6.

- LAFON, Michel. *15 dní s Karlem de Foucauldem*, Brno: Cesta, 2000. 102 s. ISBN 80-7295-006-1.
- LAKOTTA, Consilie, Maria. *Klausura-vstup zakázán*, Nový Bydžov: Signum Unitatis, 1991. 128 s.
- MERTON, Tomas. *Sedmistupňová hora*. Brno: Cesta, 2002. 336 s. ISBN 80-7295-034-7.
- MERTON, Tomas. *Vody Siloe*, 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2007. 272 s. ISBN 978-80-85929-90-4.
- NIGGA, Walter. *Benedikt z Nursie*, Praha: Zvon, 1991. 110 s. ISBN 80-7113-040-0.
- POJSL, Miloslav. *Velehrad: Stavební památky bývalého cisterciáckého kláštera*, Brno Muzejní a vlastivědná společnost, 1990. 246 s. ISBN 80-85048-05-1.
- POCHE, E. *Umělecké památky Čech 1 (A/J)*. 1. vyd. Praha: Academia, 1977, str. 267.
- RATZINGER, Joseph. Benedikt XVI, *Ježíš Nazaretský*, 2. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2008. 271 s. ISBN 978-80-87029-33-6.
- SAMUEL, OTEC. *Na ohnivém voze*, 1. vyd. Praha. Triáda, 2008. 98 s. ISBN 978-80-86138-83-1.
- SV. ATANÁŠ. *Život svatého Antonína Poustevníka*, 1. vyd. Roma: Refugium Velehrad, 1996. 95 s. ISBN 80-901957-5-X.
- SV. BENEDIKT. *Řehole Benediktova*. 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiocésní sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998. 238 s. ISBN 80-238-2676-X.
- VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství*, 1. vyd. Praha: Benediktínské arcidiocésní sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 2006. 352 s. ISBN 80-86882-03-9.
- ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*, 2. vyd. Roma: Křesťanská akademie, 1981. 495 s.

Internetové odkazy

- PŘÍRODA KARLOVARSKÁ, *Eliáš Dollhopf*. Dostupné z: <<http://prirodakarlovarska.cz/clanky/1370-elias-dollhopf>> [cit. 2012-10-19].
- RADIO PROGLAS, *Písničky a pozvánky*. Dostupné z: <<http://zpravy.proglas.cz/detail-clanku/tradice-zapadniho-mnisstvi-naplnuji-trapiste-v-cechach-uz-deset-let.html>> [cit. 2012-08-20].
- NAŠE RODINA, *Klášter trapistů byl povýšen na opatství*. Dostupné z: <<http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=1263>> [cit. 2012-10-17].
- EARCH.CZ, *Osvětlení klášterního kostela řádu trapistů v Novém Dvoře*. Dostupné z: <<http://www.earch.cz/clanek/1652-osvetleni-klasterniho-kostela-radu-trapistu-v-novedvore.aspx>> [cit. 2012-10-18].
- EARCH.CZ, *John Pawson – architekt plný rozporů*. Dostupné z: <<http://www.earch.cz/clanek/5089-john-pawson-architekt-plny-rozporu.aspx>> [cit. 2012-10-19].

ASB, *Brána k tichu*. Dostupné z: <http://www.asb-portal.cz/?article_print=1623> [cit. 2012-10-20].

ČESKÁ KOMORA ARCHITEKTŮ, *Evropská cena za současnou architekturu*. Dostupné z: <<http://www.cka.cc/souteze/vysledky/mies-award-2005>> [cit. 2012-10-20].

ARCHITEKTURA V PROSTORU A ČASE, *Rozhovor s architektem Johnem Pawsonem*. Dostupné z: <<http://www.souvislosti.cz/101/pawson.html>> [cit. 2012-10-21].

ATELIER SOUKUP, *Církevní stavby – Klášter Nový Dvůr*. Dostupné z: <<http://www.atelier-soukup.cz/index.php?goto=reference&kid=4&cislo=9>> [cit. 2012-10-21].

WIKIPEDIA, *Konvrš*. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Konvr%C5%A1>> [cit. 2012-10-22].

WIKIPEDIA, *Grangie*. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Grangie>> [cit. 2012-10-22].

WIKIPEDIA, *Pierre Abélard*. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Ab%C3%A9lard> [cit. 2012-10-25].

WIKIPEDIA, *Friedrich Nietzsche*. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Nietzsche> [cit. 2012-10-26].

WIKIPEDIA, *Kilián Ignác Dientzenhofer*. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kili%C3%A1n_Ign%C3%A1c_Dientzenhofer> [cit. 2012-10-19].

ANGELOS, *Hořčice z Nového Dvora*. Dostupné z: <<http://www.angelos.cz/clanky/horcice-z-noveho-dvora.html>> [cit. 2012-10-22].

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, *Benedikce*. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.info/benedikce>> [cit. 2012-10-22].

ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, *Hermeneutika*. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hermeneutika>> [cit. 2012-10-29].

WEBMAGAZÍN ROZHLEDNA, *Klášter trapistů v Novém Dvoře*. Dostupné z: <<http://www.webmagazin.cz/index.php?styp=all&id=12566>> [cit. 2012-10-23].

KLÁŠTER PLASY, *Co dělá cisterciácký řád cisterciáckým*. Dostupné z: <<http://www.klaster-plasy.cz/?Dejiny:Co-dela-cisterciacky-rad>> [cit. 2012-10-24].

SLOVNÍK SPISOVNÉHO JAZYKA ČESKÉHO. Dostupné z: <<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php>> [cit. 2012-10-29].

RADIOVATICANA.CZ, *Svatý otec*. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=11931>> [cit. 2012-10-27].

IENCYKLOPEDIIE.CZ, *Trapisté*. Dostupné z: <<http://www.iencyklopedie.cz/trapiste/>> [cit. 2012-10-28].

IENCYKLOPEDIIE.CZ, *Lectio divina*. Dostupné z: <<http://www.iencyklopedie.cz/lectio-divina/>> [cit. 2012-10-29].

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠÍ BROD, *K Řeholi svatého Benedikta*. Dostupné z: <<http://www.klastervyssibrod.cz/Dokumenty/K-Reholi-svateho-Benedikta>> [cit. 2012-10-29].

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠÍ BROD, *Duchovní četba (lectio divina)*. Dostupné z: < <http://www.klastervyssibrod.cz/Zivot-v-klastere/Duchovni-cetba-lectio-divina> > [cit. 2012-10-30].

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠÍ BROD, *Vilém od sv. Teodorika: Zlatá epištola*. Dostupné z: < http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Zlata-epistola.pdf > [cit. 2012-10-30].

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠÍ BROD, *Chceš být mnichem?*. Dostupné z: < <http://www.klastervyssibrod.cz/Stat-se-mnichem/Chces-byt-mnichem> > [cit. 2012-10-30].

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠÍ BROD, *Konstituce Cisterciáckého řádu*. Dostupné z: < http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Konstituce-Cisterciackeho-radu.pdf > [cit. 2012-10-30].

CISTERCIÁCKÝ KLÁŠTER VYŠŠÍ BROD, *Smysl cisterciáckého života dnes*. Dostupné z: < <http://www.klastervyssibrod.cz/Stát-se-mnichem/Smysl-cisterciackeho-zivota-dnes> > [cit. 2012-10-30].

COTOJE, *Mnich*. Dostupné z: < <http://www.cotoje.cz/hledani.aspx?vyraz=mnich&KdeHledat=otto&KdeHledat=malacs&KdeHledat=universum&x=44&y=8&Vyroci=&VCem=&ObrazkyOtto=&OttoSlovník=&OborMalaA=&OborMalaB=&OborMalaC=&ObrazkyMala=&OborUnivA=&OborUnivB=&OborUnivC=&UnivLinky=&ObrazkyUniv=&Tvar=&Str=&Kniha=&Id=&Kup=>> [cit. 2012-10-29].

SLOVNÍK ONLINE, *Officium*. Dostupné z: < <http://www.online-slovník.cz/slovník-cizich-slov/officium> > [cit. 2012-10-29].

VŠEVĚD, *Řády duchovní*. Dostupné z: < <http://encyklopedie.vseved.cz/%C5%99%C3%A1dy+duchovn%C3%AD> > [cit. 2012-10-31].

CO JE CO, *Řády duchovní*. Dostupné z: < <http://www.whatiswhat.net/detail.php?id=83390> > [cit. 2012-10-31].

SEKULÁRNÍ FRANTIŠKÁNSKÝ ŘÁD, *První niceský koncil (XX)*. Dostupné z: < http://www.sfr.cz/stranky/poutnik_detail.aspx?id=1489 > [cit. 2012-10-31].

KLÁŠTER NOVÝ DVŮR, *Mnišský život v Novém Dvoře*. Dostupné z: < <http://trapisti.cz/cz/priory.html> > [cit. 2012-10-31].

KLÁŠTER NOVÝ DVŮR, *Dopis přátelům*. Dostupné z: < <http://www.novydvur.cz/cz/letter.php> > [cit. 2012-08-12].

KLÁŠTER NOVÝ DVŮR, *Mnišský život v Novém Dvoře*. Dostupné z: < http://novydvur.cz/cz/prayer_02.html > [cit. 2012-08-12].

KLÁŠTER NOVÝ DVŮR, *Produkty kláštera*. Dostupné z: < <http://www.novydvur.cz/cz/products.html> > [cit. 2012-08-12].

KLEINER, Sighard. *Sloužit především Bohu*. Dostupné z: < http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Slouzit-predevsim-Bohu.pdf > [cit. 2012-07-21].

CINCIALOVÁ, Marta. *Vybraná témata z Františkánské spirituality II., (duben 2010)*. Dostupné z: < <http://www.frantiskanstvi.cz/luc/luc-vyb-tem-II-10.pdf> > [cit. 2012-11-01].

HURT, Josef. *Království ticha*. Dostupné z: < <http://www.josefhurt.cz/kralovstvi-ticha> > [cit. 2012-08-14].

BERNARD Z CLAIRVAUX, *List ke klerikům o obrácení*. Dostupné z:
<http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Bernard-klerikum-o-obraceni.pdf> [cit. 2012-11-01].

BERNARD Z CLAIRVAUX, *Traktát o sedmi stupních pokory*. Dostupné z:
<http://www.klastervyssibrod.cz/_d/Bernard-O-sedmi-stupnich-pokory-a-pychy.pdf> [cit. 2012-11-01].

EXUPÉRY de Saint. Antoine. *Malý princ*. Dostupné z:
<<http://ld.johanesville.net/saintexupery-01-maly-princ?page=22>> [cit. 2012-07-20].

Ostatní odkazy

Zprávy z opatství v Sept-Fons a Nový Dvůr, Popeleční středa 22. února 2012, Od fundace k opatství srpen 2002 – prosinec 2012.

Seznam zkratk

Biblické zkratky:

J	Evangelium podle Jana
Lk	Evangelium podle Lukáše
Mt	Evangelium podle Matouše
Řím	List Římanům
1 Tim	1. list Timoteovi
2 Tim	2. list Timoteovi

Ostatní zkratky:

OCSO	Ordo Cisterciensis Strictioris Observantiae
KKC	Katechismus katolické církve
GS	Gaudium et spes
VC	Vita Consecrata
EN	Evangelium Nuntiandi

Anotace diplomové práce

Příjmení a jméno: KUBOVÁ Marie

Instituce: Katedra spirituální teologie CMTF v Olomouci

Název práce: SMYSL MNIŠSKÉHO ŽIVOTA A POSLÁNÍ TRAPISTŮ V KLÁŠTEŘE NOVÝ DVŮR

Vedoucí práce: Mgr. Marta Cincialová, Th.D.

Počet stran: 94

Počet normostran: 71

Počet příloh: 10

Počet titulů použité literatury: 30

Klíčová slova: mnišství
Řehole sv. Benedikta
klášter Nový Dvůr
řád trapistů
modlitba

Abstrakt

Klíčová slova: mnišství, Řehole sv. Benedikta, klášter Nový Dvůr, řád trapistů, modlitba

Diplomová práce se věnuje otázce mnišství v jeho historickém přehledu se zaměřením na Opatství Nový Dvůr. Odkaz mnišství je zde aktualizován a dán do souvislosti s duchovním životem křesťanů. Diplomová práce je rozdělena do tří kapitol.

První kapitola se zabývá všeobecnou historií mnišství a jeho charakteristickými znaky. Dále Řeholí sv. Benedikta jako duchovní naukou o mnišství. Zprostředkovává praktické pokyny pro život v komunitě a duchovní vedení bratří. Cisterciáci ji považují za nejdůležitější pramen a návod pro svůj život. Kapitola dále popisuje vytvoření řádu trapistů a jeho historií.

V druhé kapitole je popisována tvorba skupiny mnichů, která přichází z Francie, z trapistického kláštera v Sept-Fons a hledá místo a pro stavbu prvního trapistického kláštera v Čechách. Zajímavou částí této kapitoly je popis manuální práce mnichů a výroba bioproduktů.

Tématem třetí kapitoly je pak zpracování teologického poslání řádu, spirituální forma života, kontemplace, rozměr modlitby, vztah ke světu, přínos řádu a jeho místo v církvi. Rozvíjí myšlenky metafyzického a transcendentního zaměření modlitby a její mystický rozměr, viditelný celou křesťanskou civilizací. Objasňuje moudrost Řehole sv. Benedikta, která prověřila již mnoho generací mnichů a je smysluplná i pro generace budoucí.

Abstract

Key words: monasticism, Rule of St. Benedict, Novy Dvůr Abbey, Trappist order, prayer

This thesis deals with the issue of monasticism in its historical overview with a focus on Nový dvůr Abbey. Legacy of monasticism is here updated and put into relation to the spiritual life of Christians. The thesis is divided into three chapters.

The first chapter deals with the general history of monasticism and its characteristic features. In addition, the Rule of St. Benedict as a spiritual doctrine of monasticism. It mediates practical guidelines for community life and spiritual guidance brethren. Cistercians consider it as the most important source and guidance for your life. As next, the chapter describes a Trappist order establishment and its history.

The second chapter describes a group formation of monks who came from France, from a Trappist monastery in Sept-Fons and were looking for a place to build the first Trappist monastery in Bohemia. An interesting part of this chapter is a description of manual labor of monks and the production of bio-products.

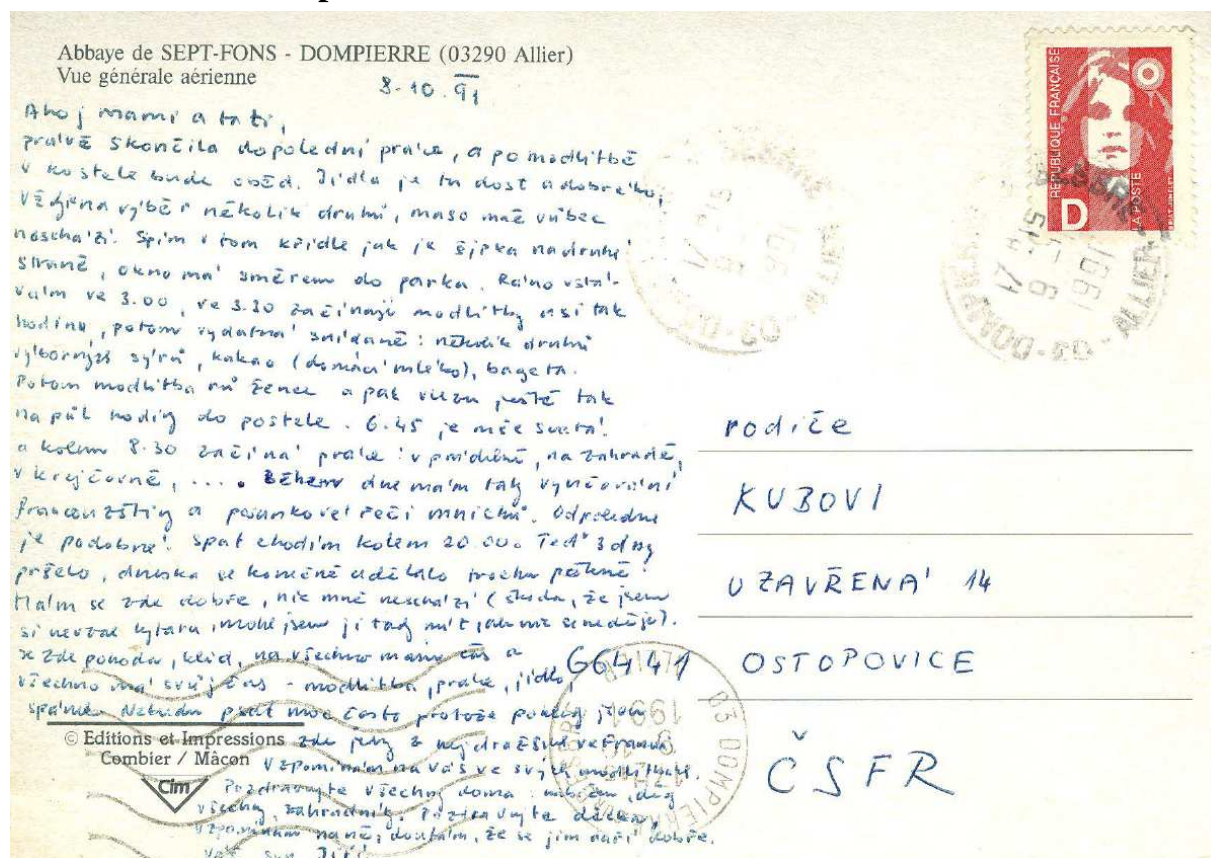
The theme of the third chapter is the processing of theological mission order, spiritual form of life, contemplation, extent of prayer, relationship to the world, the contribution of order and its place in the Church. It develops ideas of transcendent and metaphysical orientation of prayer and its mystical dimension visible to the whole Christian civilization. It clarifies the wisdom of the Rule of St. Benedict, which has already examined many generations of monks and is also meaningful for future generations.

Seznam příloh

Příloha č. 1: První pohlednice bratra Jiřího rodičům	83
Příloha č. 2: Druhá pohlednice bratra Jiřího zaslaná rodnému bratru Petrovi	85
Příloha č. 3: Úplný začátek	87
Příloha č. 4: 30. ledna 1999 – 30. ledna 2009	88
Příloha č. 5: Autentická výpověď přímého účastníka nalezení Nového Dvora.....	89
Příloha č. 6: Stavba kostela	90
Příloha č. 7: Trapistický klášter Nový Dvůr	91
Příloha č. 8: Ovčín, dům pro hosty	92
Příloha č. 9: Interiér domu pro hosty – prodejna produktů	93
Příloha č. 10: Celkový pohled na klášter Nový Dvůr	94

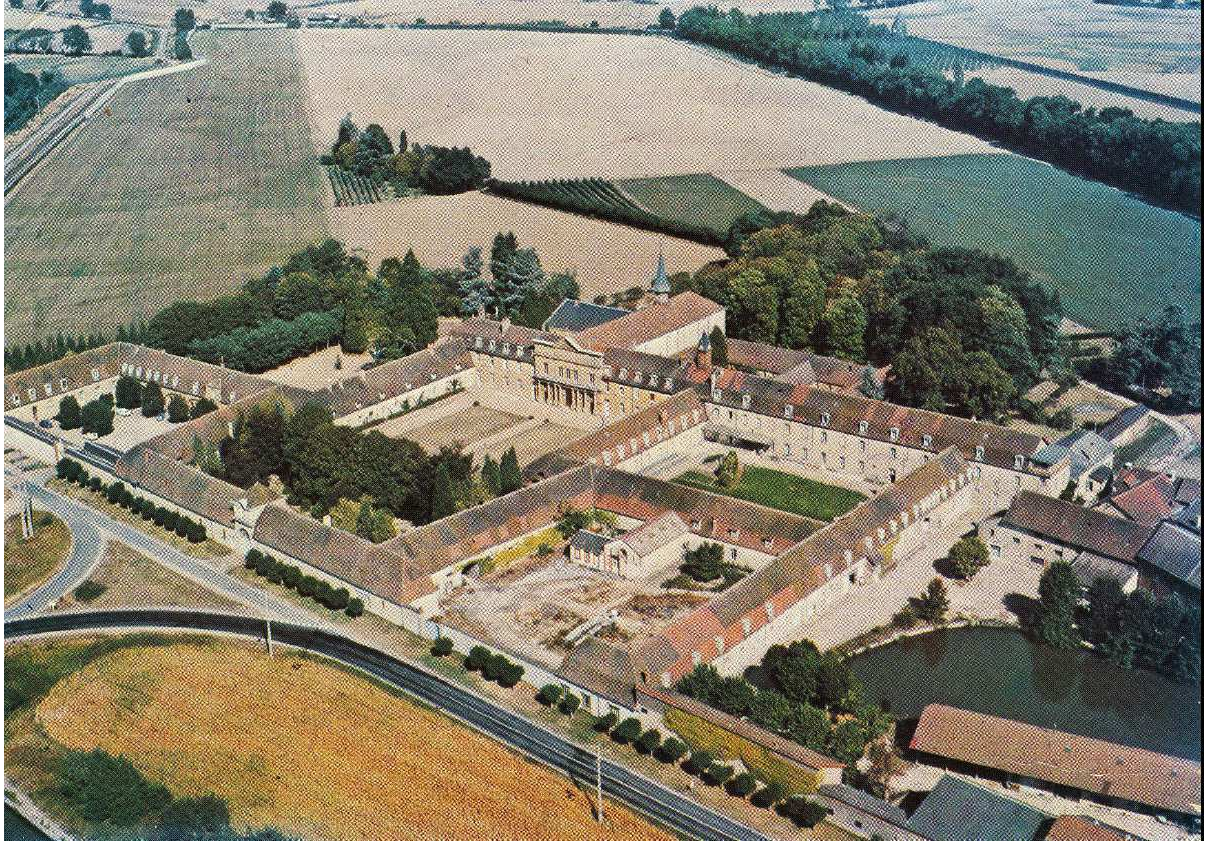
Přílohy

Příloha č. 1: První pohlednice bratra Jiřího rodičům

Ahoj mami a tati,

právě skončila dopolední práce a po modlitbě v kostele bude oběd. Jídla je tu dost a dobrého, vždy na výběr z několika druhů, maso mně vůbec neschází. Spím v tom křídle, jak je šipka na druhé straně, okno mám směrem do parku. Ráno vstávám ve 3.00, ve 3.30 začínají modlitby asi tak hodinu, potom vydatná snídaně: několik druhů výborných sýrů, kakao (domácí mléko), bageta. Potom modlitba růžence a pak vlezu ještě tak na půl hodiny do postele. 6.45 je mše svatá a kolem 8.30 začíná práce: v prádelně, na zahradě, v krejčovně... Během dne mám taky vyučování francouzštiny a posunkové řeči mnichů. Odpoledne je podobné, spát chodím kolem 20.00. Teď tři dny přšlo, dneska se konečně udělalo trochu pěkně. Mám se zde dobře, nic mně neschází (škoda, že jsem si nevzal kytaru, mohl jsem ji tady mít, ale nic se neděje). Je zde pohoda, klid, na všechno mám čas a všechno má svůj čas – modlitba, práce, jídlo, spánek. Nebudu psát moc často, protože pohledy jsou zde jedny z nejdražších ve Francii. Vzpomínám na Vás ve svých modlitbách. Pozdravujte všechny doma, babičku, dědy, všechny Zahradníky. Pozdravujte děcka, vzpomínám na ně, doufám, že se jim daří dobře. Váš syn Jiří.

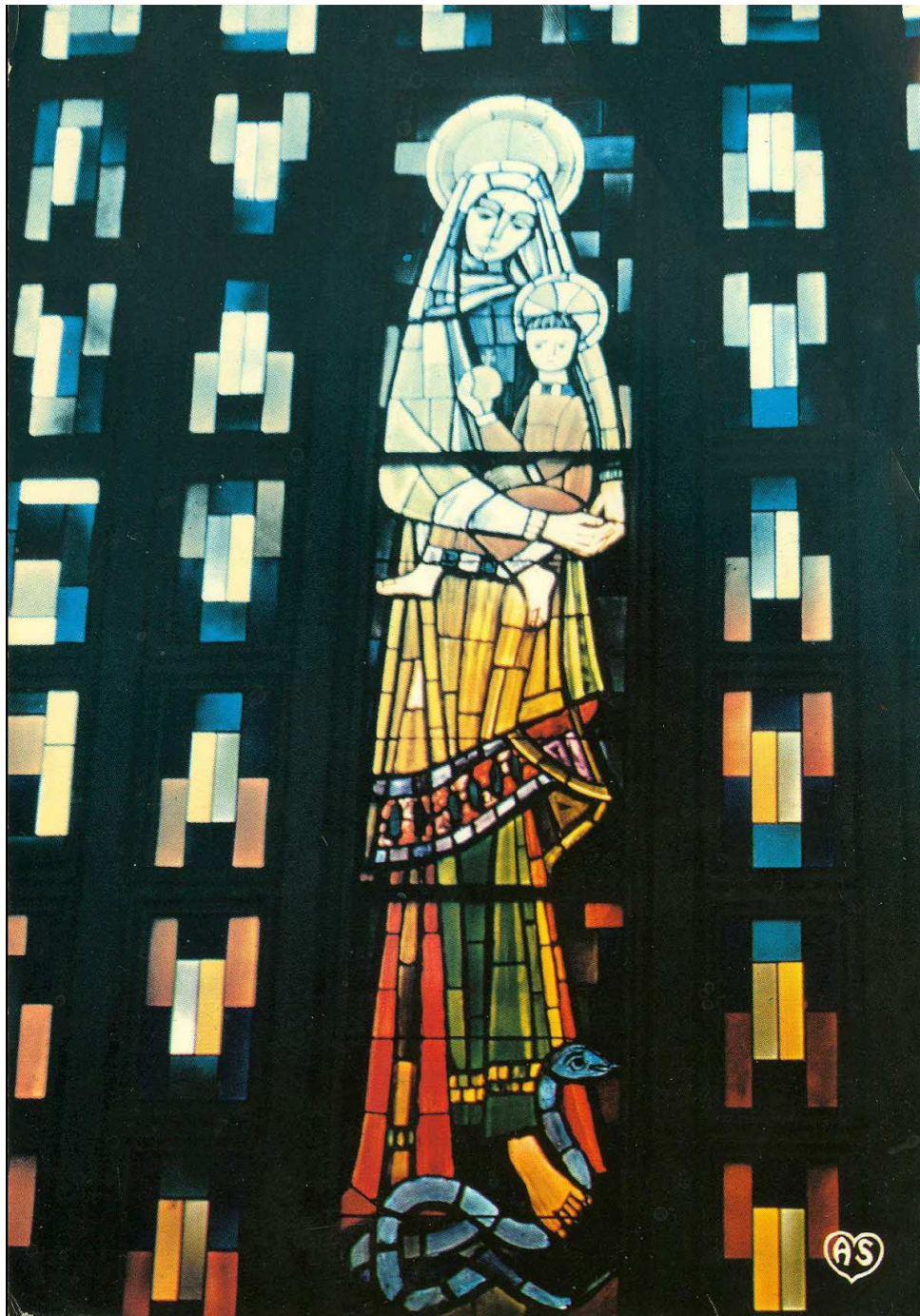
Příloha č. 2: Druhá pohlednice bratra Jiřího zasláná rodnému bratru Petrovi

Ahoj brácho,

posílám Ti pozdrav z místa, kde žijí „blázni“ pro Krista. Nevím, co Ti mám napsat dříve, protože je zde všechno úplně jinak, než jsem si představoval (a to jsem si vlastně nic nepředstavoval). Prostota, odloučení od světa a zapomenutí světem, práce, modlitby... to vše je tady tak jednoduché, až je to nepředstavitelně složité se s tím vyrovnat (myslím tím, kdyby tady člověk žil celý život). Nedá se to popsat slovy, natož napsat na papír. Zpěvy v chóru a práce, to je úžasné. Ráno vstávám ve 3, matines začíná ve 3.30, je ještě tma, a když si uvědomím, že všichni, na které myslím, ještě spí a já se tady za ně modlím, je v tom velké tajemství. Nebo večer, když bratři na závěr kompletáře zpívají Salve Regina, tak mně běhá mráz po zádech. To se nedá popsat, to se musí prožít. To ostatní kolem si můžeš přečíst doma na pohlednici našim. Myslím na Tebe v modlitbách každý den. Ahoj Jirka.

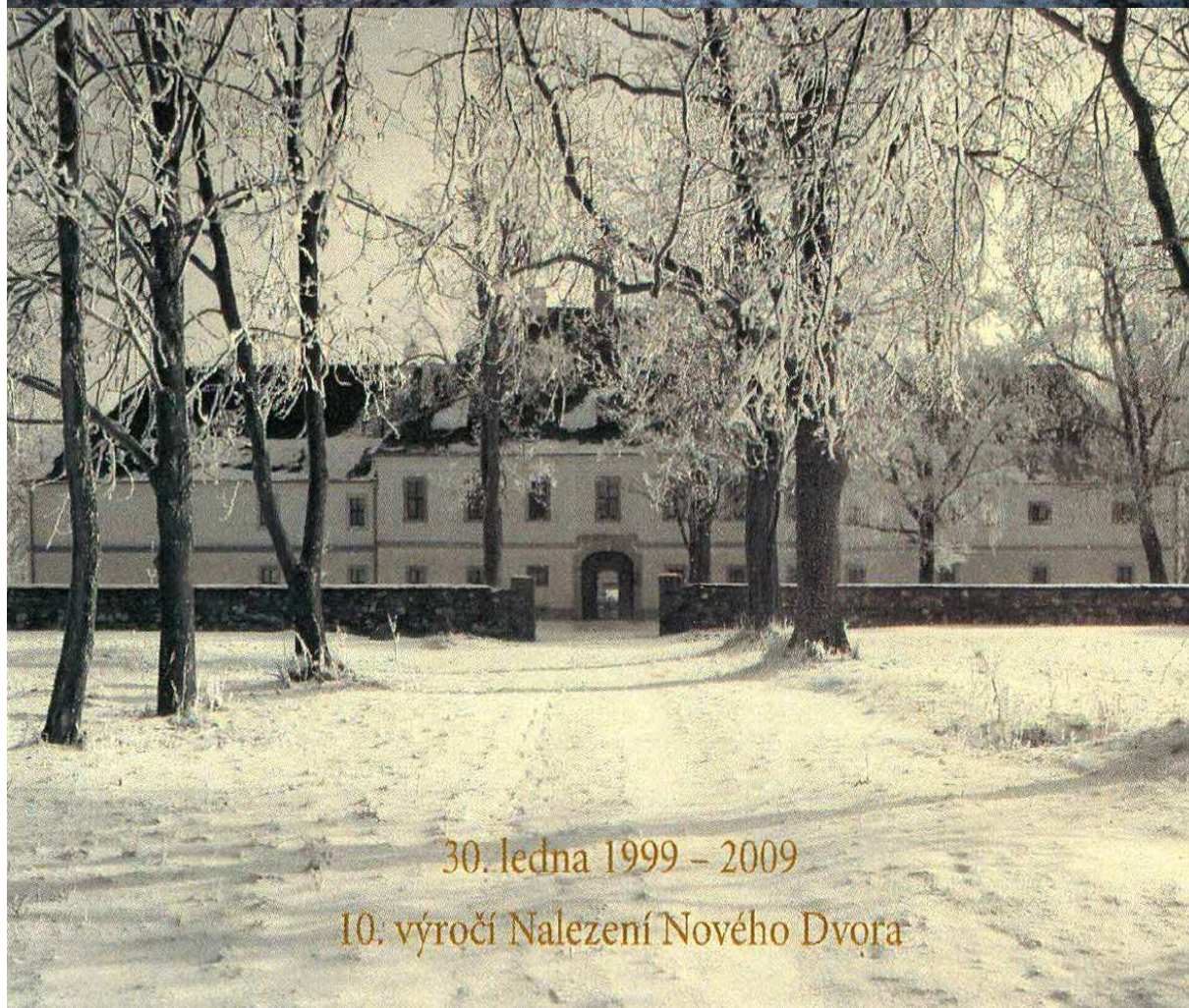
Pohledy posílám s časovým odstupem, abych nemusel posílat hodně pohlednic domů (jsou strašně drahé). Proto až přijde Tobě tento pohled, dej našim zprávu, že jsem v pořádku.

Příloha č. 3: Úplný začátek

Příloha č. 4: 30. ledna 1999–30. ledna 2009

Příloha č. 5: Autentická výpověď přímého účastníka nalezení Nového Dvora

Autentická výpověď přímého účastníka hledání místa pro trapistický klášter pana jáhna Bc. Ladislava Lega z plzeňského biskupství, který souhlasí s jejím uvedením.

„Když bratři trapisté z kláštera Sept-Fons ve Francii přišli v roce 1998 do České republiky, aby založili první trapistický klášter u nás, vybrali si v Plzeňské diecézi k tomuto účelu místo nedaleko města Toužim, v údolí u Branišovského rybníka, kde stojí zbytky kostela sv. Blažeje. Tento kostel v padesátých letech vyhořel.

Začátek zakládání spočíval v úkolu zajistit potřebné pozemky. Na uskutečnění tohoto prvního kroku se podílela skupina mnichů z kláštera v Sept-Fons a pracovníci biskupství plzeňského, které pověřil biskup Mons. František Radkovský, aby na zakládání kláštera spolupracovali.

Podářilo se nakoupit prvních dvanáct hektarů zemědělské půdy, navázat kontakt s rybářskou společností, která Branišovský rybník používá ke své hospodářské činnosti a domluvit možnosti fungování kláštera v těsné blízkosti tohoto rybníka. Těžkosti nastaly při nákupu dalších zemědělských pozemků, protože zemědělec, který měl pozemky potřebné pro existenci kláštera pronajaty od pozemkového fondu, nechtěl od pronájmu ustoupit a umožnit klášteru vytvořit základní území pro založení. Byla to velká těžkost.

Při získávání dalších celkových informací o pozemcích v okolí budoucího kláštera byla zjištěna jedna velmi závažná skutečnost. Třebouňský vrch, který uzavírá údolí ze severu, je evidován jako dolovací území pro kámen na stavbu silnic. Tato skutečnost byla projednána v Sept-Fons v polovině roku 1998 a bylo vydáno rozhodnutí – hledat nové místo!

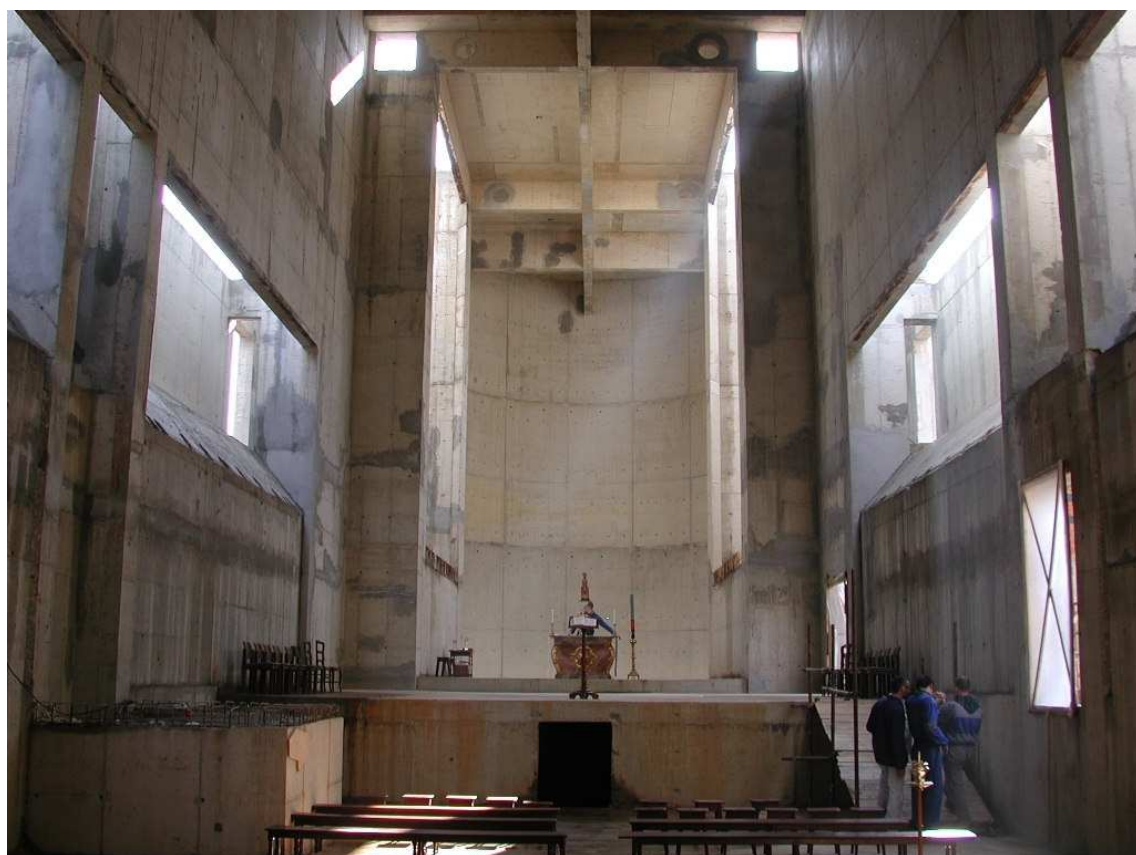
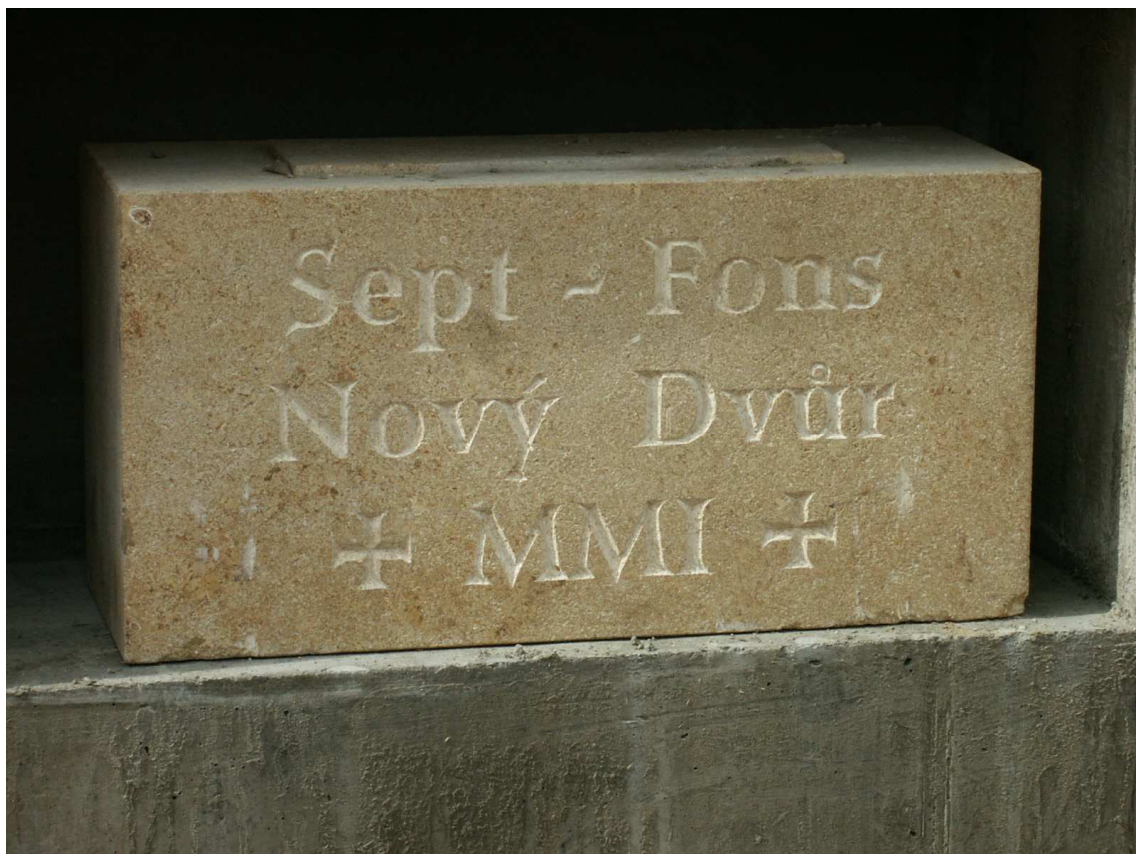
V této situaci byly osloveny všechny farnosti v diecézi, aby se podílely na hledání místa pro stavbu kláštera. Základní podmínky: místo na samotě, minimálně 1 km od obydlené osady, předpoklad stavebního pozemku pro stavbu kláštera. Skupina mnichů hledající vhodné teritorium k založení navštívila přes dvacet navržených míst. Začal rok 1999 a pozemek pro stavbu kláštera stále nebyl nalezený. Možná, že u některých jedinců začaly již vznikat i pochybnosti.

30. ledna 1999 byla skupina bratrů vyslaná opět navštívit jedny z posledních vytipovaných vhodných míst, zavedena /tak trochu z bezradnosti/ na místo, kde dříve stálo venkovské letní sídlo Premonstrátského kláštera v Teplé. Nyní zcela zdevastované. Z budov rostly stromy... Toto místo bylo u obce Dobrá Voda, asi dva kilometry od původního vytipovaného místa u Branišovského rybníka. To místo se jmenuje Nový Dvůr. Skupina bratrů druhý den odjela do Francie a za týden přišlo rozhodnutí. Na tomto místě bude stát nový klášter.

Vše začalo znovu. Nákup pozemků od vlastníků, kteří je vlastnili v katastru Dobrá Voda, jednání se zemědělcem, který měl téměř všechny státní pozemky v katastru Dobrá Voda pronajaty k zemědělské činnosti. Podařilo se získat potřebné pozemky od soukromých vlastníků a tak vytvořit základní území pro založení kláštera. Soukromý zemědělec, který hospodařil na budoucích klášterních pozemcích, souhlasil s postoupením k hospodaření těchto pozemků klášteru.

V následném období byly získány ještě další pozemky, včetně lesních, a podařilo se vytvořit ucelené území, které vytváří základnu pro případný rozvoj hospodářské činnosti i do budoucna.“

Příloha č. 6: Stavba kostela

Příloha č. 7: Trapistický klášter Nový Dvůr

Příloha č. 8: Ovčín, dům pro hosty

Příloha č. 9: Interiér domu pro hosty – prodejna produktů

Příloha č. 10: Celkový pohled na klášter Nový Dvůr

